

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra statistiky

Diplomová práce

**Demografické procesy ovlivňující úroveň porodnosti
v České republice**

Iva COUFALOVÁ

© 2015 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra statistiky

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Coufalová Iva

Veřejná správa a regionální rozvoj

Název práce

Demografické procesy ovlivňující úroveň porodnosti v České republice

Anglický název

Demographic processes affecting birth rate in the Czech Republic

Cíle práce

Cílem práce je statistické zhodnocení vývoje porodnosti v České republice od roku 1990. Pozornost bude věnována změnám v počtu narozených dětí podle formy soužití rodičů. Práce se zaměří na vybrané demografické procesy ovlivňující úroveň porodnosti, tedy na sňatečnost, rozvodovost a potratovost. Důraz bude kladen na zachycení případných socioekonomických souvislostí ve změnách sledovaných ukazatelů. Součástí řešení budou rovněž predikce zvolených ukazatelů.

Metodika

Potřebná data budou získána z demografických ročenek ČSÚ. Vlastní vytvořená databáze bude poté zkoumána pomocí charakteristik a metod z oblasti časových řad a indexní analýzy.

Harmonogram zpracování

Studium dostupné literatury a odborných textů: 03/2014-09/2014

Předložení literární rešerše: 10/2014

Sběr dat a jejich analýza: 08/2014-01/2015

Předložení konečné podoby textu diplomové práce: 02/2015

Rozsah textové části

60 - 80 stran

Klíčová slova

demografie, porodnost, potratovost, sňatečnost, rozvodovost, manželství, nesezdané soužití, rodina, populační politika, natalitní politika, predikce

Doporučené zdroje informací

- BARTOŇOVÁ, Dagmar a kol. Demografická situace České republiky: proměny a kontexty 1993-2008. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. ISBN 978-80-7419-024-7.
- HINDLS, Richard a kol. Statistika pro ekonomy. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-43-6.
- KALIBOVÁ, Květa. Úvod do demografie. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0222-9.
- KALIBOVÁ, Květa, PAVLÍK, Zdeněk a VODÁKOVÁ, Alena. Demografie (nejen) pro demografy. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. ISBN 978-80-7419-012-4.
- KLUFHOVÁ, Renata a POLÁKOVÁ, Zuzana. Demografické metody a analýzy: demografie české a slovenské populace. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, ISBN 978-80-7357-546-5.
- KOSCHIN, Felix. Demografie poprvé. Praha: Oeconomica, 2005. ISBN 80-245-0859-1.
- KREBS, Vojtěch. Sociální politika. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-276-1.
- PALONCYOVÁ, Jana et al. Rodinné chování a rodinná politika jako kontext systému denní péče o děti ve Francii a v České republice. Praha: VÚPSV, 2013. ISBN 978-80-7416-127-8.
- PAVLÍK, Zdeněk a KALIBOVÁ, Květa. Mnohojazyčný demografický slovník: český svazek. Praha: Česká demografická společnost, 2005. Acta demographica; 15. ISBN 80-239-4864-4.
- PAVLÍK, Zdeněk, RYCHTAŘÍKOVÁ, Jitka a ŠUBRTOVÁ, Alena. Základy demografie: Celost. vysokošk. příručka pro stud. přírodověd., ekon., filozofických a lékařských fakult. Praha: Academia, 1986.
- RABUŠIC, Ladislav. Kde ty všechny děti jsou?: porodnost v sociologické perspektivě. Vyd. 1. Praha: Sociologické nakladatelství, 2001. 265 s. Studie; sv. 32. ISBN 80-86429-01-6.
- ROUBÍČEK, Vladimír. Úvod do demografie. Praha: Codex Bohemia, 1997. ISBN 80-85963-43-4.
- RYCHTAŘÍKOVÁ, Jitka, ed. a KUCHAROVÁ, Věra, ed. Rodina, partnerství a demografické stárnutí. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, 2008. ISBN 978-80-86561-52-3.

Další literatura bude doporučena v průběhu zpracování diplomového úkolu.

Vedoucí práce

Prášilová Marie, doc. Ing., CSc.

Termín odevzdání

březen 2015

Elektronicky schváleno dne 15.10.2014

prof. Ing. Libuše Svatošová, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 11.11.2014

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan fakulty

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Demografické procesy ovlivňující úroveň porodnosti v České republice" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 23. března 2015

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala doc. Ing. Marii Prášilové, CSc. za její cenné rady, připomínky, vstřícnost a čas, který této práci věnovala.

Demografické procesy ovlivňující úroveň porodnosti v České republice

Demographic Processes Affecting Birth Rate in the Czech Republic

Souhrn

Diplomová práce se zabývá zhodnocením vývoje porodnosti v České republice v letech 1990–2012. Teoretická část práce se zaměřuje na problematiku demografické revoluce, demografické statistiky, výběru partnera, nesezdaného soužití, neúplných rodin a populační politiky. Ve vlastní práci dochází k analýze porodnosti. Pozornost je rovněž věnována změnám v počtu narozených dětí podle formy soužití rodičů a proměnám v plodnosti žen. Zkoumány jsou také vybrané demografické procesy, které ovlivňují úroveň porodnosti, tedy potratovost, sňatečnost a rozvodovost. Grafická ztvárnění analyzovaných ukazatelů umožňuje názornější prezentaci jejich změn v jednotlivých letech. Provedena je dále predikce hodnot vybraných ukazatelů pro roky 2013–2016. Na základě analýzy jsou v závěru práce formulovány návrhy a doporučení k řešení současné situace úrovně porodnosti v České republice.

Summary

The dissertation deals with the evaluation of the birth rate development in the Czech Republic in 1990–2012. The theoretical part focuses on the issues of demographic revolution, demographic statistics, partner selection, cohabitation, single-parent families and population policy. In the practical part the birth rate is analyzed. Attention is also paid to the changes in the number of newborn children depending on their parents' marital status and variations in fertility of women. Selected demographic processes affecting the birth rate such as abortion rate, marriage rate and divorce rate are examined as well. Graphs are used to get better visual presentation of the analyzed indicators and their changes in particular years. Next, the prediction of chosen indicators for 2013–2016 is made. The suggestions and recommendations for the current situation of birth rate in the Czech Republic are formulated on the basis of this study.

Klíčová slova: demografie, porodnost, potratovost, sňatečnost, rozvodovost, manželství, nesezdané soužití, rodina, populační politika, predikce

Keywords: demography, birth rate, abortion rate, marriage rate, divorce rate, marriage, cohabitation, family, population policy, prediction

Obsah

1 Úvod	12
2 Cíl práce a metodika.....	13
2.1 CÍL PRÁCE.....	13
2.2 METODIKA.....	13
2.2.1 <i>Sledované demografické ukazatele</i>	13
2.2.2 <i>Analýza časových řad</i>	15
3 Přehled řešené problematiky	20
3.1 DEMOGRAFIE	20
3.2 DEMOGRAFICKÁ REVOLUCE.....	21
3.2.1 <i>Druhý demografický přechod</i>	22
3.3 DEMOGRAFICKÁ STATISTIKA	23
3.3.1 <i>Struktury obyvatelstva</i>	23
3.3.2 <i>Porodnost</i>	25
3.3.3 <i>Potratovost</i>	27
3.3.4 <i>Sňatečnost a rozvodovost</i>	27
3.4 VÝBĚR PARTNERA A NESEZDANÁ SOUŽITÍ.....	29
3.4.1 <i>Tradiční a moderní výběr partnera</i>	30
3.4.2 <i>Nesezdaná soužití</i>	31
3.5 NEÚPLNÁ RODINA	33
3.6 POPULAČNÍ POLITIKA.....	34
3.7 RODINNÁ POLITIKA	36
4 Charakteristika České republiky z hlediska řešené problematiky	40
5 Analýza dosažených výsledků.....	43
5.1 POČET A STRUKTURA NAROZENÝCH	43
5.2 PORODNOST A PLODNOST.....	52
5.3 POTRATOVOST	61
5.4 SŇATEČNOST	67
5.5 ROZVODOVOST	74
5.6 NÁVRHY A DOPORUČENÍ	79
6 Závěr	82
7 Seznam použitých zdrojů	85
8 Přílohy.....	91

Seznam grafů

Graf č. 1: Počet živě narozených a počet žen v rozmezí 15-49 let	43
Graf č. 2: Počet živě narozených podle legitimacy.....	44
Graf č. 3: Struktura živě narozených podle rodinného stavu matky.....	45
Graf č. 4: Počet úplných rodin, neúplných rodin a domácností jednotlivců.....	46
Graf č. 5: Struktura živě narozených podle pořadí	47
Graf č. 6 a č. 7: Počty živě narozených podle pořadí a legitimacy	47
Graf č. 8: Struktura živě narozených podle vzdělání matky.....	48
Graf č. 9 a č. 10: Počty živě narozených podle vzdělání matky a legitimacy.....	49
Graf č. 11: Struktura živě narozených podle věku matky.....	50
Graf č. 12 a č. 13: Počty živě narozených podle věku matky a legitimacy	51
Graf č. 14: Průměrný věk matky při porodu a při porodu prvního dítěte	51
Graf č. 15: Hrubá míra porodnosti a hrubá míra plodnosti.....	53
Graf č. 16: Mrtvorozenost, novorozenecká a kojenecká úmrtnost	53
Graf č. 17: Mimomanželská porodnost a předmanželské koncepce.....	54
Graf č. 18: Úhrnná plodnost	55
Graf č. 19: Míry plodnosti podle věku ženy	56
Graf č. 20: Hrubá a čistá míra reprodukce.....	57
Graf č. 21: Projekce počtu živě narozených	58
Graf č. 22: Projekce průměrného věku matky při narození dítěte	59
Graf č. 23: Projekce hrubé míry porodnosti	59
Graf č. 24: Projekce mimomanželské porodnosti.....	60
Graf č. 25: Projekce úhrnné plodnosti	61
Graf č. 26: Hrubá míra potratovosti.....	62
Graf č. 27: Úhrnná potratovost	63
Graf č. 28: Index potratovosti	64
Graf č. 29: Míry umělé potratovosti podle věkové skupiny ženy.....	65
Graf č. 30 a č. 31: Struktura umělých potratů podle rodinného stavu a vzdělání ženy	65
Graf č. 32: Projekce hrubé míry potratovosti	66
Graf č. 33: Počet sňatků a průměrný věk při prvním sňatku	67
Graf č. 34: Hrubá míra sňatečnosti	68
Graf č. 35 a č. 36: Počet faktických manželství a registrovaných partnerství.....	69
Graf č. 37: Tabulková prvosňatečnost mužů a žen.....	70
Graf č. 38 a č. 39: Struktura sňatků podle věku mužů a žen	70
Graf č. 40 a č. 41: Struktura sňatků podle vzdělání ženicha a nevěsty.....	71
Graf č. 42: Projekce hrubé míry sňatečnosti.....	73

Graf č. 43: Počet rozvodů a průměrný věk při prvním rozvodu	74
Graf č. 44: Hrubá míra rozvodovosti a index rozvodovosti	75
Graf č. 45: Úhrnná rozvodovost	76
Graf č. 46: Struktura rozvodů podle délky trvání manželství.....	77
Graf č. 47 a č. 48: Struktura rozvodů podle vzdělání mužů a žen	78
Graf č. 49: Projekce hrubé míry rozvodovosti.....	79

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Homogenita věku novomanželů	72
Tabulka č. 2: Homogenita rodinného stavu novomanželů	72
Tabulka č. 3: Homogenita vzdělání novomanželů.....	73

Seznam příloh

Příloha č. 1: Elementární charakteristiky jako kritérium volby trendové funkce.....	91
Příloha č. 2: Elementární charakteristiky časové řady živě narozených.....	91
Příloha č. 3: Elementární charakteristiky časové řady živě narozených mimo manželství.	92
Příloha č. 4: Údaje o otci živě narozených mimo manželství.....	92
Příloha č. 5: Struktura živě narozených dětí daného pořadí podle legitimacy.....	93
Příloha č. 6: Podíl matek dané vzdělanostní skupiny	94
Příloha č. 7: Živě narození mimo manželství podle vzdělání matky.....	94
Příloha č. 8: Podíl živě narozených mimo manželství ze všech živě narozených v dané věkové skupině matky	95
Příloha č. 9: Vybrané elem. char. časové řady průměrného věku matky při porodu	96
Příloha č. 10: Vybrané elem. char. časové řady hrubé míry porodnosti a plodnosti	97
Příloha č. 11: Vybrané elementární charakteristiky časové řady mimomanželské porodnosti a předmanželských koncepcí	98
Příloha č. 12: Elementární charakteristiky časové řady úhrnné plodnosti.....	99
Příloha č. 13: Míry plodnosti podle věkových skupin žen	100
Příloha č. 14: Vybrané elem. char. časové řady hrubé a čisté míry reprodukce.....	101
Příloha č. 15: Index determinace trend. funkcí pro časovou řadu živě narozených	102
Příloha č. 16: Predikce počtu živě narozených	102
Příloha č. 17: Index determinace trendových funkcí pro časovou řadu průměrného věku matky při narození dítěte	102

Příloha č. 18: Predikce průměrného věku matky při narození dítěte.....	102
Příloha č. 19: Index determinace trend. funkcí pro čas. řadu hrubé míry porodnosti.....	102
Příloha č. 20: Predikce hrubé míry porodnosti	103
Příloha č. 21: Index determinace trend. funkcí pro čas. řadu mimomanželské porodnosti.....	103
Příloha č. 22: Predikce mimomanželské porodnosti.....	103
Příloha č. 23: Index determinace trend. funkcí pro časovou řadu úhrnné plodnosti	103
Příloha č. 24: Predikce úhrnné plodnosti	103
Příloha č. 25: Počet potratů v absolutním a relativním vyjádření.....	104
Příloha č. 26: Vybrané elem. char. časové řady hrubé míry potratovosti.....	105
Příloha č. 27: Elementární charakteristiky časové řady úhrnné potratovosti	106
Příloha č. 28: Elementární charakteristiky časové řady indexu potratovosti.....	107
Příloha č. 29: Míry umělé potratovosti podle věkové skupiny ženy	108
Příloha č. 30: Struktura umělých potratů podle rodinného stavu a vzdělání ženy.....	109
Příloha č. 31: Index determinace trend. funkcí pro čas. řadu hrubé míry potratovosti.....	109
Příloha č. 32: Predikce hrubé míry potratovosti	109
Příloha č. 33: Elementární charakteristiky časové řady počtu sňatků	110
Příloha č. 34: Vybrané elem. char. časový řad průměrného věku při prvním sňatku.....	111
Příloha č. 35: Elementární charakteristiky časové řady hrubé míry sňatečnosti	112
Příloha č. 36: Vybrané elem. char. časové řady tabulkové prvosňatečnosti.....	113
Příloha č. 37: Struktura sňatků podle věku mužů	114
Příloha č. 38: Struktura sňatků podle věku žen	115
Příloha č. 39: Struktura ženichů a nevěst podle rodinného stavu	116
Příloha č. 40: Struktura ženichů a nevěst podle vzdělání	117
Příloha č. 41: Index determinace trend. funkcí pro čas. řadu hrubé míry sňatečnosti.....	117
Příloha č. 42: Predikce hrubé míry sňatečnosti.....	117
Příloha č. 43: Elementární charakteristiky časové řady počtu rozvodů.....	118
Příloha č. 44: Vybrané elem. char. časové řady průměrného věku při prvním rozvodu ...	119
Příloha č. 45: Vybrané elem. char. časové řady hrubé míry a indexu rozvodovosti	120
Příloha č. 46: Elementární charakteristiky časové řady úhrnné rozvodovosti.....	121
Příloha č. 47: Struktura rozvodů podle délky trvání manželství.....	122
Příloha č. 48: Struktura rozvodů podle věku mužů	123
Příloha č. 49: Struktura rozvodů podle věku žen.....	124

Příloha č. 50: Struktura rozvodů podle vzdělání mužů a žen	125
Příloha č. 51: Index determinace trend. funkcí pro čas. řadu hrubé míry rozvodovosti....	125
Příloha č. 52: Predikce hrubé míry rozvodovosti	125
Příloha č. 53: Střední stav obyvatelstva, počty narozených a zemřelých do 1 roku, průměrný věk matky při porodu a úhrnná plodnost	126
Příloha č. 54: Rodinný stav matek a živě narození podle pořadí a legitimacy	127
Příloha č. 55: Živě narození podle vzdělání matky a živě narození v manželství podle vzdělání rodičů.....	128
Příloha č. 56: Živě narození podle věku matky při porodu a legitimacy	129
Příloha č. 57: Počty potratů podle typu potratu, rodinného stavu ženy a vzdělání ženy ...	130
Příloha č. 58: Počet sňatků podle rodinného stavu a vzdělání ženicha a nevěsty, průměrný věk při 1. sňatku.....	131
Příloha č. 59: Počet sňatků podle věku mužů a žen.....	132
Příloha č. 60: Počet rozvodů celkem a podle délky trvání manžel. a vzděl. mužů a žen .	133
Příloha č. 61: Počet rozvodů podle věku mužů a žen a průměrný věk při 1. rozvodu	134

1 Úvod

Na území České republiky došlo před čtvrtstoletím k zásadním politickým, společenským a ekonomickým změnám, které byly rychle následovány změnami demografickými. Po revoluci v roce 1989 a následně vzniku samostatného českého státu v roce 1993 se začal prosazovat demografický model typický pro západní Evropu. Důraz na rozvoj a zajištění vlastního života, široké možnosti studia, cestování po celém světě, zvýšení ekonomické samostatnosti žen, ale také nezaměstnanost, ekonomická nejistota či otázka bydlení. Tyto, ale i další skutečnosti vedly k odlišnému demografickému chování.

K významným proměnám, které mají ve výsledku pozitivní i negativní povahu, došlo v oblasti rodinných vztahů a jejich stability. Partnerská soužití se stala méně závazná, což vyústilo v trend odkládání sňatků a rozšiřování neformálních způsobů soužití. Spolu s vysokou úrovní rozvodovosti tak úplné rodiny postupně ztrácejí na důležitosti. Hlavní funkce rodiny, kterou je reprodukce a péče o potomstvo, je tedy častěji vykonávána v domácnostech rozvedených a dobrovolně svobodných, v některých případech dokonce odděleně žijících párů. Stále více dětí přichází na svět a vyrůstá mimo manželství svých rodičů.

Nárůst individualismu a snaha o zajištění kariéry a finanční nezávislosti měly vliv nejen na úroveň sňatečnosti a rozvodovosti, ale především na proces porodnosti. Moderní antikoncepce se pozitivně podepsala na úbytku umělých přerušení těhotenství, nicméně přinesla mladým lidem také spolehlivou možnost odkladu a volby, zda počít dítě. Průměrný počet živě narozených dětí jedné ženě se dostal pod úroveň prosté reprodukce. Příčinou bylo jednak snižování celkového počtu dětí v rodině, ale zároveň se zvyšoval počet bezdětných matek.

Všechny uvedené změny vedly nevyhnutelně k demografickému vývoji, ve kterém se snižující počet narozených dostává do kontrastu se zlepšující se úrovní úmrtnosti. Výsledkem je proces vymírání a demografického stárnutí, který je spojen s poklesem ekonomicky aktivních a vzrůstem závislých v populaci. Populační nerovnováha tak přináší nové nároky na sociální, ekonomické ale i zdravotní zabezpečení obyvatel.

Významné demografické jevy, jakými jsou narození dítěte, sňatek nebo rozvod se odvíjí od dřívější zkušenosti člověka. Zároveň také formují jeho budoucí rozhodování. Tyto individuální kroky mají však celospolečenský dopad, proto je nutné se jimi intenzivně zabývat a studovat je.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem práce je statistická analýza a zhodnocení vývoje porodnosti v České republice v letech 1990–2012. Pozornost je dále věnována vybraným demografickým procesům, které ovlivňují úroveň porodnosti, tedy sňatečnosti, rozvodovosti a potratovosti. Při zpracování je kladen důraz na zachycení a zdůvodnění případných socioekonomických souvislostí ve změnách vývoje sledovaných ukazatelů. Práce se rovněž zaměřuje na změny v počtu narozených dětí podle formy soužití rodičů. Součástí jsou predikce zvolených ukazatelů pro roky 2013–2016.

2.2 Metodika

Potřebná data pro analyzované období jsou získána z demografických ročenek dostupných na internetových stránkách Českého statistického úřadu. Vlastní vytvořená databáze je posléze zkoumána pomocí charakteristik a metod z oblasti časových řad. Při výpočtech je využíván tabulkový procesor Microsoft Excel a program Statistica 12.

2.2.1 Sledované demografické ukazatele

Při výpočtu uvedených ukazatelů byl používán střední stav obyvatelstva, tedy počet obyvatel vždy k 1. 7. sledovaného roku.

Narození

Hrubá míra porodnosti – počet živě narozených dětí na 1000 obyvatel středního stavu.

Hrubá míra plodnosti – počet živě narozených dětí vztahovaný na 1000 žen středního stavu v reprodukčním věku (15–49 let).

Mrtvorozenost – podíl mrtvě narozených dětí mezi 1000 celkem narozených dětí.

Novorozenecká úmrtnost – počet zemřelých novorozenců (dětí ve věku 0–27 dnů) připadající na 1000 živě narozených dětí.

Kojenecká úmrtnost – počet zemřelých kojenců (dětí ve věku 0–364 dnů) připadající na 1000 živě narozených dětí.

Mimomanželská porodnost – počet živě narozených dětí mimo manželství na 100 celkem živě narozených.

Předmanželské koncepce – podíl manželských dětí prvního pořadí, které se narodily do 8. měsíce po sňatku na 100 dětí prvního pořadí narozených v nynějším manželství.

Úhrnná plodnost – počet dětí, které by se živě narodily každé ženě v průběhu celého jejího reprodukčního věku (15–49 let), pokud by se během tohoto období neměnily míry plodnosti žen podle věku a úmrtnost žen byla nulová.

Míra plodnosti podle věku – počet dětí, které se narodí živě ženám v určitém věku na 1000 žen v tomto věku.

Hrubá míra reprodukce – počet dívek, které by se živě narodily jedné ženě v průběhu jejího reprodukčního věku (15–49 let) při zachování plodnosti žen podle věku v daném kalendářním roce.

Čistá míra reprodukce – udává, kolik dívek, které by se podle hrubé míry reprodukce narodily v průměru každé ženě, by se dožilo věku matky v době svého narození. Tím respektuje i úmrtnostní poměry v populaci.

Potraty

Hrubá míra potratovosti – počet všech potratů/umělých přerušení těhotenství/samovolných potratů na 1000 obyvatel středního stavu.

Úhrnná potratovost – průměrný počet potratů na jednu ženu v jejím reprodukčním období (15–49 let).

Index potratovosti – počet všech potratů/umělých přerušení těhotenství/samovolných potratů připadající na 100 celkem živě narozených dětí.

Míra potratovosti podle věku - počet všech potratů/umělých přerušení těhotenství/samovolných potratů žen v určitém věku na 1000 žen v tomto věku.

Sňatky

Hrubá míra sňatečnosti – počet všech sňatků na 1000 obyvatel středního stavu.

Tabulková prvosňatečnost – při zachování podmínek sňatečnosti daného věku udává, jaký podíl ze 100 osob do věku 50 let by vstoupil do manželství.

Rozvody

Hrubá míra rozvodovosti – počet všech rozvodů na 1000 obyvatel středního stavu.

Index rozvodovosti – počet rozvodů v daném čase a na daném území připadající na 100 sňatků uzavřených ve stejném čase a na stejném území.

Úhrnná rozvodovost – průměrný podíl manželství, která by se rozvedla, pokud by se neměnila rozvodovost v daném roce po dobu trvání manželství. [1]

2.2.2 Analýza časových řad

Časovou řadu lze charakterizovat jako posloupnost věcně a prostorově srovnatelných dat, která jsou jasně uspořádána z hlediska času. Analýza časových řad pak, společně s případnou prognózou, znamená využití souboru metod, které slouží k popisu těchto řad a předvídání jejich budoucího chování. [2]

Elementární charakteristiky časových řad

Při zkoumání časové řady je prvním úkolem získat rychlou a orientační představu o procesu, který reprezentuje. Vizuální analýza s pomocí grafů umožní rozpoznat dlouhodobé tendence či periodicky se opakující vývojové změny. K poznání hlubších souvislostí je však nutné její doplnění o výpočty absolutních a relativních statistických charakteristik. [2]

První absolutní diference – vyjadřuje rozdíl dvou po sobě jdoucích členů řady. Jedná se tedy o absolutní přírůstky nebo úbytky hodnot:

$$d_t^1 = y_t - y_{t-1}, \quad t = 2, 3, \dots, n. \quad (2.1)$$

Druhá absolutní diference – charakterizuje, o kolik byl následující přírůstek větší, případně menší než předcházející:

$$d_t^2 = d_t^1 - d_{t-1}^1, \quad t = 3, 4, \dots, n. \quad (2.2)$$

První relativní diference – udává, o kolik se daná hodnota řady zvýšila či snížila oproti hodnotě předešlé. Nazývá se též relativní přírůstek/úbytek a pro přehlednější názornost se uvádí v procentech:

$$r_t = \frac{d_t^1}{y_{t-1}}, \quad t = 2, 3, \dots, n. \quad (2.3)$$

Koeficient růstu – se získá vypočtením poměru mezi daným a předcházejícím členem časové řady a představuje rychlost změn hodnot. Koeficient růstu vyjádřený v procentech se označuje jako *tempo růstu*:

$$k_t = \frac{y_t}{y_{t-1}}, \quad t = 2, 3, \dots, n. \quad (2.4)$$

Průměrný koeficient růstu – je přínosné počítat pouze tehdy, jestliže hodnoty časové řady v průběhu sledované doby stále rostou nebo naopak klesají:

$$\bar{k} = \sqrt[n-1]{\frac{y_n}{y_1}}, \quad t = 2, 3, \dots, n. \quad (2.5)$$

Bazický index – se používá, jestliže je žádoucí zjistit, k jakým změnám v řadě dochází vzhledem k základnímu období (nejčastěji první člen řady):

$$bi = \frac{y_t}{y_0}, \quad t = 2, 3, \dots, n. \quad (2.6)$$

Modelování časových řad

Klasická metoda analýzy časových řad předpokládá, že řadu lze dekomponovat na čtyři složky: [2; 3]

- trendovou složku T_t (hlavní tendence dlouhodobého vývoje),
- cyklickou složku C_t (kolísání okolo trendu s délkou vlny delší než jeden rok),
- sezónní složku S_t (periodické změny, které se odehrávají během roku a každý rok se opakují),

- náhodnou složku ε_t (složka, která zbývá po odstranění trendu a sezónní i cyklické složky, je tvořena náhodnými výkyvy).

Časovou řadu si tak lze představit jako trend, jehož průběh ovlivňují periodické složky a vedlejší vlivy náhodného charakteru. Vlastní tvar rozkladu přitom může být dvojího typu: [3]

- aditivní – složky časové řady jsou v součtu:

$$y_t = T_t + C_t + S_t + \varepsilon_t, \quad t = 1, 2, \dots, n, \quad (2.7)$$

- multiplikativní – složky se nacházejí ve vztahu vzájemného násobení:

$$y_t = T_t * C_t * S_t * \varepsilon_t, \quad t = 1, 2, \dots, n. \quad (2.8)$$

Popis trendové složky

Popis tendence vývoje zkoumané řady je jedním z nejpodstatnějších úkolů analýzy časových řad. Spočívá v očištění empirických hodnot od periodického a náhodného kolísání. Tím dojde k vyrovnání časové řady a stanovení trendové složky.

Vyrovnávání s pomocí analytických metod znamená nalezení matematické funkce, která nejlépe vystihuje trend zkoumané časové řady. Se zvolenou křivkou pak lze konstruovat předpovědi budoucích hodnot trendu. Mezi základní trendové funkce, ze kterých bylo v této práci vybíráno, patří: [2; 3]

lineární	$y_t = a + bt,$	$t = 1, 2, \dots, n,$	(2.9)
----------	-----------------	-----------------------	-------

kvadratická	$y_t = a + bt + ct^2,$	$t = 1, 2, \dots, n,$	(2.10)
-------------	------------------------	-----------------------	--------

exponenciální	$y_t = ab^t,$	$t = 1, 2, \dots, n,$	(2.11)
---------------	---------------	-----------------------	--------

logaritmická	$y_t = a + b \log t,$	$t = 1, 2, \dots, n.$	(2.12)
--------------	-----------------------	-----------------------	--------

Základem pro rozhodování o vhodném typu trendové funkce je provedení grafické analýzy spolu s využitím elementárních charakteristik (příloha č. 1). Tento postup je však do jisté míry subjektivní a nepřesný. Proto je nutné jeho doplnění o exaktní prostředky.

Index determinace – je často používaným kritériem pro určení stupně souladu modelu se skutečnými údaji. Může nabývat hodnot $0 \leq I^2 \leq 1$. Čím je hodnota indexu blíže jedné, tím lépe vystihuje zkoumaný jev. Jestliže má více funkcí podobné hodnoty indexu, dává se přednost té, která je matematicky jednodušší.

$$I^2 = 1 - \frac{\sum(y_t - \hat{y}_t)^2}{\sum(y_t - \bar{y})^2}, \quad t = 1, 2, \dots, n, \quad (2.13)$$

Střední absolutní procentuální chyba (M.A.P.E.) – patří k dalším charakteristikám, na jejímž základě lze posuzovat vhodnost zvolené trendové funkce. Bývá též standardně v nabídce statistických programů. Obecně se dává přednost modelu, u něhož je hodnota kritéria nejnižší (do 5 % je model velmi vhodný, do 10 % ještě přijatelný).

$$M.A.P.E. = \frac{100}{n} \sum \frac{|y_t - \hat{y}_t|}{y_t} (\%), \quad t = 1, 2, \dots, n, \quad (2.14)$$

Předpovědi v časových řadách

Konstrukce předpovědi je další klíčovou úlohou analýzy časových řad. Ve statistické praxi jsou nejvíce používány metody extrapolace časových řad. Jejich podstata spočívá v přenesení zákonitostí vývoje pozorovaného procesu z minulosti do budoucnosti.

Předpověď jednotlivých hodnot se může provádět na základě bodového nebo intervalového odhadu. Bodová předpověď představuje konkrétní odhad, který je ovšem téměř vždy zatížen určitou chybou. Z toho důvodu je vhodné vytváření předpovědního intervalu, který bude s předem určenou spolehlivostí obsahovat budoucí hodnotu zkoumané řady. Pro tuto práci byl zvolen 95% interval spolehlivosti. [2; 3]

Adaptivní přístupy k modelování časových řad

Analytické vyrovnávání řad vychází z předpokladu, že v průběhu sledované doby se parametry modelu nemění. Všem pozorováním je tedy přikládána stejná váha a tak je předpověď budoucnosti do jisté míry jen kopírováním minulosti. Oproti tomu adaptivní modely považují za nejcennější nejnovější pozorování časové řady, kterým přiřazují vyšší váhy.

Nejrozšířenější adaptivní metodou je metoda exponenciálního vyrovnávání. Její princip zohledňuje stáří dat jejich vážením, kdy váha každého pozorování je nepřímo úměrná jeho věku. Váha je tedy exponenciální funkcí stáří pozorování. Rozlišují se tři modely exponenciálního vyrovnávání: Brownovy modely, Holtův model a Wintersův model pro sezónní časové řady. Podle chování trendu lze u Brownových modelů hovořit o jednoduchém exponenciálním vyrovnávání (konstantní trend), dvojitým vyrovnávání (lineární trend) a o trojitým vyrovnávání (kvadratický trend). V této práci bylo, vzhledem k nejnižším hodnotám M.A.P.E., využíváno Holtovo lineární exponenciální vyrovnávání, kde došlo vždy k odhadu dvou vyrovnávacích konstant α a β z intervalu (0;1). [2]

3 Přehled řešené problematiky

3.1 Demografie

Vědní obor zabývající se reprodukcí lidských populací a podmíněnostmi tohoto procesu se nazývá demografie. Jedná se o hraniční obor, který leží na pomezí společenských a přírodovědných věd. [4; 5]

Objektem demografického studia jsou tedy lidské populace, kterými se ale zabývá i řada jiných oborů. Pouze demografie se však ve svém předmětu studia věnuje demografické reprodukci. Proto ji lze považovat za specifický a nezastupitelný obor. [6; 7]

Reprodukcí lidských populací je možné chápat dvojím způsobem. Jednak jako přirozenou obnovu obyvatelstva v důsledku procesu rození a vymírání (demografická reprodukce) a jednak jako celkovou obnovu obyvatelstva. Ta v sobě zahrnuje i prostorovou mobilitu obyvatelstva nazývanou též migrace. [7; 8]

S procesem demografické reprodukce jsou spojeny demografické jevy. Jsou to důležité události vázané na život lidských jedinců. Mezi nejvýznamnější se řadí narození, úmrtí a potrat. Ostatní jevy jako sňatek, rozvod nebo nemoc ovlivňují demografickou reprodukci pouze zprostředkovaně. [4]

Demografie studuje tyto demografické události jako hromadné jevy. Z toho vyplývá, že zjišťování údajů o jednotlivcích není cílem, ale pouze prostředkem k získání obrazu o reprodukci celé populace. Data z evidence se upraví do procesů porodnosti, úmrtnosti, potratovosti, sňatečnosti a rozvodovosti. Jejich analýzou je poté možné poznat na jedné straně obecné pravidelnosti a zákonitosti demografické reprodukce, na straně druhé jejich kolísání a specifické projevy. [5; 6]

Reprodukce lidských populací má svou biologickou a sociální stránku. Demografické chování každého člověka v sobě odráží hodnoty, normy a vzory dané společností. Je tak nutné najít kompromis mezi biologickými potřebami spolu se sociálními a kulturními tlaky. Proto se v současné době stále více dostává do popředí demografického studia problematika rodiny a manželství. Především v nich se totiž vytvářejí podmínky pro reprodukční chování. Spolupráci demografie a sociologie vyžaduje rovněž oblast populační a rodinné politiky. [4; 6]

3.2 Demografická revoluce

Proces demografické reprodukce je relativně stabilní a jednoduchý. Je však velmi složitě podmiňován. Vnitřní biologická podstata vede k opakování jeho stále stejného charakteru. Teprve hluboké změny ve vnějších podmínkách (industrializace, modernizace společenského vývoje, urbanizace, rozpad tradičních rodin, změna stylu života, individualizace, zlepšení hygieny a zdravotní péče) způsobují kvantitativní i kvalitativní změny v demografickém chování populací. Právě tyto převratné změny se označují termínem demografická revoluce nebo demografický přechod. [7; 9]

Nástup první demografické revoluce byl zaznamenán již koncem 18. století ve Francii. Postupně zasáhl i ostatní země celého světa. V Evropě se však tento proces prosadil nejvýrazněji. V českých zemích trval přibližně 100 let a byl ukončen kolem roku 1930. Platí, že čím později k přechodu dojde, tím rychlejší je jeho průběh. [4; 10]

Demografická revoluce je proces, který souvisí s proměnou celé společnosti. Vzniká na určitém stupni společenského vývoje a na jiném opět končí. Jeho projevem jsou změny přirozeného přírůstku obyvatel v důsledku rozdílů v dynamice porodnosti a úmrtnosti. Zprvu relativně vysoké úrovně porodnosti i úmrtnosti postupně přešly k úrovním relativně nízkým. [4; 11]

Proces demografické revoluce nabývá v různých populacích různých forem. Zobecněním jeho průběhu je možné určit tři základní typy tohoto procesu dělené do dvou fází: [7; 9]

- francouzský typ – dochází k téměř současnému poklesu úmrtnosti a porodnosti v obou fázích přibližně stejně. Tím nevzniká výraznější početní růst obyvatel,
- anglický typ – první fáze se vyznačuje snižováním úmrtnosti. Porodnost však zůstává stabilní. V druhé fázi klesají porodnost i úmrtnost. Důsledkem je značný početní růst obyvatelstva,
- japonsko-mexický typ – v tomto případě představuje demografická revoluce největší nárůst počtu obyvatel. Úmrtnost v první fázi klesá a v druhé stagnuje. Porodnost nejdříve roste a až s druhou fází začne klesat.

Všechny dosud zmíněné změny podmínek reprodukce vedou k postupnému prohlubování procesu demografického stárnutí obyvatelstva. To znamená, že se mění poměr základních generačních skupin v populaci. Dlouhodobý pokles úmrtnosti způsobuje růst především těch, kteří se dožívají vyššího věku. Pokles porodnosti vede naopak k úbytku v dětské složce. Tím dochází k dalšímu zvyšování podílu starších osob v populaci. [5; 12]

Opačnému procesu, kdy se zvětšuje podíl dětí a mládeže, se říká demografické mládnutí. Je způsobeno především zvýšením úrovně porodnosti. Klade zvýšené nároky na péči o matku a dítě, na budování vzdělávacích a výchovných institucí a vytváření pracovních míst. [4]

3.2.1 Druhý demografický přechod

V období od poloviny 60. let minulého století došlo opět k zásadním změnám v režimu reprodukce označovaných jako druhý demografický přechod. Charakteristickým znakem je pokles úrovně porodnosti pod hranici prosté reprodukce. Z toho vyplývá, že není zaručena početní obnova populace. Změny v úrovni úmrtnosti mají již malý význam. V České republice se druhý demografický přechod začal projevovat až od počátku 90. let. [4; 9]

V souvislosti s druhým demografickým přechodem se hovoří především o růstu individualismu a posunu v hodnotové orientaci lidí i v jejich demografickém chování. Zásadní změny, které mají především kvalitativní charakter, je možné shrnout následovně: [13; 14]

- posun od manželství k nesezdanému soužití, kdy se zvyšuje podíl dětí narozených mimo manželství,
- rozšíření antikoncepce, která umožňuje ženám odložit dobu prvního porodu do pozdějšího věku a také volbu, zda vůbec mít dítě,
- dítě přestává být středobodem života rodičů a centrem pozornosti se stává pár a jeho dítě,
- úplné rodiny ztrácejí svou nezastupitelnou funkci, což vyvolává změny v rodinných vztazích a ovlivňuje stabilitu rodiny.

Lze říci, že jednotlivé body jsou velmi úzce provázány. Rovněž ukazují, jak nová životní orientace lidí umožnila ženám a mužům zcela nově nakládat se svým intimním životem, manželstvím a rodičovstvím. [13]

Procesy a změny spojované s druhým demografickým přechodem jsou pochopitelně také patrné v rovině domácností. V životním uspořádání mužů a žen lze vymezit několik významných trendů: [15]

- mladí dospělí zůstávají déle žít v domácnostech svých rodičů. To se týká zejména mužů a žen mezi 20. a 30. rokem věku,
- více lidí žije se svým partnerem či partnerkou ve společné domácnosti, avšak bez přítomnosti dětí,
- rozšiřuje se osamělé rodičovství a tím vzrůstá počet samoživitelů. Ve větším množství se tato situace týká žen,
- dochází ke zmenšování průměrné velikosti domácností, což je patrné obzvláště u mužů a žen středního věku.

3.3 Demografická statistika

Demografická statistika zahrnuje oblast statistiky, která se zabývá sběrem číselných dat týkajících se obyvatel. Pozorování jsou shromážděna, kontrolována a posléze se přistoupí k jejich zpracování. [11]

Někdy se demografická statistika člení na dva hlavní okruhy. Prvním je demografická statika, která zkoumá stav neboli strukturu obyvatelstva k určitému časovému okamžiku. Ta představuje podmínky, činitele ale zároveň také důsledek reprodukce lidí. Demografická dynamika se pak zabývá změnami struktury, které se nazývají pohybem nebo měnou obyvatelstva. Tou se rozumí události, které souvisí s reprodukcí osob. [5; 6]

3.3.1 Struktury obyvatelstva

Mezi základní demografické struktury obyvatelstva lze zařadit složení podle pohlaví a podle věku. Obě tyto charakteristiky mohou být analyzovány zvlášť i společně. [7]

Třídění podle věku a pohlaví má značný praktický význam. Může být využito k hodnocení a výhledu pracovních sil a zaměstnanosti, vývoji školství, zdravotnictví či sociální péče. Znalost složení obyvatel je samozřejmě nutná i pro různé demografické výpočty a perspektivní odhady budoucího vývoje. [5]

K dalším strukturám souvisejících s reprodukcí se řadí i struktura podle rodinného stavu a struktura podle typu domácnosti. [8]

Struktura podle pohlaví

Pohlaví je jednou ze dvou základních biosociálních charakteristik lidského jedince (vedle věku). Zastoupení mužů a žen v populaci se v průběhu života mění a závisí na třech typech rozdílných procesů: [4; 6]

- biologicky se rodí více chlapců než děvčat,
- vyšší intenzita úmrtnosti mužů vede k rozdílné naději dožití obou pohlaví,
- zastoupení mužů a žen ovlivňuje migrace.

Struktura podle věku

Přesný věk je časová vzdálenost mezi okamžikem narození a okamžikem zjišťování. K vyjádření složení obyvatelstva dle věku bývají muži a ženy rozděleni do jednoletých nebo víceletých věkových skupin. U malých dětí se užívají i měsíce či dny. [6; 11]

Graficky se věková struktura znázorňuje věkovou pyramidou. Ta v hrubých rysech reprezentuje demografickou historii populace. Jednotlivé vrcholy odrážejí jevy, které ovlivnily život dané populace a projevíly se v její reprodukci. [7]

Z pohledu demografické reprodukce je možné dělit obyvatelstvo dle věku na tři základní skupiny – dětskou složku (0–14 let), reprodukční složku (15–49 let) a postreprodukční složku (nad 50 let). Dle zastoupení dětské a postreprodukční složky v populaci se rozlišují tři typy věkových struktur: [4]

- progresivní – dětská složka výrazně převažuje nad postreprodukční,
- stacionární – obě složky jsou téměř v rovnováze,
- regresivní – dětská složka nedosahuje zastoupení složky postreprodukční.

Kromě výše uvedených biologických generací lze vymezit i generace ekonomické. V tomto případě se populace dělí na složku prerreproduktivní (0–14 let), reproduktivní (15–64 let) a postreproduktivní (nad 65 let). Hranice těchto generací však nejsou ve všech zemích a případech stejné. [5]

Struktura podle rodinného stavu

Rodinný stav je v podstatě vztah každého člověka k právní instituci manželství. Rozlišují se osoby svobodné, vdané a ženaté, ovdovělé a rozvedené. Je zřejmé, že jak se mění jednotlivé demografické procesy, tak se mění i zastoupení jednotlivých kategorií rodinného stavu v populaci. [5; 8]

Z pohledu demografie jde o velmi důležitý znak, který souvisí s demografickou reprodukcí. Stále platí, že více dětí se rodí v manželství a že rodina je obvyklá elementární sociální jednotka. Ta většinou tvoří i samostatnou domácnost poskytující významné sociální zabezpečení dětem i starším lidem. [8]

Struktura podle typu domácnosti

Domácnost je uspořádaný, fyzicky vymezený prostor a především skupina lidí, která jej obývá a společně hospodaří. Způsob utváření takových kolektivů i jejich vnitřní uspořádání a vývoj je význačnou charakteristikou vztahů v celé společnosti. [5; 6]

Ve statistickém zjišťování dat za domácnosti se rozlišují tři typy domácností: [8; 16]

- bytová domácnost – jedná se o skupinu osob, která společně užívá byt,
- hospodařící domácnost – členy spojuje nejen společné bydlení, ale také společné hospodaření,
- cenzová domácnost – je považována za nejmenší a dále nedělitelnou jednotku. Předpokládá se, že příslušníci takové domácnosti by spolu bydleli a hospodařili, i kdyby k tomu nebyli nuceni vnějšími okolnostmi.

Cenzové domácnosti se dělí na úplné a neúplné cenzové rodiny, vícečlenné nerodinné domácnosti a domácnosti jednotlivců. Za úplnou cenzovou rodinu se nepokládají jen manželé, ale i druh a družka. Děti mohou být do cenzové rodiny zahrnuty pouze tehdy, jestliže bydlí a hospodaří společně s rodiči a dosud si nezaložily vlastní rodinu. [7]

3.3.2 Porodnost

Pojem porodnost je odvozený od konečné fáze vzniku nového jedince – porodu. V demografickém smyslu vyjadřuje, kolik dětí se v populaci narodí za určitou časovou jednotku. Má tudíž stěžejní význam pro budoucí demografický vývoj. [6; 13]

Pro tento proces rození dětí se někdy rovněž užívá termín plodnost, což je počet narozených dětí danému páru. Schopnost muže a ženy rodit děti se nazývá plodivost a zásadně ovlivňuje celkovou úroveň porodnosti. Jejím opakem je neplodnost. [11]

Počet dětí závisí nejen na plodivosti páru, ale také na jeho reprodukčním chování. Lidé mohou regulovat počet porodů a intervaly mezi nimi pomocí antikoncepčních metod. Na porodnost též působí populační politika státu a systém hodnot ve společnosti. [4]

Z hlediska úrovně a struktur plodnosti lze u nás rozlišit dvě základní období. První trvalo do počátku 90. let. Vyznačovalo se stabilní plodností na úrovni prosté reprodukce, nízkým podílem bezdětných žen, koncentrací narozených do úzkého věkového intervalu žen či malým podílem dětí narozených mimo manželství. Druhé období souvisí se vznikem České republiky. Je typické hlubokým a rychlým snižováním celkového počtu narozených, zvyšováním věku matek při porodu a proměnami struktury narozených. [17; 18]

Při analýze procesu porodnosti se vychází ze statistiky založené na narozených dětech. Údaje o dítěti, rodičích a porodu se vyplňují v hlášení o narození a zaznamenávají se do matričních knih. K dalšímu zpracování jsou dále poskytnuty Českému statistickému úřadu. [11; 19]

Podle délky těhotenství se porody třídí na včasné a předčasné. Jejich výsledkem je buď dítě donošené, nebo nedonošené. Podle projevu nebo neexistence života se děti dělí na živě a mrtvě narozené. Za narození živého dítěte se považuje celkové opuštění těla matky, jestliže plod dýchá nebo projevuje alespoň jednu ze známek života. [7; 20]

Vzhledem k rodinnému stavu matky v době porodu se narození rozdělují na manželské či nemanželské (mimomanželské). Nemanželské dítě je takové, jehož rodiče nebyli v době narození formálně spojeni sňatkem. Speciální místo zaujímají děti narozené do 8 měsíců po svatbě, které pocházejí z předmanželských koncepcí. [7]

Vztah plodnosti k manželství má vedle demografického i aspekt právní. Náš právní řád nedělá rozdíl mezi tím, zda se děti narodily rodičům, kteří jsou manželé nebo nikoliv. Všechny mají stejná práva i povinnosti. Z demografického hlediska má jejich rozlišování přesto smysl. Stejná práva totiž nezaručují stejné životní podmínky. [7]

Novorozenci jsou dále sledováni podle pořadí dítěte. Může být určeno podle počtu dětí z nynějšího manželství anebo podle počtu všech dětí narozených matce. Analogicky je možné sledovat pořadí těhotenství. Při zkoumání rozložení porodů v manželství se zjišťují porodní intervaly. Doba od sňatku k narození prvního dítěte se označuje jako prvoporodní interval. [7]

Lze konstatovat, že dítě a rodičovství jsou stále uznávanou hodnotou. Ta se však dostává do konfrontace s úsilím o získání úspěchu, společenského postavení, uplatnění individuálních schopností nebo dosažení lepší kvality života. Z výzkumných poznatků tak lze odvodit, že počátek rodičovské fáze života významně ovlivňují sociální a kulturní charakteristiky. Úroveň plodnosti je často kladena do vztahu s ekonomickou aktivitou žen a úrovní jejich vzdělání. [4; 17]

3.3.3 Potratovost

Ukončení těhotenství může proběhnout porodem nebo potratem. Za potrat lze označit vypuzení nebo vynětí plodu před okamžikem, než je alespoň minimální dobu schopen samostatně existovat mimo tělo matky. Studium potratovosti navazuje na analýzu demografické reprodukce. [6; 11]

Na úroveň potratovosti v dané zemi mají vliv způsoby omezování plodnosti, propagace a šíření antikoncepčních prostředků a celkové populační klima. Statistika České republiky rozlišuje následující druhy potratů: samovolný potrat, miniinterupce, jiná legální umělá přerušování těhotenství, ostatní potraty a mimoděložní těhotenství. [4; 18]

Na našem území bylo možné ukončit těhotenství ze zdravotních důvodů již od roku 1950 a z dalších od roku 1958. Potrat povolovala komise za tímto účelem zřízená. V 70. letech byl po přijetí propopulačních opatření evidován pokles potratů, který ovšem netrval dlouho. Činnost komise byla v roce 1987 zrušena dodnes platným zákonem. Ten umožňuje provedení potratu pouze na základě žádosti ženy bez uvádění sociálních či ekonomických důvodů. Umělá přerušování těhotenství tvoří v dnešní době většinu ze všech potratů. [18; 21]

Pro výzkum plánovaného rodičovství je důležité sledování potratovosti podle počtu již narozených dětí. Zdravotnická statistika poskytuje též informace o úrovni potratovosti podle rodinného stavu a vzdělání žen. Proces samovolné potratovosti je předmětem speciálních studií a dává se do vztahu i s kvalitou životního prostředí a stylem života. [4]

3.3.4 Sňatečnost a rozvodovost

V moderních společnostech se významně oslabila vazba mezi reprodukčním chováním a tradičním manželstvím. Sledování sňatečnosti nebo rozvodovosti má však při zkoumání vývoje populací nezastupitelnou pozici. Z toho důvodu je vhodné věnovat pozornost nově uzavíraným partnerským svazkům i jejich rozpadům. [22]

Sňatečnost

Uzavírání právních manželství probíhá formou předepsanou zákonem nebo obyčejem. Ve většině společností je vznik takových svazků provázen zvláštním obřadem – sňatkem. Jde o demografickou událost opakovatelného charakteru, která nemusí nastat u všech příslušníků populace. Neobnovitelný je pouze první sňatek. Limitujícími faktory při uzavírání sňatků bývají minimální sňatkový věk, rodinný stav a určitý stupeň pokrevnosti. [5; 6]

Sňatkové chování se na našem území ještě na konci 80. let vyznačovalo značnou standardností a unifikací. Bylo typické vysokým podílem osob uzavírajících sňatek a současně nízkým věkem při vstupu do manželství. Hledání seberealizace a hlavní životní role v rodině bylo, i kvůli politické situaci, zcela nepřehlédnutelné. Převrat roku 1989 otevřel lidem cestu k novým možnostem a cílům. Po změně politického a vzápětí i ekonomického uspořádání státu se vnější rámec uzavírání sňatků změnil. Nový trend vedl ke snižování úrovně a změnám povahy sňatečnosti. [22; 23]

Demografie se soustřeďuje na studium rodin monogamních, které tvoří pár různého pohlaví. Jestliže jedinec může uzavřít sňatek s více jedinci opačného pohlaví, vzniká rodina polygamní. V monogamních společnostech je vhodné rozlišovat první sňatky, tj. sňatky svobodných a další sňatky, tj. sňatky ovdovělých nebo rozvedených. [7]

Počet uzavíraných manželství se odvíjí od velikosti souboru sňatkuschného obyvatelstva a jeho rozdělení podle pohlaví a věku. Struktura a rozsah tohoto souboru pak závisí na celkovém populačním vývoji a úrovni jednotlivých demografických procesů. Větší výkyvy mohou snižovat, ale rovněž zvyšovat možnost uzavření sňatku. [7]

Pro vývoj intenzity sňatečnosti je podstatné vytvoření vhodného populačního klimatu. Vliv na něj mají dlouhodobé tendence demografické reprodukce, ekonomický, sociální a politický vývoj v zemi, ale i právní úpravy sňatečnosti a rozvodovosti. [6; 7]

Rozvodovost

Zánik manželství za života manželů může být realizován několika způsoby – prohlášením manželství za neplatné, právním nebo faktickým odloučením a rozvodem. Rozvod může být proveden v případě, že soužití manželů je hluboce, trvale a nenapravitelně rozvráceno a nelze očekávat jeho obnovení. Jedná se o zrušení manželství, kdy obě rozvedené osoby mohou později uzavřít další sňatek. [18; 24]

Ačkoliv je život v rodině stále většinou lidí považován za ideál, partnerství již není chápáno jako nerozlučitelný svazek. Rozvod je vnímán jako běžná součást manželství a správné řešení manželských neshod. [15; 25]

V mezinárodním kontextu patří Česká republika mezi země s vysokou úrovní rozvodovosti. Již v roce 1919 bylo všem občanům umožněno ukončit manželství buď rozvodem od stolu a lože, nebo rozlukou. Ta významově odpovídala dnešnímu rozvodu. S tím, jak se rozvod stával více společensky tolerovaným, se rozvodová praxe zjednodušovala. [18; 23]

Úroveň rozvodovosti je závislá na celé řadě společenských a sociálních faktorů, jako jsou kultura a tradice, hodnotová orientace, náboženství nebo zaměstnanost a vzdělání žen. Z dalších je možné zmínit úroveň sňatečnosti, populační politiku a existující rozvodovou legislativu. V úvahu je zde třeba brát skutečnost, že počet statisticky zjištěných rozvedených manželství bude vždy nižší než počet fakticky rozpadlých manželských svazků. [4]

Rozvod je událostí s řadou důsledků. Mezi hlavní se řadí narušení fungování rodiny a výchovy dětí, ale i výrazná změna ekonomického a sociálního statusu některých členů původní rodiny. Vznikají neúplné rodiny, které se při rostoucím počtu a nepružné reakci společnosti na jejich potíže stávají závažným sociálním problémem. [6]

Na populační klima působí intenzita rozvodovosti rozporně. Rozvedené osoby v reprodukčním období přestávají plodit děti a ovlivňují tak negativně porodnost. Rozvod však může stimulovat založení nového manželství a rození dalších dětí. [6]

3.4 Výběr partnera a nesezdaná soužití

Člověk je sociální bytost a mnohé z jeho chování je naučené a ovlivněné normami společnosti, ve které žije. To platí i o partnerském, sňatkovém a rodinném chování. Existuje mnoho teorií, které se pokoušejí o vysvětlení, proč a s kým vstupují lidé do manželství nebo naopak, proč se rozvádějí a hledají nového partnera. [26]

Biologicky a evolučně zaměřené výzkumy zdůrazňují dědičnost lidského chování. Výběr životního partnera chápou jako součást širší reprodukční strategie. Sociální a psychologické vědy vyzdvihují vliv rodinných vzorů, bariér mezi společenskými skupinami nebo úlohu rozumu a racionální kalkulace. [26]

3.4.1 Tradiční a moderní výběr partnera

Tradiční výběr manžela je vysvětlitelný zájmem širší rodiny a ekonomickými ohledy. U mladého člověka se nepředpokládá, že si svůj protějšek najde sám. V tomto směru lidé důvěřují svým rodičům a vnímají sňatek spíše jako životní povinnost. Domluvené manželství, s ohledem na příbuznost znaků rodin snoubenců, zaručuje vyšší porozumění. Tím dochází ke stabilitě svazku a jeho kontinuitě v čase. [27]

Pro moderní výběr je typické, že volba partnera závisí na individuální vůli jedince. Klíčovou roli hrají vzájemná náklonnost a emocionální blízkost. Rodina původu a vnější okolnosti mají pro vztah malý význam a nepřinášejí zdůvodnění jeho existence. [27]

Dlouhou dobu byly sňatek z lásky a sňatek z rozumu považovány za neslučitelné. O tom, kdo si koho vezme za manžela nebo manželku, dnes většina lidí přemýšlí jako o rozhodnutí založeném na oboustranně vnímané lásce a přitažlivosti. Přesto lze upozorovat, že partnerské preference neodpovídají zcela náhodnému párování. Lidé mají tendenci uzavírat svazky s partnery, kteří jsou jim z hlediska věku, sociální třídy, vzdělání, rasy či náboženského vyznání podobní. Tomuto stavu, kdy do manželství vstupují lidé se shodnou hodnotou určité charakteristiky, se říká homogamie. V opačném případě se hovoří o heterogamii. [27; 28]

Homogamie nebo heterogamie neznamena pouhý popis partnerských svazků z pohledu stejnosti či různosti. S pomocí sociodemografických vlastností párujících se osob pomáhá při sledování změn souvisejících s reprodukcí společnosti. [27]

Sňatkový trh

V každé společnosti je vymezen prostor, ve kterém dochází k výběru partnerů. Všichni lidé, kteří mají o sňatek zájem, musí tímto prostorem v určité fázi životního cyklu projít. [29]

Teorie sňatkového trhu byla inspirována ekonomickými teoriemi trhu a vychází ze tří principů. Zaprvé, manželství je téměř vždy dobrovolné, což vyvolává představu, že přináší větší užitek než svobodný stav. Zadruhé, na sňatkovém trhu se střetává nabídka s poptávkou. Při hledání partnera soutěží muži s dalšími muži a ženy s jinými ženami. A zatřetí, sňatkový trh je v rovnováze díky „neviditelné ruce sňatkového trhu“. [26]

Osoby, které se v jednom okamžiku objevují na sňatkovém trhu, se označují jako kandidáti sňatku. Nejedná se o všechny sňatkuschopné osoby populace. Někteří jsou z dočasných nebo trvalých důvodů vyloučeni. To znamená, že například osoby ovdovělé nebo rozvedené se mohou po určitém čase na trh vrátit. [11]

3.4.2 Nesezdaná soužití

Na rozdíl od manželství je vymezení nesezdaného soužití poměrně obtížné. Jedná se o soužití dvou jedinců opačného či stejného pohlaví ve svazku podobném manželství. Bývá též nazýváno faktickým soužitím, soužitím druha a družky, partnerským soužitím, faktickým manželstvím, manželstvím na zkoušku nebo kohabitací. [6; 30]

Nesezdané soužití je jeden z jevů typických pro změnu rodinného chování v rámci druhého demografického přechodu. Jeho kořeny je potřeba hledat v univerzálním přístupu ke vzdělání, rostoucí participaci žen na pracovním trhu a zvyšující se životní úrovni. Liberalizace sexuálních norem a dostupná antikoncepce pomohly oddělit sex od plození i manželství. [6]

Formy nesezdaného soužití byly patrné již v tradičních společnostech. Tehdy se ale objevovaly především v nižších vrstvách společnosti a to především kvůli majetkovým otázkám. [6]

Postavení a role nesezdaných soužití v reprodukčním chování společnosti nejsou zcela přesné. Jedním z důvodů je, že různé páry se odlišují svými příčinami, proč žijí v neoficiálním svazku. Dalším se stává fakt, že zatímco v některých zemích je tento typ soužití posuzován spíše jako předstupeň manželství, jinde jde o jeho nerozlišitelnou alternativu. [31]

Nesezdaná soužití dobře korespondují s vyčkávací strategií na sňatkovém trhu. Partneři totiž zůstávají jeho aktéry, zároveň ovšem těží z výhod spojených s manželstvím. Oddálením sňatku je také redukováno riziko nevhodné volby partnera. Z uvedeného vyplývá, že lidé žijící nesezdaně mají, co se týče ekonomického statusu a reprodukčních plánů, blíže svobodnému stavu. [30; 32]

Řada studií dokumentuje, že nesezdaná soužití a manželství se liší v mnoha ohledech. Nesezdané páry zastávají méně tradiční postoj k rodině, jsou tolerantnější k rozvodu a přikládají větší význam osobní nezávislosti. Ve srovnání s manželi spolu tráví méně času a mívají méně společných přátel. [32]

V nesezdaném soužití je přikládána větší váha homogamii v dočasných nebo získaných stavech, jakými jsou pracovní pozice a vzdělání. Častěji se také vyskytuje situace, kdy žena má vyšší vzdělání než muž. Naproti tomu v manželství, jako v trvalém uspořádání, se předpokládá podobnost především v připsaných charakteristikách (věk, rasa, náboženství). [32]

K dalším rozdílům patří principy, které podporují soudržnost nesezdaných a manželských svazků. Při pohledu na domácnost jako ekonomickou jednotku si lze povšimnout, že specializace rolí pomáhá zajišťovat stabilitu vztahu. To je důležité především u manželství, jehož hlavním smyslem je založení rodiny, výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc. Soužití bez sňatku je spojeno s větší nejistotou ohledně budoucnosti, a proto společné investice s sebou nesou vyšší rizika. [24; 32]

S tím, jak se nesezdané soužití rozšiřovalo, se rozvíjely i jeho různé typy. V podstatě lze hovořit o čtyřech základních podobách neformálního soužití partnerů: [13; 31]

- soužití porozvodové – tento typ je pozorovatelný u lidí, kteří prošli rozvodem a většinou nemíní uzavírat nový sňatek,
- soužití snoubenecké – nastává u partnerů, kteří pomýšlejí na to, že se někdy v budoucnosti vezmou. Jde tedy o předstupeň manželství a nikoliv o celoživotní strategii,
- soužití dočasné – může nastat u mladých lidí, kteří jsou na počátku milostné a sexuální aktivity a ještě nepomýšlejí na sňatek. Dále se objevuje u rozvedených, kteří ještě nechtějí vstoupit do nového manželství,
- soužití namísto manželství – forma vztahu, kdy partneři definitivně odmítají sňatek.

Vedle manželství a soužití nesezdaného páru se v důsledku společenských a demografických změn vyskytují ještě další formy intimního životního stylu: [13]

- oddělené soužití – vzniká, když si každý z partnerů ponechává své vlastní bydlení a hospodaření. Na veřejnosti vystupují a jsou ostatními vnímáni jako stabilní pár, který patří k sobě,
- trvale svobodní – jednotlivci zůstávají z vlastní vůle sami. Důvody takového rozhodnutí mohou být velice rozmanité,

- soužití dvou lidí stejného pohlaví – tato forma je v současných vyspělých společnostech stále více akceptována.

3.5 Neúplná rodina

Významné demografické a sociální fenomény dnešní doby jako jsou mimomanželská plodnost, rozvodovost a různé alternativní formy soužití lidí vedou k velkému počtu vzniku neúplných rodin. [15]

Rodina jako taková představuje základní a nejdůležitější společenskou skupinu. Její hlavní funkcí je pro demografii reprodukce a výchova potomstva. V rodině se realizuje demografické chování, které je biologicky a sociálně podmíněno. [4]

Rodina může nabývat různých podob i velikostí, disponuje rozličným vnitřním členěním i vazbami navenek. Jejím základem ovšem zůstává pár složený z muže, ženy a jejich dětí. [6]

Ve společnosti dlouho přetrvával model tradiční rodiny. Ten se vyznačoval vícegenerační a širokou sítí sociálních vazeb. Alternativní formy rodinných soužití vedly k zúžení příbuzenského systému. Byly omezeny kontakty se širší rodinou a docházelo i ke snižování množství kontaktů uvnitř rodiny z důsledku poklesu počtu dětí v rodině. [33]

S neúplnými rodinami, které tvoří jeden rodič a alespoň jedno dítě, je možné se setkat v průběhu celé historie. S postupem času ale docházelo ke změně příčin, které vedly k jejich vzniku. Rozlišit je možné několik způsobů: [15]

- úplná rodina vůbec nevznikne. Jde o případ, kdy svobodná matka či otec zůstane sama se svým dítětem,
- funkce úplné rodiny je dočasně nebo trvale přerušena. K této situaci dochází, když například jeden z rodičů je nucen dlouhodobě pobývat mimo svou rodinu nebo ji opustil,
- úplná rodina může zaniknout. Stává se to z důvodu úmrtí jednoho z rodičů nebo rozvodem manželství, což je nejčastější způsob vzniku neúplné rodiny v dnešní době.

Oproti minulosti došlo u neúplných rodin k výrazným strukturálním změnám. Dříve vznikaly především kvůli úmrtí jednoho rodiče. Výjimkou nebyly ani nemanželské děti. Ty však z důvodu nedostupné nebo nedokonalé antikoncepce byly většinou nechtěné. Dnes převažují domácnosti rozvedených, dobrovolně odděleně žijících párů a svobodných matek, které své těhotenství vědomě plánovaly. [15]

3.6 Populační politika

Studium demografie svou činností přináší informace o minulém, současném a budoucím populačním vývoji. Samotné poznávání různých úseků reality však není dostačující. Výsledky zkoumání je nutné dále vyhodnotit z pohledu společenských potřeb. Tedy zda je současný nebo očekávaný vývoj přínosný a jak by bylo případně možné ho ovlivnit a změnit. V tomto pojetí demografie přechází do oblasti společenské praxe, která se v oblasti reprodukce obyvatelstva nazývá populační politikou. [7]

Cíle populační politiky vychází ze stanovení optimálního počtu nebo růstu obyvatelstva. Zahrnují opatření z různých oblastí lidské činnosti a určují prostředky, které mají být k dosažení optima použity. Z pohledu životního cyklu se zaměřují na období před narozením dítěte, po narození dítěte a na pomoc rodinám s dětmi. Při posuzování opatření populační politiky je třeba vycházet z celého rozsahu demografických poznatků a umět je účinně využívat. [4]

Populační politiku je možné chápat v několika úrovních. V nejširším smyslu zahrnuje všechna opatření, která mají nějaký populační efekt. V tomto pojetí se populační politika překrývá s politikou sociální nebo hospodářskou, protože téměř všechny sociální nebo ekonomické kroky mají přímý či nepřímý vliv na populační vývoj. Užší vymezení obsahuje opatření, která jsou koncipována, přijata a realizována výhradně za účelem ovlivnění demografické reprodukce. Proto se v této souvislosti někdy hovoří o demografické politice. V nejužším pojetí se zaměřuje s natalitní politikou. Ta představuje usměrňování demografického chování souvisejícího s plozením dětí. Stimulace vedené ke zvýšení porodnosti se označují jako pronatalitní (propopulační) politika. Opakem je politika antinatalitní. [6; 34]

Příklon k jednotlivým pojetím je do jisté míry dán konkrétními historickými a společenskými podmínkami. Někteří autoři odmítají, že by populační politika byla pouhou součástí sociální politiky, protože má svůj samostatný charakter. Dále uvádějí, že by se také neměla zaměřovat s rodinnou politikou, pod jejímž názvem je někdy vykládána. Přesné vymezení jednotlivých politik není ovšem definitivně možné, jelikož se neustále mění jejich obsah. [6; 35]

Pro zjednodušené odlišení populační a rodinné politiky lze uvést, že populační politiku je vhodnější vnímat jako soubor opatření směřující přímo na podporu nebo útlum porodnosti. Naopak rodinná politika se spíše zabývá vytvářením podmínek pro vznik manželských či partnerských svazků a jejich trvání. V takové situaci je zabezpečen prostor pro reprodukci a tvorbu lidského kapitálu výchovou dětí. Záběr rodinné politiky je široký – od sňatku rodičů až po jeho ukončení. [36; 37]

Hodnocení přínosů populační politiky je často značně obtížné. V moderních společnostech je snaha především o podpoření reprodukčního chování mladých lidí. Obecně se ale soudí, že efektivita pronatalitních politik je poměrně nízká s krátkodobým a nákladným účinkem. [4; 38]

Problém dlouhodobé neudržitelnosti pronatalitních opatření je částečně způsoben tím, že existuje celá kombinace faktorů, která vede lidi k rozhodnutí mít nebo nemít děti. Zaměření na jeden aspekt snižuje účinnost opatření, protože ostatní faktory mají tendenci vracet situaci do původního stavu. Proto je třeba při volbě opatření pečlivě vážit jejich dopad. Populační politika tvoří složitý systém, jehož jednotlivé složky se mohou vzájemně podporovat, ale i rušit. [38]

Základní úvahy a trendy ve vývoji současné populační politiky lze shrnout v následujících bodech: [39]

- do centra pozornosti se namísto demografického dopadu přijímaných opatření dostává jejich vliv na životní podmínky rodin. Finanční podpora rodin je více záležitostí sociální politiky. Rodinná politika se zabývá skloubením zaměstnání a péče o rodinu,
- opatření, která pomáhají měnit demografické podmínky, nejsou upřednostňována. Důraz je kladen spíše na ta, která umožňují se novým demografickým podmínkám přizpůsobit,

- přechod ke koncepci, kdy by měla být péče o rodinu chápána stejně jako jakékoliv jiné zaměstnání. Od toho a od výše předchozího výdělku by se mělo odvíjet její adekvátní ocenění,
- rodiny produkují lidský kapitál, ale společnost si váží spíše ekonomické výkonnosti. To vede ke zvýhodňování bezdětných párů na úkor těch, kteří se rozhodnou mít děti. Mezi opatření by tedy měla být zavedena i ta, která by vedla ke zmírnění této nerovnováhy.

3.7 Rodinná politika

Ve vyspělých moderních zemích je rodina, byť rozšířena o řadu nových forem partnerství a soužití, chápána jako základní jednotka společnosti. Pro její bezproblémové fungování jsou klíčové tři předpoklady: znalosti/kompetence, čas a peníze. Nicméně u mnohých rodin nejsou tyto předpoklady v dostatečné míře splněny. Lidé se potýkají s řadou potíží při zajišťování svých potřeb a sladování pracovních a rodinných povinností. Z těchto důvodů je žádané, aby rodina byla chráněna a podporována státem. [40; 41]

Jedna z verzí rodinné politiky říká, že rodinná politika by měla spolu s populační poskytovat párům prostředky na to, aby vytvořily rodinu s takovým počtem dětí, který si samy přejí. Státní rodinná politika by měla vycházet z faktu, že rodiče sami jednájí v nejlepším zájmu dětí. [40]

V užším pojetí zahrnuje rodinná politika dávky a služby se zaměřením na páry s dětmi či osamělé rodiče. V širším pojetí se rodinná politika věnuje všem oblastem, které mohou mít vliv na blaho rodin. Její součástí se pak stávají opatření ve veřejné dopravě, imigraci, bezpečnosti, vzdělání nebo bydlení. [40]

Systémy podpory rodin

Konkrétní rodinná politika v jednotlivých státech může sledovat více cílů, k jejichž dosažení užívá přímé i nepřímé nástroje. Podle příbuznosti cílů a nástrojů lze určit tři modelové systémy rodinných politik. [40; 42]

- Liberální systém – předpokládá zodpovědnost občana za svá rozhodnutí. Stát zasahuje pouze v krizových situacích a garantuje státní podporu pouze rodinám s nejnižšími příjmy. Role státu je doplněna aktivitami nestátních subjektů.

- Sociálně tržní systém – umožňuje lepší skloubení pracovní a rodinné sféry. Státní pomoc je poskytována na základě testování příjmů rodin a na společensky uznané minimální úrovni jednotlivých potřeb rodin.
- Univerzalistický systém – zahrnuje podporu většiny nebo všech rodin nezávisle na tom, zda jsou sociálně potřebné. Úloha státu je dominantní s omezením působení nestátních subjektů.

Volba konkrétní podoby rodinné politiky je většinou kombinací prvků všech zmíněných systémů. Pro finální charakteristiku je rozhodující její dominantní část.

Vývoj rodinné politiky na území ČR

V druhé polovině 20. století, za komunistického režimu, rodinná politika sama o sobě neexistovala. Její cíle byly zahrnuty v sociální a propagační politice. Základním úkolem bylo vytvářet rodinám podmínky k tomu, aby mohly mít chtěný počet dětí, aniž by se jejich životní podmínky výrazněji zhoršily. Vzhledem k modelu s oběma výdělečnými rodiči bylo vedle stimulace porodnosti cílem dosáhnout plné zaměstnanosti žen. [40; 43]

Státní politika podpory rodin s dětmi před rokem 1990 byla kritizována z několika důvodů. Stát příliš zasahoval do soukromí rodin, byl upřednostňován pronatalitní aspekt, který zvyhodňoval rodiny s více dětmi a reprodukční chování bylo značně unifikované. [43]

Po roce 1989 sociální i rodinná politika opustily populační hlediska. Začaly se orientovat na podporu sociálních a kulturních funkcí rodiny a potřeby jejích členů v různých fázích života. Tím došlo k posunu od demografických aspektů rodinného chování k individuální úrovni rozhodování. Zároveň byly patrné snahy o institucionalizaci a rozvoj rodinné politiky. [40; 43]

Současná rodinná politika zůstává úzce propojena s politikou sociální. Jako ve většině zemí je výsledkem prolínání všech tří systémů podpory rodin. Demografové upozorňují na úbytky počtu rodin a dětí, které vedou k zužování reprodukční základny. Kladou proto důraz na spolupráci rodinné a populační politiky, jejímž primárním cílem by mělo být zachování vyrovnané věkové struktury. [43]

Pro účinné fungování rodinné politiky je nutná formulace její komplexní koncepce. Ta by měla zajišťovat stabilitu a obsahovat varianty řešení pro různé skupiny rodin. Při jejím vypracování musí spolupracovat celá řada subjektů a musí se v něm střetávat různá odborná hlediska. [37]

Institucionalizace rodinné politiky v ČR

Prvním krokem v institucionalizaci rodinné politiky bylo v roce 1999 zřízení Republikového výboru pro děti, mládež a rodinu. Výbor se mimo jiné zabýval koordinací a zpracováním návrhu ucelené koncepce státní politiky v oblasti podpory a ochrany rodiny. V roce 2001 byl tento výbor zrušen a o rok později byla rodinná politika institucionálně zajištěna resortem práce a sociálních věcí. V rámci tohoto ministerstva vznikl roku 2004 Odbor rodinné politiky a sociální práce. V současnosti zde funguje Odbor sociální a rodinné politiky a Odbor ochrany práv dětí. [40]

V roce 2004 vypracovalo Oddělení rodinné politiky Národní zprávu o rodině a na jejím základě o rok později vznikla Národní koncepce rodinné politiky. Jednalo se o výchozí koncept, který měl být dále rozvíjen. Aktualizován byl v roce 2008 v podobě Národní koncepce podpory rodin s dětmi. Pro období 2006–2009 byl schválen Akční plán na podporu rodin s dětmi. Jiná aktuální verze nebyla doposud vypracována. [40; 44]

Ministerstvo práce a sociálních věcí vyhláší od roku 2005 každým rokem dotační program na podporu prarodinných aktivit neziskových subjektů. Spolu s dalšími subjekty dále vyhláší celostátní soutěž Obec přátelská rodině, která slouží k propagaci rodinné politiky na místní úrovni. Soutěž si klade za cíl především realizaci prarodinných opatření a vytváření prarodinné atmosféry v české společnosti. [45]

Odpovědnost jednotlivých úrovní veřejné správy za ochranu a podporu rodin je různá. Státní úroveň se zaměřuje zejména na legislativní základ. Komunální úroveň se pak stará o zajištění místní infrastruktury. [40]

Nástroje podpory rodin

Hlavním cílem rodinné politiky je zmírňování nákladů rodin při opatrování mladé generace. Nástroje k dosažení tohoto cíle jsou přímé peněžní transakce a nepřímé poskytování veřejných statků, finanční pomoci, slev a daňových zvýhodnění. Svou roli hrají také nástroje k usnadnění slučitelnosti práce a rodiny, především rodičovské dovolené, flexibilní formy práce a podpora spektra služeb péče o malé děti. [42; 46]

Přímé nástroje finanční podpory rodin jsou shrnuty v systému tzv. tří pilířů, kterými jsou státní sociální podpora, sociální pojištění a sociální pomoc. [40]

V rámci státní sociální podpory se vyplácí 5 dávek, které se podílí na krytí nákladů spojených s výživou a ostatními základními potřebami dětí a rodin. Člení se na: [47]

- dávky poskytované v závislosti na výši příjmu – příravek na dítě, příspěvek na bydlení a porodné,
- ostatní dávky – rodičovský příspěvek a pohřebné.

Na základě nemocenského pojištění plní roli podpory rodin i nástrojů podporujících sladování rodiny a zaměstnání tři dávky – peněžité pomoc v mateřství, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství a podpora při ošetřování člena rodiny. [40; 48]

System sociální pomoci svou podporu zaměřuje na zajištění základních životních podmínek osobám, které se nacházejí v hmotné nouzi. Rodinám se poskytuje v situaci, kdy jejich majetkové a celkové sociální poměry nedovolují uspokojení potřeb jejích členů. Dávky pomoci v hmotné nouzi jsou tři – příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a mimořádná okamžitá pomoc. [49]

Nepřímá finanční podpora rodin s dětmi se týká daňových zvýhodnění. Mezi dvě uplatňovaná opatření se řadí daňové zvýhodnění na vyživované dítě a odpočet na manžela či manželku. [50]

4 Charakteristika České republiky z hlediska řešené problematiky

Česká republika vznikla 1. 1. 1993 po rozdělení Československa na dva samostatné státy. Nachází se ve střední části Evropy a svou rozlohou i počtem obyvatel se řadí mezi střední až menší evropské země. Současné území republiky se příliš neliší od rozlohy historických zemí Čech, Moravy a Slezska. Za tyto celky byly vedeny oddělené demografické statistiky, a proto je možné zkoumat demografický vývoj na území nynější republiky daleko do minulosti.

Obyvatelstvo na území dnešní České republiky patřilo před druhou světovou válkou k demograficky pokročilejším populacím. První demografická revoluce byla ukončena ve 30. letech 20. století. Úroveň plodnosti se v tomto období pohybovala kolem hranice prosté reprodukce. Tato relativně nízká úroveň byla způsobena i tehdejší hospodářskou krizí ekonomiky. Kromě toho se české země potýkaly s vysokou mírou kojenecké úmrtnosti. [18]

Národnostní složení obyvatelstva se vyznačovalo značnou heterogenitou. Žila zde silná německá menšina. Po odsunu Němců a prvním poválečném sčítání v roce 1950 byla k dispozici data o nové populační základně České republiky. Demografický vývoj po tomto datu lze rozdělit do dvou velkých úseků rozdělených počátkem 90. let 20. století.

Vzápětí po druhé světové válce došlo k rozdělení Evropy na západní a východní blok. Z počátku se demografické trendy v obou uskupeních příliš nelišily a lze říci, že navazovaly na předválečnou situaci v jednotlivých zemích. Česká republika se v tomto období svým vývojem podobala vyspělým evropským zemím. Od poloviny 60. let se však Evropa začala demograficky rozdělovat. [18]

Pro západní část bylo typické snižování ukazatelů plodnosti, sňatečnosti i úmrtnosti. Demografické struktury prodělávaly kvalitativní změny. Naopak ve východním bloku setrvaly poválečné vzorce plodnosti a sňatečnosti, ovšem zároveň docházelo ke zhoršování úmrtnosti. Pro Českou republiku znamenalo toto období zařazení mezi země s demografickým chováním typickým pro bývalé komunistické země.

Od počátku 90. let proběhlo mnoho transformací, které přibližují Českou republiku vyspělým západním ekonomikám. Hodnoty demografických ukazatelů ale stále vykazují větší podobnost s postkomunistickými zeměmi. Charakteristické jsou nízkou úrovní plodnosti, vyšší úmrtností ve středním a pokročilém věku a úbytkem obyvatelstva přirozenou měnou. [18]

Charakteristika populace České republiky k 31. 12. 2013

V průběhu roku 2013 se počet obyvatel České republiky snížil o 3 706 na 10 512 419 osob. Záporná byla jak bilance přirozené měny (rozdíl mezi živě narozenými a zemřelými činil 2 409 osob), tak zahraničního stěhování (poprvé od roku 2001).

Celkový počet obyvatel se skládal z 5 162 380 mužů (49,1 %) a z 5 350 039 žen (50,9 %). Z toho se nacházelo 2 448 870 žen v reprodukčním věku (15–49 let). Ve všech krajích převažoval počet žen nad počtem mužů. Průměrný věk byl ke konci roku 41,5 let. V celé České republice, stejně jako v jednotlivých krajích, byl počet dětí do 15 let nižší, než počet obyvatel starších 65 let.

Během roku 2013 zemřelo celkem 109 160 lidí. Jednoho roku života se nedožilo 265 dětí a z toho 57 % jich zemřelo během prvních 28 dní života. Naděje dožití při narození dosáhla u mužů 75,2 let a u žen 81,1 let.

Počet živě narozených dětí toho roku byl v České republice 106 751, z čehož se 45,2 % dětí narodilo mimo manželství. Ubylo prvorozených a zejména dětí druhého pořadí. Nejvíce dětí se rodilo ženám ve věku 29–31 let a průměrný věk matek byl 29,9 let. Svě první dítě přiváděly ženy na svět v průměrném věku 28,1 roku. Ze všech živě narozených se jich 37 % narodilo matkám s maturitou, 28 % zastupovaly vysokoškolsky vzdělané ženy, 19 % bylo středoškolaček bez maturity a 10 % matek mělo pouze základní školu.

V roce 2013 bylo zaznamenáno 37 687 potratů, z toho 60,3 % připadlo na umělá přerušování těhotenství. Přes polovinu (52 %) se jich vyskytlo u svobodných žen a 34 % představovaly vdané ženy. Dohromady 63 % žen, které podstoupily umělé ukončení těhotenství, spadalo do středoškolské vzdělanostní skupiny. Podíl žen vysokoškolaček byl 21 % a nejméně indukovaných potratů (10 %) bylo zaznamenáno u žen se základní školou.

Do konce roku 2013 bylo uzavřeno 43 499 manželství. Byl to nejnižší počet uzavřených manželství od roku 1918. Čistý přírůstek manželství byl záporný, ukončené sňatky převážily ty nově vzniklé o 26 154. Muži nejčastěji vstupovali do svazku mezi 30 a 34 lety. Ženy se nejvíce vdávaly mezi 25–29 lety. Průměrný věk svobodných ženichů byl 32,3 let a ženy poprvé uzavíraly manželství v průměrném věku 29,8 let. Vzdělání nebylo v době sňatku známo u 52 % mužů i žen. Nejčastěji však byli ženiši a nevěsty středoškolsky vzdělaní, následovali muži a ženy s vysokou a následně základní školou.

Rozvodů se toho roku uskutečnilo celkem 27 895. Nejvíce rozvodů (17 %) nastalo po 10 až 14 letech trvání manželství. Dohromady 61 % se jich pak odehrálo po 10 a více letech od svatby. Největší počet rozvedených mužů a žen připadl na věkovou skupinu 35 až 39 let. Průměrný věk ženatých mužů při rozvodu byl 43,4 let a ženy se rozváděly v průměrném věku 40,5 let. U obou pohlaví se nezjistilo vzdělání v 47 % případů. Ve zbylé části nejvíce ukončovali manželství muži a ženy středoškoláci, následovali vysokoškolsky vzdělaní a na poslední místě byla kategorie základní školy. [51]

5 Analýza dosažených výsledků

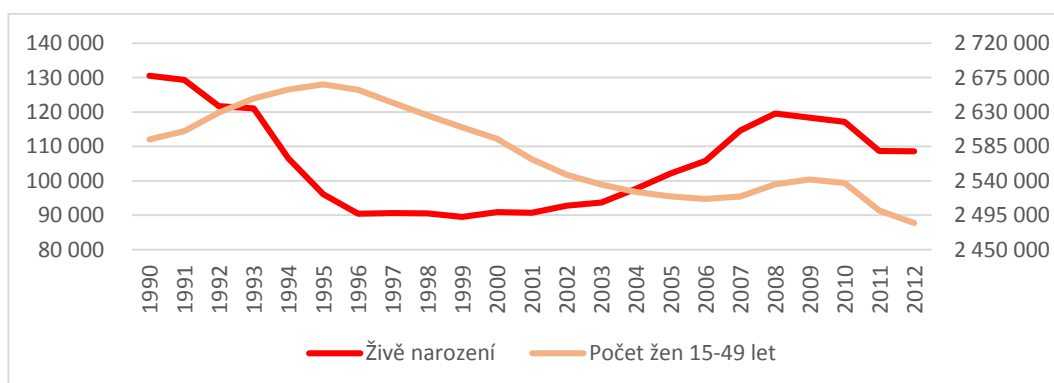
V rámci vlastní práce bude nejdříve zhodnocen vývoj počtu a struktury narozených dětí. Sledován bude rodinný stav, vzdělání a věk matek v okamžiku porodu a také pořadí narozených. U každé charakteristiky bude věnována pozornost rovněž tomu, jak se měnily počty dětí narozených mimo manželství. Dále bude posouzena porodnost a plodnost s pomocí vybraných ukazatelů a pro vybrané bude provedena predikce pro roky 2013–2016.

Další část se bude zabývat zkoumáním procesů potratovosti, sňatečnosti a rozvodovosti. Nejdříve bude vždy uveden vývoj absolutního počtu potratů, sňatků nebo rozvodů. Následovat bude výpočet a komentář k vybraným ukazatelům. Součástí budou též změny v počtu umělých přerušení těhotenství podle rodinného stavu a vzdělání ženy. Sňatky budou zhodnoceny podle věku, rodinného stavu a vzdělání, s nímž lidé vstupovali do manželství. U rozvodů bude sledována délka trvání manželství, věk a vzdělání. Na závěr jsou u každého procesu predikovány budoucí hodnoty zvoleného ukazatele.

5.1 Počet a struktura narozených

Na počátku sledovaného období se živě narodilo 130 564 dětí, což bylo o 21 988 více než poslední zaznamenaný rok. Jak ukazuje příloha č. 2, v roce 1994 došlo k nejvyššímu poklesu živě narozených oproti roku předcházejícímu, a to o 12 %. O rok později už klesl počet narozených pod 100 000. Nejnižší hodnota byla pozorována v roce 1999, kdy se narodilo 89 471 dětí. Poté začal počet živě narozených stoupat, v roce 2005 opět překročil hranici 100 000 a nadále rostl. Od roku 2008, kdy se narodilo 119 570 živých dětí, ale začal jejich počet znovu klesat.

Graf č. 1: Počet živě narozených a počet žen v rozmezí 15-49 let v ČR v letech 1990–2012

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

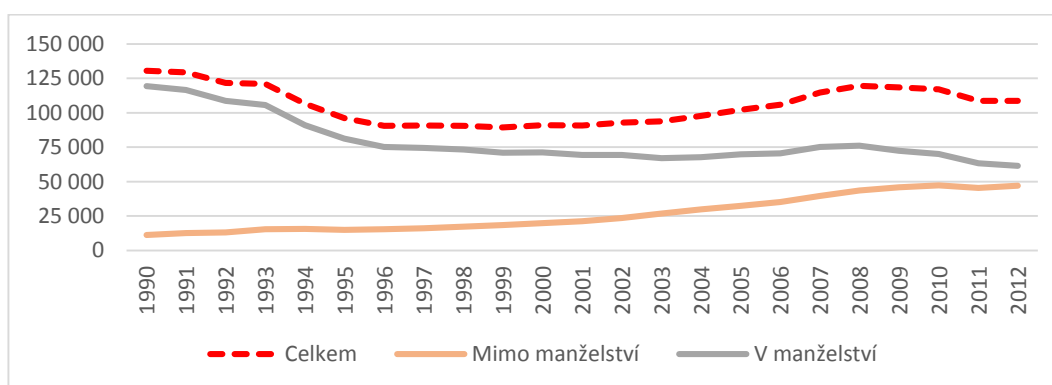
Lze předpokládat, že počet narozených se, vedle úrovně plodnosti, odvíjí také od rozsahu populace žen v reprodukčním období. Jak je ovšem patrné z grafu č. 1, v 90. letech minulého století přicházelo na svět stále méně dětí a to na úkor rostoucího počtu žen v rozmezí 15–49 let. Tuto situaci je možné zdůvodnit změnami demografického chování, které souvisely s odsunem založení rodiny do vyššího věku a s poklesem úrovně plodnosti.

Na prahu nového tisíciletí však začal počet narozených dětí stoupat a to i přesto, že ubývalo žen v reprodukčním věku. Vysvětlení lze hledat v realizaci odložené reprodukce u početnější generace žen narozených v 70. letech. Tento trend se zastavil v roce 2007. Tehdy opadla populační vlna a tendence křivky počtu žen ve věku 15–49 let začala odpovídat průběhu křivky počtu narozených dětí.

Narození podle rodinného stavu matky

Se změnou demografických procesů, která byla důsledkem událostí z roku 1989 a vzniku České republiky, souvisela i změna struktury rodinného stavu matek, respektive obou rodičů. S postupujícím časem se vytrácela provázanost mezi sňatkem a rozením dětí. Jak znázorňuje příloha č. 3, růst podílu dětí narozených mimo manželství byl zřejmý od roku 1990 až do konce sledovaného období. Absolutní počty živě narozených nesezdaným rodičům se meziročně zvyšovaly nezávisle na tom, zda celkové počty narozených právě rostly, stagnovaly či se dokonce snižovaly. Slabý meziroční pokles byl sledován pouze v roce 1995 a v roce 2011, kdy se i celkový počet narozených snížil o 7,2 % (příloha č. 2).

Graf č. 2: Počet živě narozených podle legitimacy v ČR v letech 1990–2012

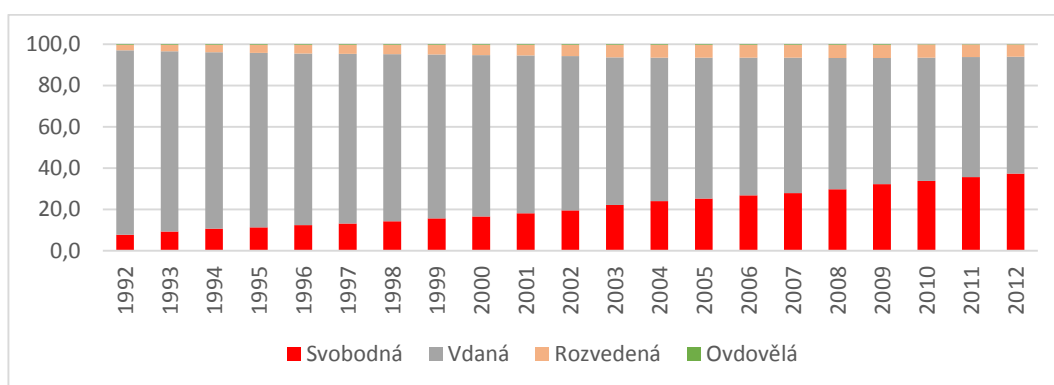

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Dle grafu č. 2 je možné konstatovat, že na rozdíl od počtu narozených mimo manželství, počty živě narozených dětí vdaným ženám věrně kopírovaly tendence celkového počtu narozených. Dále si lze povšimnout velkého přiblížení křivek narozených dětí sezdaným a nesezdaným párům v roce 2012 oproti začátku pozorování. Toho roku se sice v manželství stále rodilo více dětí, ale podíl dětí narozených mimo manželství činil přes 43 % (v roce 1990 to bylo necelých 9 %).

Podrobnější informace o rodinném stavu matek poskytuje graf č. 3. Je zřejmé, že za nárůstem počtu narozených mimo manželství stojí hlavně zvýšení počtu dětí narozených svobodným ženám. Ve srovnání s rokem 1992 se jejich počet zvýšil více jak čtyřnásobně. Přibývalo také dětí s rozvedenou matkou, i když ne tak výrazně. V roce 2012 byl jejich počet téměř dvojnásobný vzhledem k počátku analyzovaného období.

Graf č. 3: Struktura živě narozených podle rodinného stavu matky v ČR v letech 1990–2012 (v %)

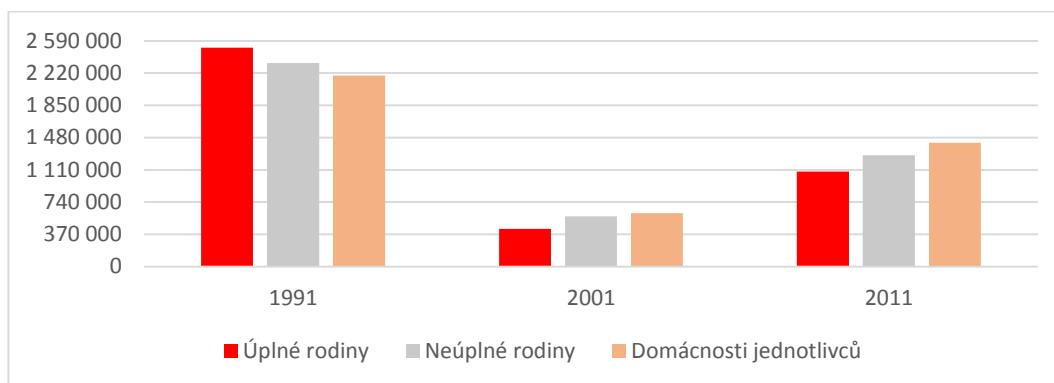

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Odlíšné přístupy žen, ale pochopitelně i mužů, k manželství mají za následek proměny modelu rodiny. Běžná statistická zjišťování nemohou poskytnout přesnou informaci o tom, kolik dětí narozených mimo svazek je vychováváno osamělým rodičem a kolik partnery ve společné domácnosti. Hrubou představu lze získat například z dat získaných při pravidelných sčítání lidu, domů a bytů.

Uvedený graf č. 4 obsahuje počty úplných a neúplných rodin z roku 1991, 2001 a 2011 podle výsledků sčítání. Lze z něj usuzovat na ubývání skutečných či faktických manželství a přibývání situací, kdy má rodina podobu jednoho rodiče s alespoň jedním závislým dítětem. Vhodné je také upozornit na stoupající počet domácností lidí žijících samostatně.

Graf č. 4: Počet úplných rodin, neúplných rodin a domácností jednotlivců v ČR v letech 1991, 2001 a 2011

Zdroj: ČSÚ (SLDB), vlastní zpracování

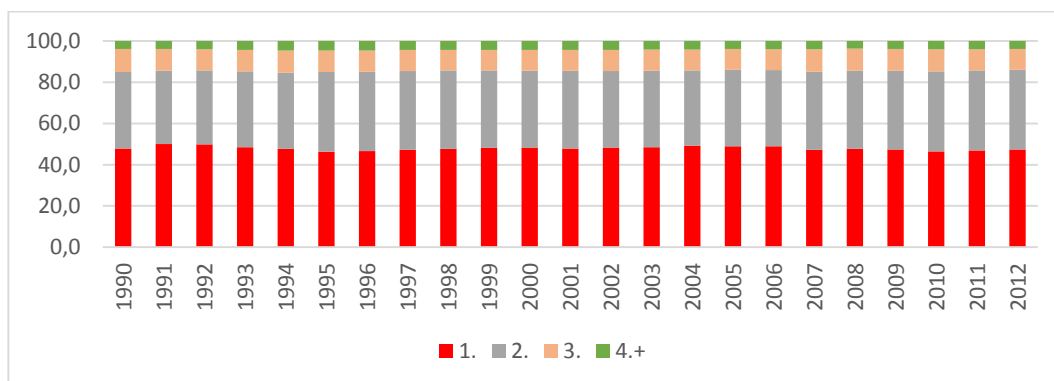
Od roku 2007 jsou poté zjišťovány i údaje o otci u narozených dětí neprovdaným ženám. Lze předpokládat, že pokud jsou v hlášení o narození uvedeny i informace o otci, tak se dítě narodilo do úplné rodiny, kde je otec ochoten a připraven podílet se na výchově. V příloze č. 4 lze zjistit, že v roce 2012 nebyl u 20,9 % živě narozených mimo manželství (9 945 dětí) uveden žádný údaj o otci. Vzhledem k roku 2007 je to relativní snížení o 7,1 %. Největší skok o 5,4 % se odehrál mezi roky 2008 a 2009. Rovněž si lze povšimnout, že i když počet dětí narozených nesezdaným párům byl v roce 2010 o 7 627 vyšší než v roce 2007, tak dětí bez uvedených údajů o otci ubylo o 826.

Narození podle pořadí

Přestože vývoj počtu a struktury narozených prodělal mnoho změn, jejich rozložení podle pořadí zůstávalo od roku 1990 poměrně rovnoměrné (graf č. 5). Sledovány byly děti prvního, druhého, třetího, čtvrtého a vyššího pořadí. Ve všech těchto kategoriích mezi roky 1990–2012 dětí ubylo. Kdyby však byly ještě zvláště uvedeny děti 5. a vyššího pořadí zjistilo by se, že jejich počet je na stejné úrovni.

Propad v počtu živě narozených v letech 1993-1996, který byl popsán u grafu č. 1, se tedy týkal dětí všech uvedených pořadí. Přesto o trochu zřetelněji zasáhl děti prvního pořadí a v roce 1995 byl jejich podíl mezi narozenými nejnižší ze všech sledovaných let. Relativně nejvíce se jich narodilo v roce 1991. Tehdy tvořily 50,1 % všech živě narozených dětí.

Graf č. 5: Struktura živě narozených podle pořadí v ČR v letech 1990–2012 (v %)

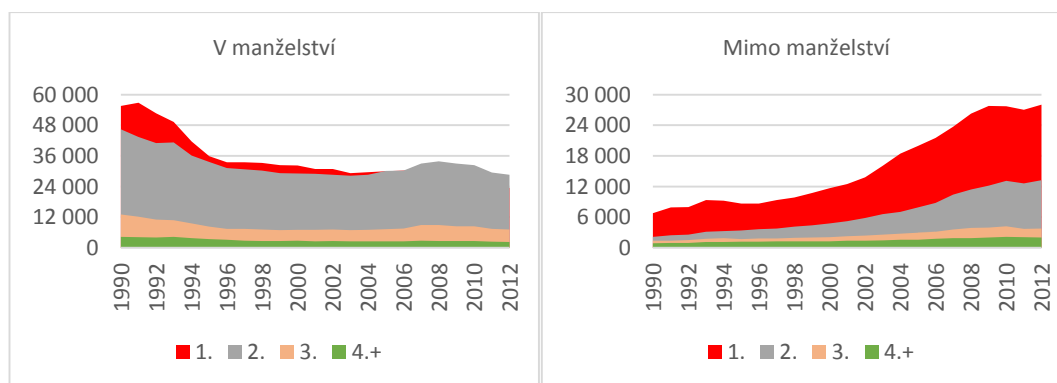
Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Co se týče druhorozených dětí, jejich podíl byl nejvyšší v roce 2010 a činil 38,9 %. Děti třetího pořadí tvořily kromě roku 1999 vždy více jak 10 % ze všech živě narozených. Vcelku výraznou meziroční změnu v jejich zastoupení přinesl rok 2007. Toho roku se narodilo o 8 % více dětí třetího pořadí než v roce 2006. Podíl dětí čtvrtého a vyššího pořadí byl poslední analyzovaný rok, přes výkyvy nahoru i dolů, na stejné úrovni jako v roce 1990 (4 %).

S ohledem na podíl dětí narozených v prvním a druhém pořadí lze říci, že v České republice dlouhodobě silně převládá model dvoudětné rodiny. Děti tak mívají obvykle jednoho sourozence.

Jak už bylo zmíněno výše, většina dětí se dosud rodí v manželství. Mezi dětmi jednotlivých pořadí byly nicméně v průběhu let znatelné rozdíly, které zobrazují graf č. 6 a č. 7. Z přílohy č. 5 pak vyplývá, že v roce 1990 se narodilo necelých 11 % prvorozených nemanželským párům. O sedm let už to byl dvojnásobek. Rostoucí trend pokračoval a v roce 2010 se poprvé více jak polovina dětí prvního pořadí narodila mimo manželství.

Graf č. 6 a č. 7: Počty živě narozených podle pořadí a legitimacy v ČR v letech 1990–2012

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

U dětí druhého pořadí byl podíl narozených neprovdaným ženám pravidelně nejnižší ze všech pořadových kategorií. První pozorovaný rok dosáhl hodnoty 4,4 %. Do roku 2008 se mezi druhorozenými nacházela čtvrtina narozených nesezdaným rodičům a pokračoval nárůst k téměř jedné třetině.

Zastoupení narozených mimo svazek u dětí třetího i čtvrtého pořadí byl stabilně vyšší než mezi druhorozenými. Podíl dětí narozených v třetím pořadí byl v roce 1990 9,5 % a na konci období přesahoval již 34 %. Mimo manželství se z počátku narodilo 17 % dětí čtvrtého a vyššího pořadí a do roku 2012 byl vypočítán nárůst na 46,9 %.

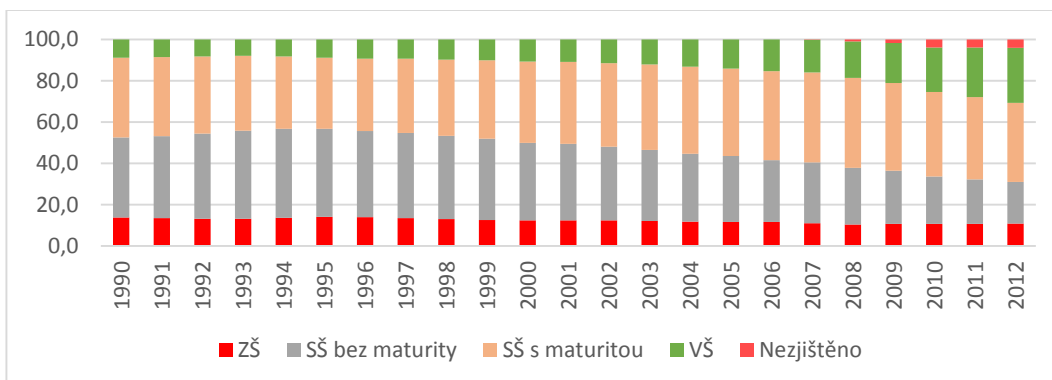
Narození podle vzdělání matky

Změny hodnotové orientace, které ovlivňují demografické chování lidí, se projevovaly i ve vzdělanostní struktuře obyvatel. V souvislosti s profesním kariérou i osobní seberealizací začal být na vzdělání kladen větší důraz. Od roku 1990 je tak možné zachytit proměny ve struktuře narozených podle nejvyššího ukončeného vzdělání rodičů, jelikož reprodukční chování různých vzdělanostních skupin se liší.

Na základě grafu č. 8 je ihned zřejmé, že v průběhu sledované doby mělo zastoupení matek s vyšším stupněm vzdělání vzrůstající tendenci. Zatímco v roce 1990 bylo matek se základním a středoškolským vzděláním bez maturity celkem 52,5 %, ke konci období byl jejich podíl méně než třetinový.

Na tomto místě je vhodné zmínit, že od roku 2007 je údaj o vzdělání rodičů v hlášení o narození nepovinný. A jak je patrné z grafu č. 8, této možnosti využívalo stále více matek. V roce 2012 chyběl údaj o vzdělání matky u 4,1 % živě narozených dětí.

Graf č. 8: Struktura živě narozených podle vzdělání matky v ČR v letech 1990–2012 (v %)

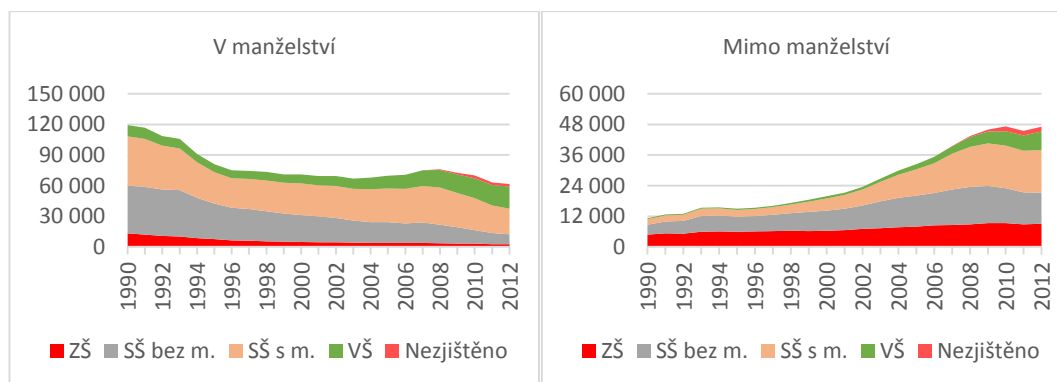

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Při podrobnějším zkoumání lze dále zjistit, že se do roku 2007 podstatně snížil podíl matek se středoškolským vzděláním bez maturity ve prospěch matek vysokoškolaček a středoškolaček s maturitou. Po tomto datu ubývalo všech středoškolsky vzdělaných matek, i když rychlejší tempo bylo možné zaznamenat u těch bez maturity. Naopak podíl vysokoškolaček mezi rodičkami v tomto období rostl – průměrně o 8 % za rok. V roce 2012 bylo 38,3 % matek s maturitou a celkem 26,6 % s vysokou školou. Dohromady tedy 64,9 %. Podíl matek se základním vzděláním se od roku 1990 snížil o 3 % na 10,8 %. Grafické znázornění změn podílů matek podle vzdělanostních skupin poskytuje příloha č. 6.

Z následujících grafů č. 9 a č. 10 je na první pohled evidentní závislost mezi vzděláním matek a počtem dětí narozených mimo manželství, u níž se projevoval vzrůstající trend napříč všemi vzdělanostními kategoriemi. S pomocí přílohy č. 7 pak lze na jisto říci, že především vysokoškolsky vzdělané matky preferují narození dítěte po sňatku.

Graf č. 9 a č. 10: Počty živě narozených podle vzdělání matky a legitimacy v ČR v letech 1990–2012

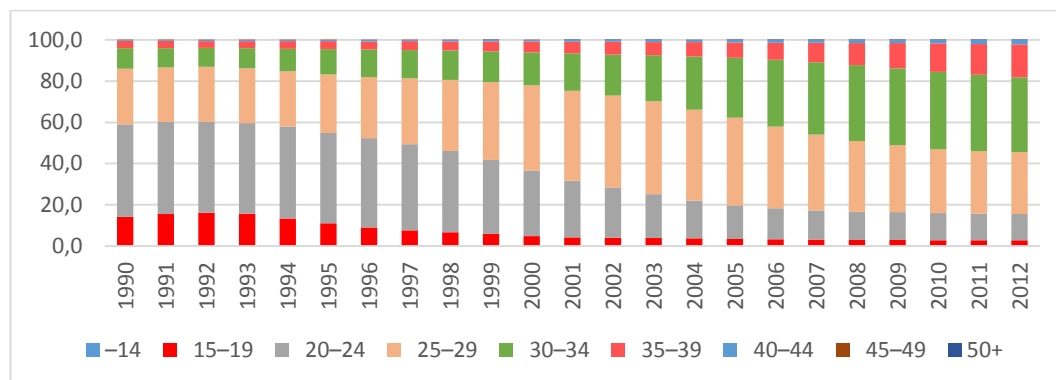
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Na počátku analyzovaného období bylo mezi neprovdanými matkami 26,6 % se základní a 3,3 % s vysokou školou. V roce 2012 se ženám se základním vzděláním rodily mimo manželství už tři ze čtyř dětí a každé čtvrté dítě vysokoškolaček mělo nesezdané rodiče. Mezi roky 1990–2012 vzrostl podíl dětí narozených neprovdaným středoškolačkám bez maturity ze 7,7 % na 55,9 %. U matek s maturitou bylo v roce 2012 zjištěno 39,9 % svobodných, rozvedených nebo ovdovělých žen. To představuje nárůst o 35,7 % ve srovnání s rokem 1990. Ze všech dětí bez uvedených údajů o vzdělání matky se od roku 2010 rodily přibližně dvě z pěti mimo manželství.

Narození podle věku matky

Jakým způsobem se v průběhu sledovaných let měnila struktura narozených dle věku matky při porodu, zachycuje graf č. 11. Od roku 1994 začínají být patrné úbytky mladších matek a potvrzuje se tak trend odsouvání zakládání rodiny do vyššího věku žen.

Graf č. 11: Struktura živě narozených podle věku matky v ČR v letech 1990–2012 (v %)

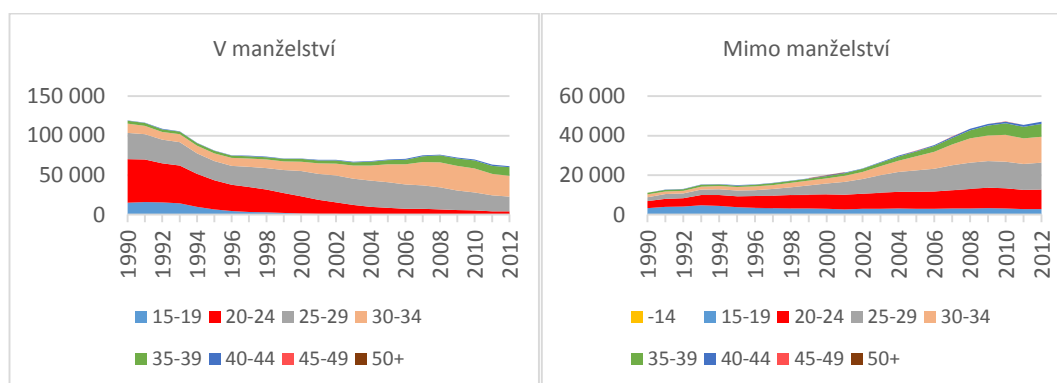

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

V roce 1990 představovaly největší podíl – 44,8 % matky mezi 20–24 lety, s 27 % následovaly matky z věkové kategorie 25–29 let. Přes 30 let pak bylo celkem 14 % rodičkám a v méně než 20 letech rodilo 14,1 % žen. Postupem let se toto výchozí rozložení výrazně měnilo. Do roku 2012 bylo ve věku 20-24 let pouze 12,7 matek ze 100. Podíl 25letých až 29letých rodiček se nejdříve zvyšoval až na skoro 45 %, poté ovšem opět klesal na skoro stejnou úroveň jako na začátku – 29,9 %. Dále si lze všimnout, že matek starších 30 let bylo na konci zkoumaného období více jak polovina – 54,6 %.

I ve struktuře narozených podle věku matky při porodu byla zřejmá tendence, kdy přibývalo dětí, které se narodily nesezdaným rodičům. Z přílohy č. 8 a z grafů č. 12 i č. 13 vyplývá, že podíl dětí narozených nevdaným ženám, se výrazně zvýšil ve všech věkových kategoriích. Výjimku tvořily ženy mladší 14 let, u nichž je v České republice právně nemožné, aby uzavřely sňatek a také ženy nad 50 let, jimž se za rok narodilo maximálně 10 dětí. Podíl těch, které přivedly v daném roce na svět mimo manželství, kolísal od 0 do 100 %.

Graf č. 12 a č. 13: Počty živě narozených podle věku matky a legitimacy v ČR v letech 1990–2012

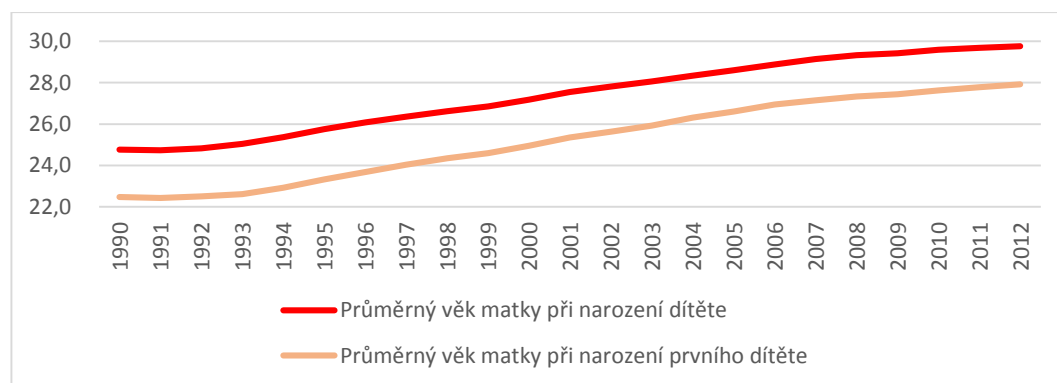

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Ačkoliv lze konstatovat, že absolutní počty dětí narozených mimo sňatek jsou u žen ve věku 15–19 let v průběhu analyzované doby vcelku vyrovnané, relativně jejich podíl prudce vzrostl. Z původních 17,8 % se jich na konci rodilo 94,4 % ženám, které nebyly vdané. U věkové kategorie 20–24 let stojí za povšimnutí rapidní snížení počtu narozených v manželství. Mimo manželství tak přišlo na svět relativně mnohem více dětí, z 6,0 % v roce 1990 vzniklo 71,4 % v roce 2012. Ostatní věkové skupiny vykazovaly v posledním roce podíl dětí nevdaných matek pod 50 %, při čemž došlo k nárůstům o 20,8 % až 35,8 % (příloha č. 8).

Součástí sledování narozených podle věku žen je i průměrný věk matek při porodu a při porodu prvního dítěte. Jak uvádí graf č. 14, v průběhu let 1990–2012 došlo k zestárnutí matek v době porodu o 5 let (na 29,8 let v roce 2012). Po první meziroční změně, která představovala snížení, už docházelo po celé zkoumané období k růstu průměrného věku matek v době porodu, což potvrzuje příloha č. 9. Nejdříve se jednalo v průměru 0,275 let za rok. Od roku 2008 se ale tempo přírůstků snížilo.

Graf č. 14: Průměrný věk matky při porodu a při porodu prvního dítěte v ČR v letech 1990–2012

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Křivka průměrného věku matky při porodu prvního dítěte vykazuje shodné meziroční tendence. Prvorodičky však své dítě přiváděly na svět v průměrném věku o 2,2 let nižším (v roce 2012 to bylo 27,9 let). Zvyšování průměrného věku žen v době porodu se odvíjí i od proměn vzdělanostní struktury, kdy přibývá žen s vyššími formami vzdělání, jejichž dokončení trvá pochopitelně delší dobu.

Jelikož je reprodukce lidí, především žen, věkově ohraničena je zajímavou otázkou pro budoucí období, do jakého průměrného věku se může věk žen v době porodu zvyšovat.

5.2 Porodnost a plodnost

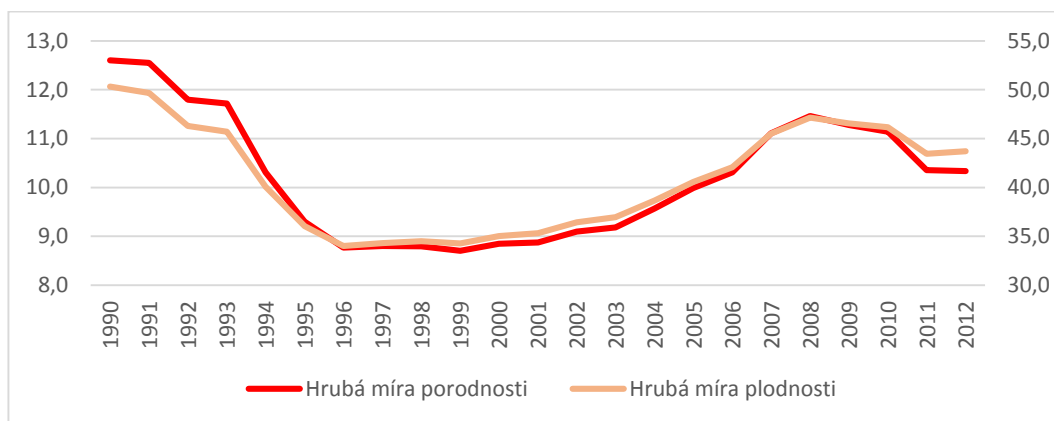
V předchozí kapitole došlo, s využitím extenzitních ukazatelů, k zhodnocení počtu a struktury narozených v letech 1990–2012. Vývoj porodnosti populace České republiky lze ale vystihnout též prostřednictvím ukazatelů intenzity. Ty vyjadřují poměr počtu jevů vzhledem k velikosti prostředí.

V souvislosti s grafem č. 1 bylo poznamenáno, že počet narozených se odvíjí jednak od počtu žen schopných reprodukce, tak i od úrovně plodnosti. Očekávalo se, že i přes pokles intenzity plodnosti se v 90. letech nebudou absolutní počty narozených zásadně měnit díky početné generaci, která se dostala do rodičovského věku. Větší počet žen – potenciálních matek mohl kompenzovat snižující se průměrný počet dětí narozených jedné ženě. Charakteristiky úrovně plodnosti se ovšem dostaly na tak nízké hodnoty, že se počty narozených snižovaly.

Hrubá míra porodnosti a plodnosti

K základním a nejjednodušším ukazatelům porodnosti patří hrubá míra porodnosti. Ta vyjadřuje, kolik živě narozených dětí připadlo na 1000 obyvatel středního stavu ve stejném období. Jak vyplývá z grafu č. 15 a přílohy č. 10, hodnota ukazatele byla nejvyšší v prvním sledovaném roce, kdy se na 1000 obyvatel narodilo 12,6 živých dětí. Poté ukazatel několik roků rychle klesal a mezi roky 1996 až 2000 se víceméně ustálil na hodnotě 8,8 ‰. Od roku 2001 bylo možné pozorovat stoupání hodnot. Ovšem v roce 2009 se začal podíl počtu narozených na počtu obyvatel opět zmenšovat. V roce 2012 připadlo na 1000 obyvatel středního stavu 10,3 dětí, což je o 2,3 dítěte méně, než na počátku období.

Graf č. 15: Hrubá míra porodnosti a hrubá míra plodnosti v ČR v letech 1990–2012 (v ‰)

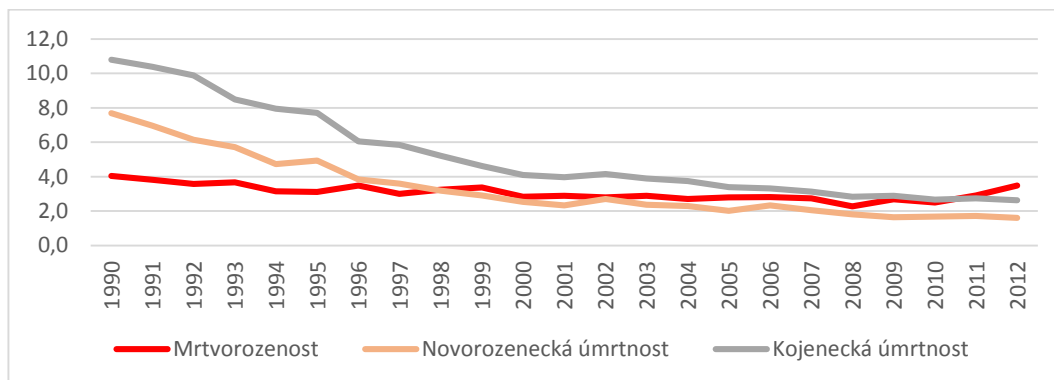
Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Někdy se ukazatel hrubé míry porodnosti zpřesňuje tím, že se počet živě narozených dětí vztáhne pouze ke střednímu stavu žen v reprodukčním období. Tím se získá ukazatel nazvaný hrubá míra plodnosti. V grafu č. 15 je možné pozorovat, že oba dva ukazatele jsou ve svých meziročních tendencích velice podobné. To potvrzuje i příloha č. 10. V roce 1990 připadlo na 1000 žen ve věku 15–49 let celkem 50,3 živě narozených. Do roku 2012 to bylo pouze 43,7 dětí. Vývoj hrubé míry porodnosti i plodnosti tedy potvrzuje významné změny v reprodukčním chování, které nastaly počátkem 90. let.

Mrtvorozenost, kojenecká a novorozenecká úmrtnost

Díky neustále se zlepšující zdravotnické péči o dítě a matku bylo během celého období možné sledovat snižování úrovně novorozenecké i kojenecké úmrtnosti. Příznivá byla rovněž tendence mrtvorozenosti.

Graf č. 16: Mrtvorozenost, novorozenecká a kojenecká úmrtnost v ČR v letech 1990–2012 (v ‰)

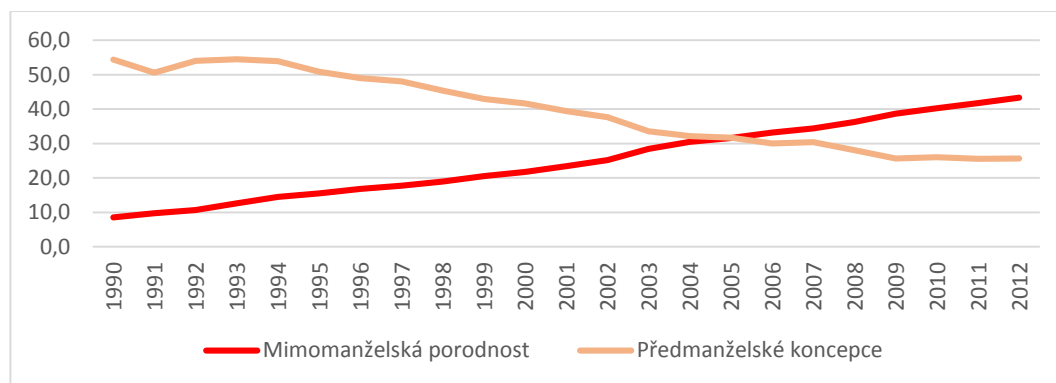
Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Z grafu č. 16 je zřejmé, že v letech 1990–1999 se hodnota tohoto ukazatele pohybovala od 3 do 4 ‰. V následujícím období už podíl mrtvě narozených mezi 1000 celkem narozených nepřesáhl 3 dětí. Výjimku představoval poslední rok 2012, kdy mrtvorozenost náhle dosáhla 3,5 ‰ (nárůst o téměř 20 % oproti roku předcházejícímu). Tento výkyv byl způsoben legislativními změnami. Nově byly mezi mrtvě narozené zařazeny i děti bez známek života a porodní váze 500 až 999 gramů (dříve započítávány mezi samovolné potraty).

Mimomanželská porodnost a předmanželské koncepce

Pohled společnosti na manželství, jako na nezbytný krok, který má předcházet narození dítěte, pomůže ilustrovat graf č. 17. Ukazatel mimomanželské porodnosti pouze shrnuje již uvedené skutečnosti o tom, že stále více dětí se rodilo nesezdaným párům. V roce 1990 dosáhla hodnota tohoto ukazatele 8,5 dítěte. Každým rokem se zvyšovala průměrně o 7,7 %. Posledním rokem tak připadlo na 100 živě narozených dětí 43,4 porozených mimo manželství. Zvyšující se tolerance vůči různým formám neformálních svazků byla ovšem zřejmá i z ubývajícího počtu manželství, kdy se první dítě páru narodilo do osmi měsíců po svatbě.

Graf č. 17: Mimomanželská porodnost a předmanželské koncepce v ČR v letech 1990–2012 (v ‰)

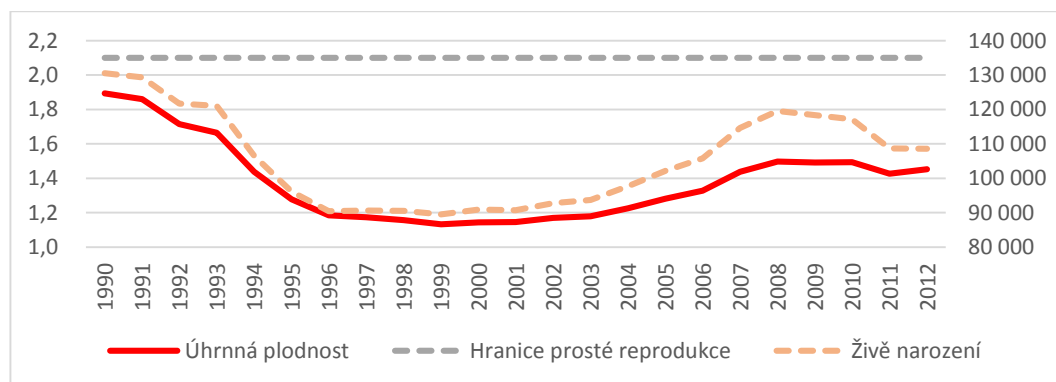
Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Počet dětí z tzv. předmanželských koncepcí se během zkoumaného období pozvolna, avšak nikoliv nepřetržitě, snižoval. Příloha č. 11 ukazuje, že první meziroční pokles o 7 % byl ihned v následujícím roce kompenzován 7% nárůstem. Nejvýraznější změnu přinesl rok 2003, ve kterém ubylo dětí narozených do osmi měsíců po sňatku o skoro 11 % oproti předešlému roku. Skutečnost, že manželství přestává být podmínkou k narození dítěte, podtrhuje fakt, že do roku 2012 poklesly předmanželské koncepce o více jak polovinu. Přesto je důležité si uvědomit, že stále přibližně čtvrtina dětí prvního pořadí počatých svobodným párem se narodila do legalizovaného svazku.

Úhrnná plodnost

Úhrnná plodnost je souhrnným ukazatelem, jehož výhodou je snadná srovnatelnost v čase i území. Vzhledem k současné úrovni úmrtnosti je pro pouhé zachování přirozené obnovy obyvatelstva zapotřebí úhrnná plodnost 2,1. V rámci grafu č. 18 je jasné, že Česká republika se po celou analyzovanou dobu nacházela pod touto požadovanou úrovní.

Graf č. 18: Úhrnná plodnost v ČR v letech 1990–2012

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

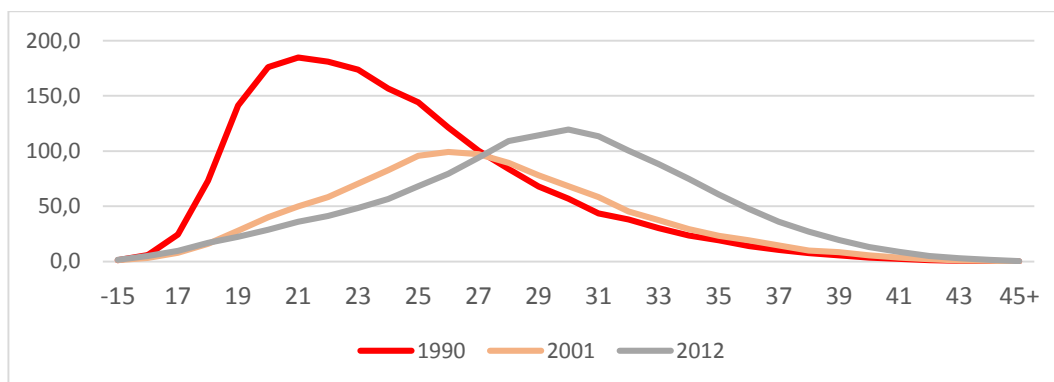
Vývoj úhrnné plodnosti v letech 1990–2012 se velmi podobal vývoji počtu živě narozených dětí (stejně jako hrubá míra porodnosti a plodnosti – graf č. 15). V roce 1990 činil průměrný počet narozených dětí jedné ženě 1,89 dítěte. V polovině 90. letch byl zachycen rychlý pokles celkové intenzity plodnosti (příloha č. 12). Nejvyšší relativní i absolutní snížení se odehrálo v roce 1994. Na svou minimální hodnotu se ukazatel dostal v roce 1999, kdy se rovnal 1,13 dítěti na ženu. Následující období se vyznačovalo pomalým zvyšováním úhrnné plodnosti až na průměrně 1,5 dítěte v roce 2008. Poslední čtyři roky se hodnoty držely těsně pod touto hranicí.

Velice rychlý propad nejen úhrnné plodnosti poukazuje na reakci obyvatelstva související se zásadními proměnami společnosti, které se dotkly i oblasti demografického chování. Lidé nemuseli nutně změnit svůj pohled na rodinu a rodičovství, ale mohli začít využívat i alternativní způsoby seberealizace a životní hodnoty.

Míry plodnosti podle věku ženy

Na území České republiky docházelo od počátku 90. let k snižování plodnosti v mladších věkových skupinách, jak ilustruje graf č. 19. Po prozkoumání přílohy č. 13 je dále zřejmé, že ve srovnání se stavem v roce 1990 nebyla plodnost žen ve věku 20–24 let o sedm let později ani poloviční. Rok před koncem sledování se dostala až pod čtvrtinovou úroveň. Vliv věkové skupiny v rozmezí 15–19 let na celkovou úroveň plodnosti poklesl do roku 2005 z 12 % na 4 % a dále se na této hodnotě udržoval. V roce 2003 plodnost žen ve věkové kategorii nad 30 let poprvé převýšila plodnost žen, které ještě nedosáhly 25 let. Nad skupinou 25–29letých se umístila dva roky před koncem sledování.

Graf č. 19: Míry plodnosti podle věku ženy v ČR v letech 1990, 2001 a 2012 (v ‰)

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

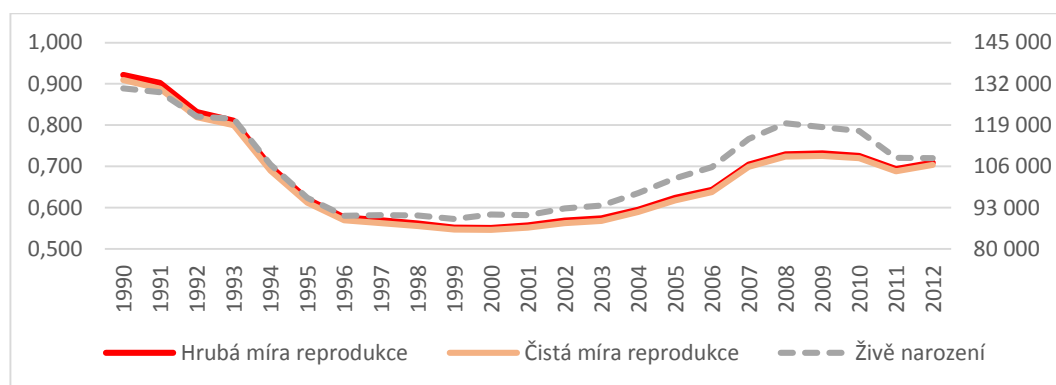
Zatímco v prvním roce zkoumání byla maximální plodnost u žen ve věku 21 let, tak do roku 2001 se přesunula do kategorie 26letých. V roce 2012 se na plodnosti podílely nejvíce 30leté ženy. Při pohledu na graf č. 19 je vidět, že tři vybrané křivky měly odlišné průběhy. Na rozdíl od roku 1990, byly hodnoty z let 2001 a 2012 rozloženy více rovnoměrně. Data z roku 2012 byla ovšem špičatější, což značilo zvýšení intenzity plodnosti ve věku maximální plodnosti oproti roku 2001.

Hrubá a čistá míra reprodukce

Pro zjištění, jakou mírou generace matek v jednotlivých letech zajišťovala svou reprodukční náhradu, došlo k využití hrubé míry reprodukce. Protože tento ukazatel ale nerespektoval úmrtnost, byl doplněn o čistou míru reprodukce.

Je zjevné, že oba ukazatele byly ve svém průběhu podobné vývoji živě narozených (graf č. 20). Také si lze všimnout, že křivky k sobě těsně přiléhají, přestože na začátku je mezi nimi viditelný malý rozdíl. Ten je možné zdůvodnit přeci jen horšími úmrtnostními poměry v prvních letech pozorovaného období.

Graf č. 20: Hrubá a čistá míra reprodukce v ČR v letech 1990–2012

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

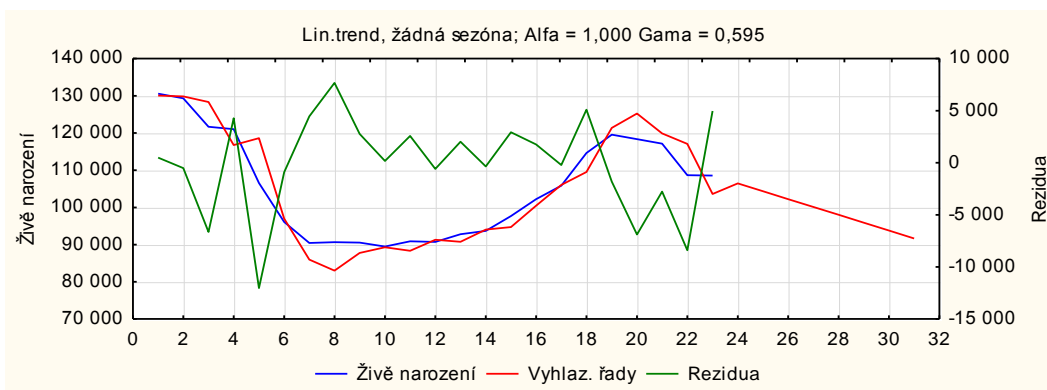
Příloha č. 14 obsahuje hodnoty hrubé a čisté míry reprodukce, mezi kterými je počínaje rokem 1995 rozdíl pouze v řádu tisícín. Jedna žena v reprodukčním věku porodila v každém roce průměrně méně než jednu dívku. Nejvyšší hodnota hrubé míry reprodukce byla zaznamenána v roce 1990, kdy činila průměrně 0,922 dívky na jednu ženu. Poté deset let klesala, aby se dostala na svou minimální úroveň. Tehdy jedna narozená dívka připadala na zhruba dvě ženy. Do roku 2012 klesl ukazatel oproti prvnímu zkoumanému roku o 23,1 % na průměrně 0,709 živě narozenou dívku na ženu.

Predikce vybraných charakteristik a ukazatelů

Predikce počtu živě narozených

Pro predikci počtu živě narozených dětí nebyla vybrána žádná ze zvolených vyrovnávacích křivek. Grafická analýza spolu s indexem determinace vyloučily (příloha č. 15), že by některá trendová funkce vhodně vystihovala dosavadní průběh hodnot a byla tak přijatelná k tvorbě předpovědi. Predikce bude proto provedena pouze za pomoci exponenciálního vyrovnání. Použitý model s hodnotou M.A.P.E. rovnající se 3,31 % lze označit za vhodně zvolený.

Graf č. 21: Projekce počtu živě narozených v ČR pro roky 2013–2016

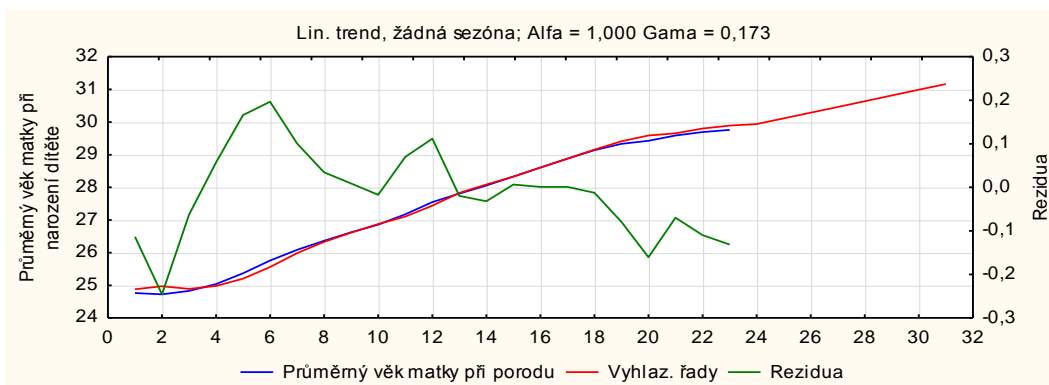
Zdroj: vlastní výpočty

Předpokládané hodnoty budoucího vývoje počtu živě narozených dětí v České republice jsou uvedeny v příloze č. 16. I z vizuálního zhodnocení grafu č. 21 je ovšem ihned zřejmé, že bude pokračovat nastolený trend ubývajícího počtu narozených dětí. Mezi roky 2012 a 2016 by jejich počet měl poklesnout o 7,8 % na 100 122.

Predikce průměrného věku matky při narození dítěte

K výpočtu předpovědi budoucích hodnot průměrného věku matky v době porodu by se, dle přílohy č. 17, jako vyhovující jevila kvadratická funkce. Index determinace 0,9923 byl nejvyšší a zaručuje nejspolehlivější soulad modelu se zjištěnými hodnotami. Na tomto základě bude vypočten bodový a intervalový odhad, který bude následně porovnán s predikcí konstruovanou prostřednictvím adaptivního modelu. Kritérium M.A.P.E. činí 0,29 %, takže v tomto případě by měl být model velmi přesný.

Graf č. 22: Projekce průměrného věku matky při narození dítěte v ČR pro roky 2013–2016

Zdroj: vlastní výpočty

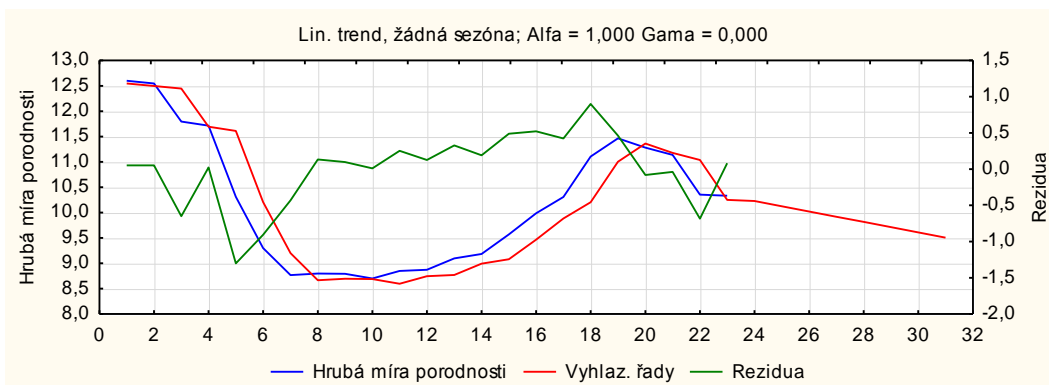
Z grafu č. 22 je patrné, že průměrný věk matky při narození dítěte se bude stále zvyšovat. To potvrzují i výpočty zahrnuté v příloze č. 18. Podle předpovědi vytvořené v rámci exponenciálního vyrovnávání by na konci horizontu předpovědi měl průměrný věk vzrůst na 30,5 let. To znamená zvyšování o přibližně 0,18 roku ročně.

Všechny hodnoty budoucího vývoje podle adaptivního modelu jsou zahrnuty v rámci intervalového odhadu vypočteného s využitím kvadratické trendové funkce. Ten by měl s 95% spolehlivostí obsahovat příští hodnoty pozorované časové řady. Více se ale shodují s jeho dolní mezí, kde pro 2014 a 2015 je průměrný věk dokonce stejný.

Predikce hrubé míry porodnosti

Predikce ukazatele bude zhotovena bez použití analytického modelu, jelikož ani jedna z funkcí nepopisuje trend časové řady tak, aby poskytla kvalitní předpověď (příloha č. 19). Hodnota M.A.P.E. vybraného modelu exponenciálního vyrovnávání je 3,54 %. Lze se tedy domnívat, že model celkem výstižně předpoví budoucí vývoj.

Graf č. 23: Projekce hrubé míry porodnosti v ČR pro roky 2013–2016 (v ‰)

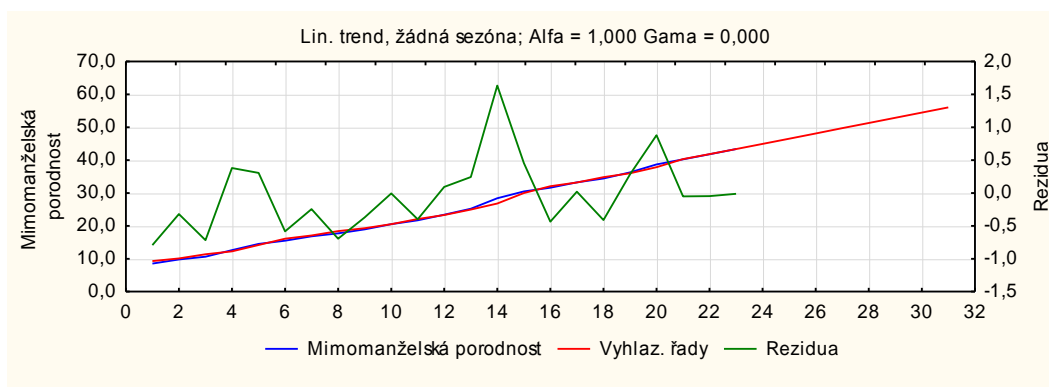
Zdroj: vlastní výpočty

Jak vyplývá z grafu č. 23 a přílohy č. 20, hodnoty hrubé míry porodnosti by se měly v příštích letech nadále pomalu snižovat. Na 1000 obyvatel středního stavu tak bude každým rokem připadat méně živě narozených dětí. V roce 2016 by to mělo být 9,9 dítěte na 1000 obyvatel.

Predikce mimomanželské porodnosti

Predikce budoucích hodnot mimomanželské porodnosti bude provedena pomocí analytického i exponenciálního vyrovnávání. Získané předpovědi budou následně porovnány. Na základě výpočtu indexů determinace u jednotlivých trendových funkcí, jak je uvádí příloha č. 21, byla upřednostněna přímka před parabolou. Ta přiléhá na skutečné hodnoty velmi těsně (z 99,36 %) a její výpočet je matematicky jednodušší. Hodnota M.A.P.E. u exponenciálního modelu se rovná 2,26 %, což zaručuje vhodnost modelu.

Graf č. 24: Projekce mimomanželské porodnosti v ČR pro roky 2013–2016 (v %)

Zdroj: vlastní výpočty

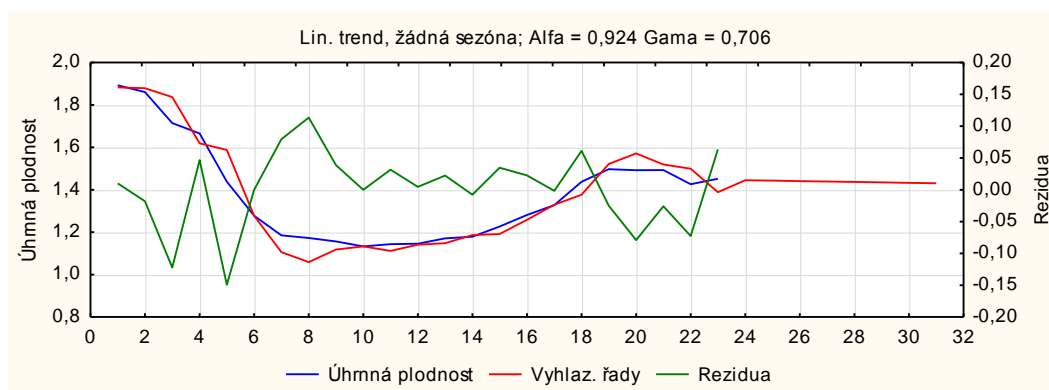
Vzrůstající tendence počtu dětí, které se rodí nesezdaným pářím, bude pokračovat i nadále. Jakým tempem se bude mimomanželská porodnost zvyšovat, ukazuje graf č. 24 a příloha č. 22. Z té plyne, že v roce 2016 by se už téměř polovina dětí (49,7 %) měla narodit nevdaným ženám.

Průběh předpovědi získané pomocí adaptivního modelu odpovídá meziročním změnám odhadu určeného s využitím lineární funkce a má blíže k jeho horní mezi intervalu. V něm by se s 95% spolehlivostí měly nacházet budoucí hodnoty ukazatele. Kdyby došlo k naplnění hodnot podle horní meze, tak by se v roce 2016 narodilo 50,2 % dětí mimo manželství.

Predikce úhrnné plodnosti

Vyrovnnání časové řady úhrnné plodnosti bude zhotoveno za použití exponenciálního vyrovnávání. Kvadratická funkce vystihovala podle indexu determinace vývoj skutečných hodnot z 80,89 % (příloha č. 23). Pro provedení předpovědi ale nebude především vzhledem k vývoji v posledních letech použita. Hodnota M.A.P.E. vybraného modelu dosáhla 3,23 % a lze očekávat, že vhodně vystihne budoucí průběh.

Graf č. 25: Projekce úhrnné plodnosti v ČR pro roky 2013–2016

Zdroj: vlastní výpočty

Jak je patrné z grafu č. 25, počet dětí, které se by se narodily jedné ženě během celého jejího reprodukčního věku z roku 2012, se dále nebude výrazně měnit. Podle přílohy č. 24 se hodnota 1,45 velmi zvolna sníží do roku 2016 na 1,44 dítěte na ženu.

5.3 Potratovost

Těhotenství každé ženy může skončit narozením dítěte – porodem nebo potratem. V období sledování docházelo na území České republiky k výraznému propadu úrovně potratovosti. Zásahu na tom měli především umělé (indukované) potraty, které začaly sloužit spíše jako nouzové řešení. Důraz totiž začal být kladen na prevenci v podobě užívání moderních způsobů antikoncepce. Vývoj počtu spontánně ukončených těhotenství naopak nevykazoval žádnou podobnou tendenci a vývoj v jednotlivých letech se spíše podobal vývoji ukazatele úhrnné plodnosti.

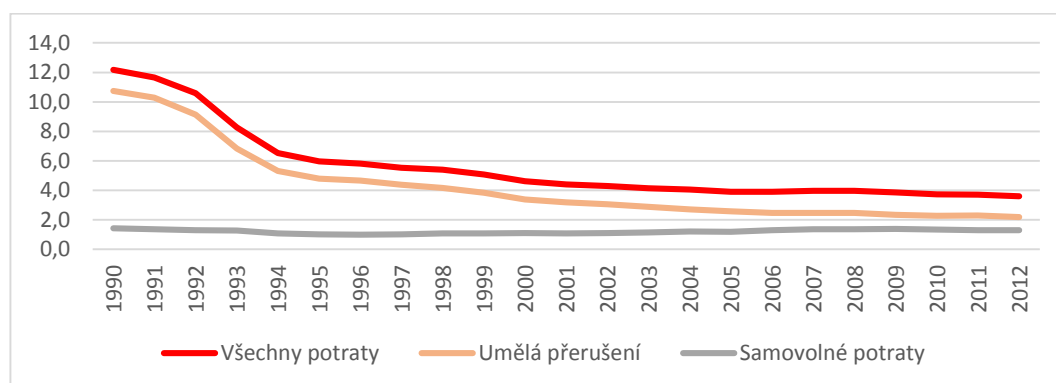
Jak bylo naznačeno, při chápání potratu jako vědomé regulace porodnosti má nejpodstatnější místo hodnocení trendu umělých ukončení těhotenství. Právě jim bude proto v dalších kapitolách věnována větší pozornost.

Ve srovnání s rokem 1990, kdy se uskutečnilo 126 055 potratů, bylo v roce 2012 zaznamenáno o 88 322 potratů méně. Úbytek se z velké části týkal umělých přerušeni těhotenství. Pokles samovolných potratů byl podstatně menší, což je zřejmé z přílohy č. 25. Během let 1990-2012 se zastoupení umělých potratů snížilo z 88,3 % na 61,0 %. Na rozdíl od spontánních potratů, jejichž podíl na všech potratech vzrostl o 24,1 % na 35,8 %. Zásadní zvýšení ostatních potratů (v roce 1991 celkem 23, o rok později už 1 700) bylo důsledkem zařazení mimoděložního těhotenství do této skupiny.

Hrubá míra potratovosti

Prvním zkoumaným ukazatelem se stala hrubá míra potratovosti. K 1000 obyvatel středního stavu v každém roce byl nejdříve vztažen počet všech potratů a později zvlášť indukované a samovolné potraty. Dle grafu č. 26 je možné konstatovat, že průběh ukazatele u všech potratů je ovlivněn aktuálními trendy umělých přerušeni těhotenství. Naproti tomu hrubá míra potratovosti u samovolných potratů se vyvíjí nezávisle a její chování je spíše konstantní.

Graf č. 26: Hrubá míra potratovosti v ČR v letech 1990–2012 (v ‰)

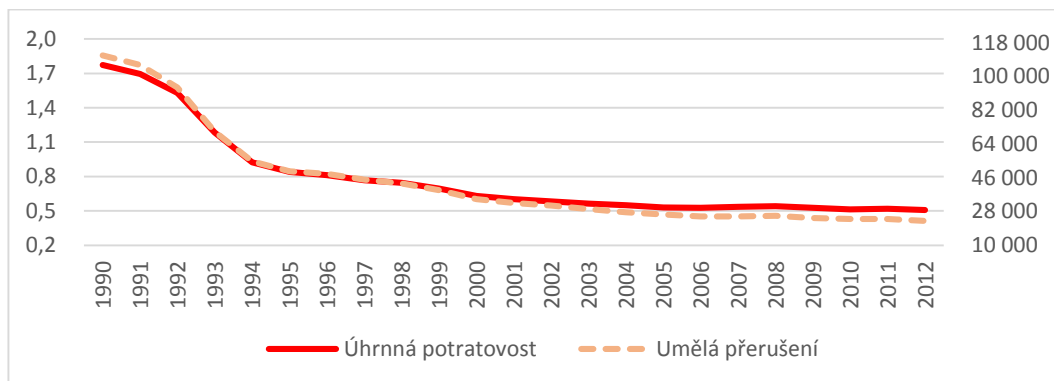
Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Z přílohy č. 26 lze vyčíst, že v prvním analyzovaném roce připadalo na 1000 obyvatel středního stavu 12,2 potratů a z toho bylo 10,7 umělých potratů. V následujících letech ukazatele klesaly. Největší meziroční změnu přinesl rok 1993, kdy k propadu potratů o 21,9 % přispělo zavedení zpoplatnění potratů na žádost. I v následujícím roce ubylo potratů asi o jednu pětinu, pak se ale pokles zpomalil. Ukazatel hrubé míry potratovosti se u všech potratů snížil do roku 2012 více jak třikrát a uměle ukončených těhotenství proběhlo téměř pětkrát méně.

Úhrnná potratovost

Úhrnná potratovost je obdobou ukazatele úhrnné plodnosti, avšak místo měr plodnosti podle věku se dosadí míry potratovosti podle věku. Jeho předností je rovněž rychlá srovnatelnost pro různá časová období a území. Při pohledu na graf č. 27 je jasné, že vývoj úhrnné potratovosti se velmi shodoval s vývojem počtu uměle přerušovaných těhotenství.

Graf č. 27: Úhrnná potratovost v ČR v letech 1990–2012

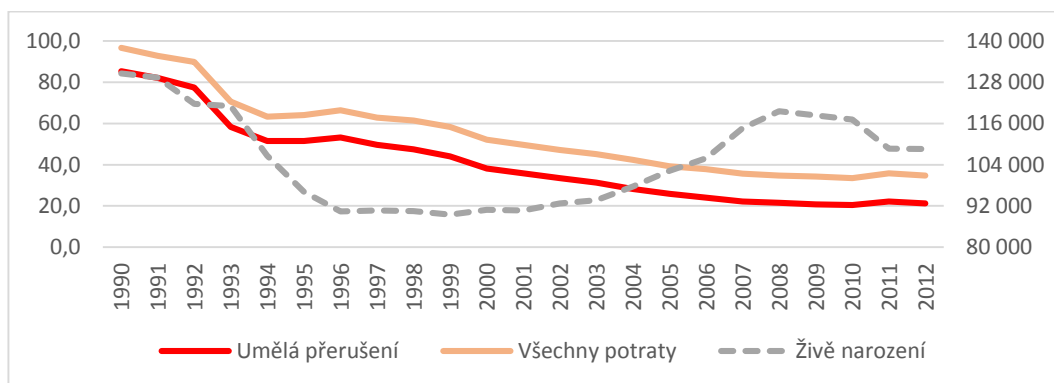
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

V roce 1990 připadalo na každou ženu v reprodukčním období 1,77 potratu (příloha č. 27). Následovalo každoroční klesání hodnoty ukazatele. K velmi rychlému úbytku, souvisejícímu se zpoplatněním umělých potratů, došlo v letech 1993 a 1994. Počínaje následujícím rokem se až do roku 2006 hodnota zmenšovala průměrně o 4,1 % ročně. Pak se mírně zvyšovala a snižovala. Nakonec skončila v roce 2012 na průměrném počtu 0,51 potratu na ženu.

Index potratovosti

I při zkoumání indexu potratovosti se opakuje skutečnost, že úroveň potratovosti České republiky je významně ovlivněna uměle ukončenými těhotenstvími. V grafu č. 28 jsou znázorněny časové řady indexu potratovosti pro všechny uskutečněné potraty a odděleně pro umělá přerušení. Je evidentní, že počet potratů v žádném roce nepřesáhl počet živě narozených dětí a rozdíl měl v souhrnu vzrůstající tendenci. Opět si lze povšimnout nápadného poklesu v roce 1993.

Graf č. 28: Index potratovosti v ČR v letech 1990–2012 (v %)

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Na počátku pozorovaného období připadalo, podle přílohy č. 28, na 100 živě narozených dětí 85,2 uměle ukončených těhotenství. Tento počet začal ihned klesat, ovšem v roce 1995 a 1996 se kvůli nepatrnému zvýšení pokles zastavil. Pokračoval dále od roku 1997 a to v průměru o 6,6 % za rok. V témže roce také proběhlo méně jak 50 indukovaných potratů na 100 dětí, které se narodily živé. Pozitivní je ubývání potratů i přes zvyšování počtu narozených v prvním desetiletí nového tisíciletí (graf č. 28). Rok před koncem sledování se index potratovosti zvýšil o 8,1 %, následně ale došlo k dalšímu snížení. V roce 2012 byl ukazatel na čtvrtinové úrovni oproti roku 1990.

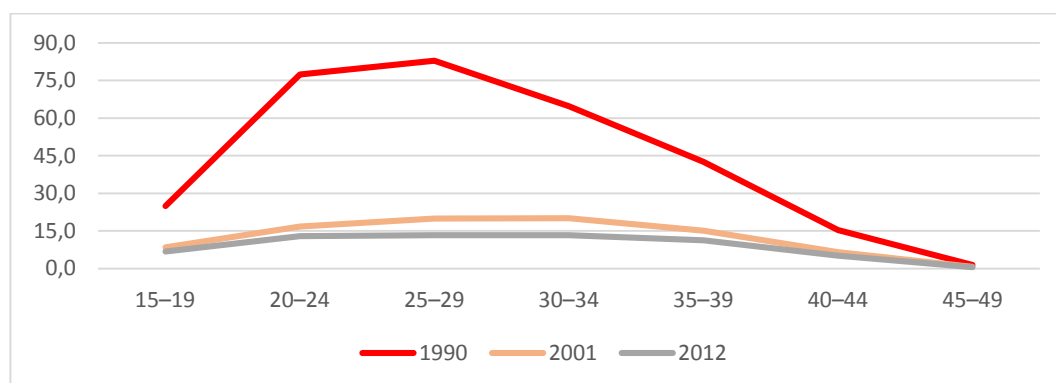
Vývoj indexu potratovosti spolu s dalšími uvedenými ukazateli dokazuje, jak se od 90. let díky sexuální výchově a informovanosti o antikoncepci proměnilo potratové chování české společnosti. Tím bylo ovlivněno i reprodukční chování lidí, kterým se rozšířila možnost oddělení sexuality a založení rodiny.

Míry umělé potratovosti podle věku ženy

Počet těhotenství, která jsou ukončena potratem, se mění v závislosti na věku ženy. Graf č. 29 ukazuje, jak vypadaly míry umělé potratovosti podle věku ve třech vybraných letech. Mezi lety 1990 a 2001 byl znatelný pokles celkové intenzity umělé potratovosti.

Zatímco v prvním roce byly nejvyšší hodnoty míry zřetelněji koncentrovány ve věku žen 20–39 let, v druhém jmenovaném už nebyla situace tak jednoznačná. Došlo totiž k tomu, že míry se nejvíce snižovaly ve věkových kategoriích, kde byly nejvyšší. Zmíněný trend vedl k tomu, že se hodnoty měr všech věkových skupin k sobě přibližovaly. Přesné hodnoty měr indukované potratovosti podle věku ženy jsou uvedeny v příloze č. 29.

Graf č. 29: Míry umělé potratovosti podle věkové skupiny ženy v ČR v letech 1990, 2001 a 2012 (v %)

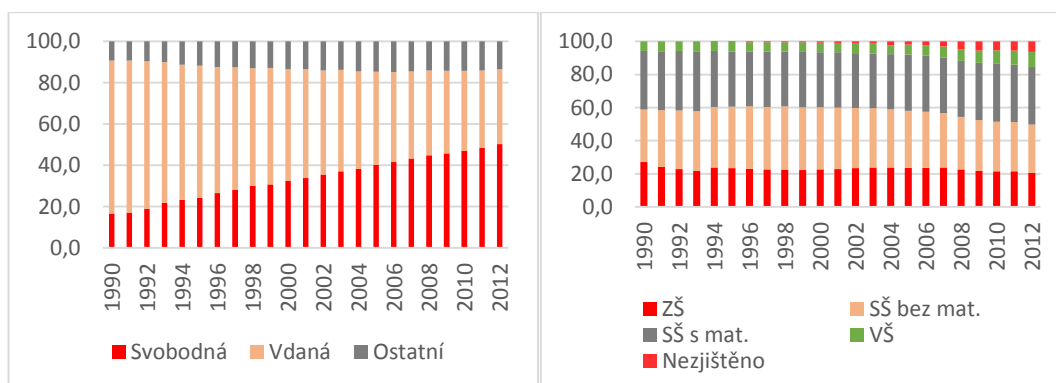

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Umělá přerušení těhotenství podle rodinného stavu a vzdělání ženy

Na začátku období byla Česká republika výjimečná svou strukturou indukovaných potratů podle rodinného stavu (graf č. 30 a příloha č. 30). Silně převládala uměle ukončená těhotenství u vdaných žen (hlavně s dvěma dětmi) – 74,1 %. Do konce roku 2012 se jejich podíl zúžil na 36,4 % a do popředí se s 50,2 % dostaly svobodné ženy. U nich se předpokládá, že se jedná zejména o nechtěná a náhodná početí.

Graf č. 30 a č. 31: Struktura umělých potratů podle rodinného stavu a vzdělání ženy v ČR v letech 1990–2012 (v %)

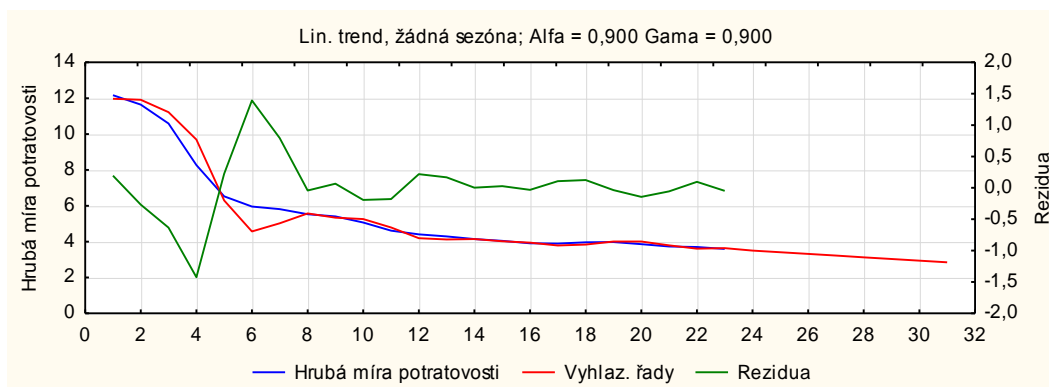
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Podle přílohy č. 30 a grafu č. 31 je také možné zhodnotit strukturu umělých potratů v závislosti na vzdělání ženy. Stabilně se nejmenším zastoupením vyznačovaly vysokoškolačky, následovány ženami se základním a poté se středním vzděláním. A zatímco podíl středoškolaček bez i s maturitou se téměř nezměnil, u žen základního a vysokoškolského tomu bylo naopak. Původních 27,0 % u základního vzdělání kleslo do roku 2012 na 20,5 %. A 5,8 % u vysokoškolského vzrostlo na 9,2 %.

Predikce hrubé míry potratovosti

Pro predikci hrubé míry potratovosti (pro všechny potraty) bude použito analytické i exponenciální vyrovnávání. Vývoj časové řady velmi podobně vystihuje kvadratická a logaritmická funkce (index determinace se rovná 0,9311 a 0,9332 – příloha č. 31). Upřednostněna bude vzhledem k vhodnosti pro odhad budoucích hodnot logaritmická křivka. Vybraný exponenciální model vykazuje hodnotu M.A.P.E. 4,50 % a tak je stále přijatelný.

Graf č. 32: Projekce hrubé míry potratovosti (všechny potraty) v ČR pro roky 2013–2016 (v ‰)

Zdroj: vlastní výpočty

Po vypočtení predikce pro hrubou míru potratovosti se jako vhodnější jeví hodnoty (uvedené v příloze č. 32) poskytnuté exponenciálním vyrovnáváním. Podle logaritmické funkce by se měla v roce 2013 nacházet hodnota ukazatele s 95% spolehlivostí v intervalu od 2,3 do 3,2 ‰. Adaptivní model nabízí hodnotu 3,5 ‰, která je s ohledem na dosavadní vývoj pravděpodobnější. Do roku 2016 by se však podle exponenciálního vyrovnání měla hrubá míra potratovosti dostat na 3,2 ‰. To představuje snížení o 0,4 potratů na 1000 obyvatel středního stavu oproti roku 2012.

Pokud by se měl brát v úvahu odhad vypočtený s pomocí trendové funkce, zdá se jako reálnější, očekávat budoucí hodnoty na horní hranici meze intervalu.

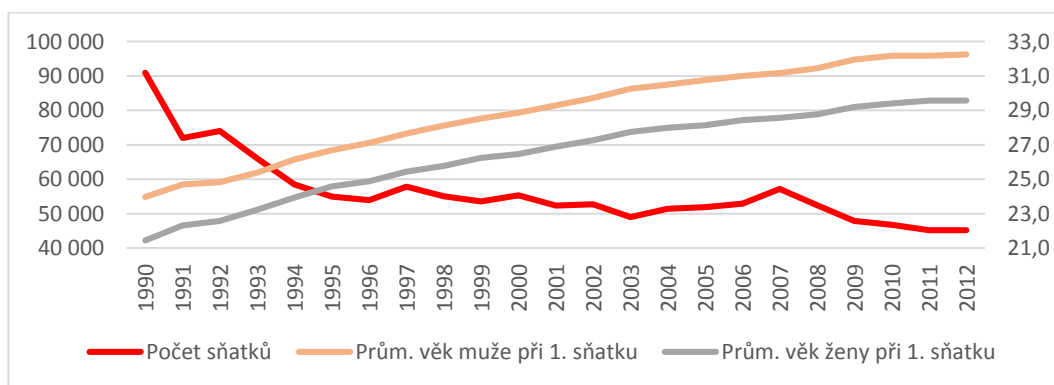
5.4 Sňatečnost

Sňatečnost jako jeden z faktorů reprodukce je důležitou součástí studia demografie. Sňatek byl po dlouhou dobu vnímán jako vznik rodiny a děti se rodily v manželství. Politický převrat v roce 1989 však lidem nabídl nové individuální možnosti a nastoupil nový sestupný trend celkového počtu uzavřených sňatků. Rok 1990 tak lze považovat za zlomový, kdy v souvislosti s druhým demografickým přechodem vznikly nové modely sňatkového chování.

Přestože se počty sňatků v období 1990–2012 snižovaly, stále do manželství nejvíce vstupovaly svobodní lidé, čímž se potvrzuje přetrvávající váha prvních sňatků. V roce 1990 bylo oddáno 90 953 párů. Nejvýraznější pokles sňatků o 20,9 % (18 980 sňatků) přišel ihned z kraje v roce 1991, jak je patrné z grafu č. 33. Způsoben byl uzavřením mnoha předčasných manželství v roce 1990 v důsledku zastavení garance novomanželských půjček státem. Úhrn sňatků v roce 1991 tak byl v podstatě návratem do „normálního“ stavu. V letech 1993 a 1994 počty sňatků každoročně klesly o přibližně 11 %. Poté se v průběhu hodnot střídaly meziroční poklesy a nárůsty. V souhrnu se ale v roce 2012 uskutečnilo o 50,3 % sňatků méně než na začátku, tedy 45 206 uzavřených manželství (příloha č. 33).

Stejně jako u vývoje počtu narozených se i u sňatků očekával nárůst vzhledem k posunu velkého počtu mladých svobodných lidí ze 70. let do věku s nejvyšší intenzitou sňatečnosti, ke kterému nakonec nedošlo.

Graf č. 33: Počet sňatků a průměrný věk při prvním sňatku v ČR v letech 1990–2012

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

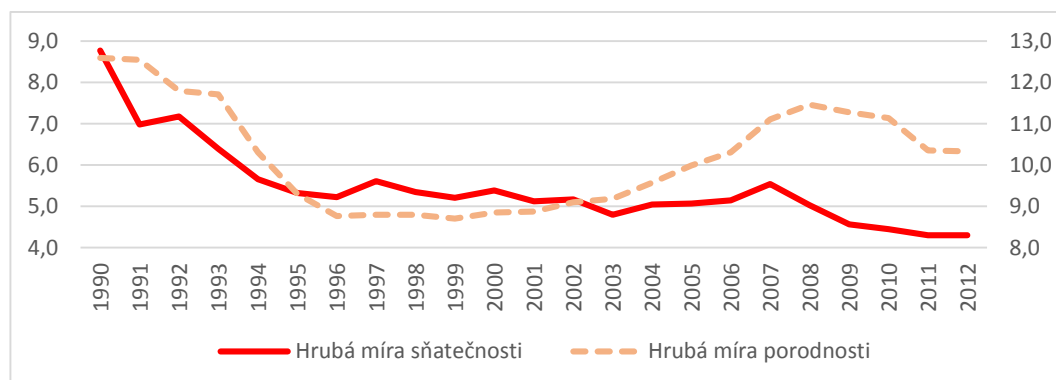
Rok 1990 byl prvním a zároveň posledním, kdy bylo uzavřeno více sňatků, než se jich rozpadlo. Toho roku byl čistý přírůstek manželství 6 066. Od té doby každým rokem převažovaly v součtu sňatky ukončené rozvodem, úmrtím muže či ženy a prohlášené za neplatné. Nejvyšší záporný čistý přírůstek, který se rovnal – 26 851 manželství, byl zaznamenán v roce 2003.

Příloha č. 34 společně s grafem č. 33 uvádí, jak se v průběhu sledování měnil průměrný věk mužů a žen, při kterém poprvé vstupovali do manželství. Nárůst studentů středních a vysokých škol, získávání praxe a finanční samostatnosti představují základ objektivních okolností, které způsobují odklad sňatků u mladých svobodných lidí. Jak u mužů, tak i u žen se průměrný věk při prvním sňatku nepřetržitě zvyšoval, jak je zobrazeno v grafu č. 33. Mezi lety 1990 a 2012 vzrostl u mužů z 24,0 na 32,3 let (o 34,6 %), u žen z 21,4 na 29,6 let (o 38 %). Průměrný věkový rozdíl mezi snoubenci se pohyboval od 2,1 do 2,8 roků.

Hrubá míra sňatečnosti

Kolik se v jednotlivých letech uskutečnilo sňatků na 1000 obyvatel středního stavu, vyjadřuje hrubá míra sňatečnosti. Průběh časové řady ukazatele, přiblíženého v příloze č. 35, je ve svých meziročních tendencích téměř totožný s vývojem počtu sňatků. Znovu bylo možné pozorovat velký propad v roce 1991, dále větší snížení v letech 1993 a 1994 a poté se střídaly lokální vzestupy s poklesy. Celkově však hodnoty vykazovaly klesající trend, kdy na začátku byla hodnota ukazatele 8,8 ‰ a v roce 2012 4,3 ‰.

Graf č. 34: Hrubá míra sňatečnosti v ČR v letech 1990–2012 (v ‰)

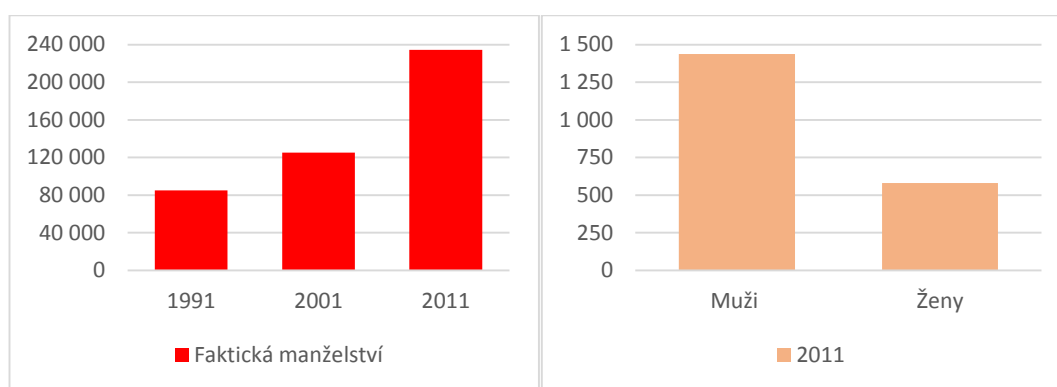

Zdroj: vlastní výpočty

Při srovnání hrubé míry sňatečnosti a porodnosti, v grafu č. 34, vychází najevo, že intenzita porodnosti se v roce 2012 dostala na 82,3 % původní hodnoty, kdežto intenzita sňatečnosti nebyla ani poloviční (48,9 %). Tento fakt by mohl poukazovat na skutečnost, že rodiče častěji vychovávají své děti v rámci faktických manželství.

Faktická manželství jsou v České republice zjišťována při sčítání lidu, domů a bytů. Z grafu č. 35 je okamžitě zřetelný nárůst počtu faktických manželství o 47 % z 84 934 v roce 1991 na 125 269 o deset let později. Ještě výrazněji – o 87 % se zvýšil jejich počet do roku 2011. Při posledním sčítání tak fungovalo 234 346 faktických manželství.

Graf č. 35 a č. 36: Počet faktických manželství (1991, 2001 a 2011) a registrovaných partnerství (2011) v ČR

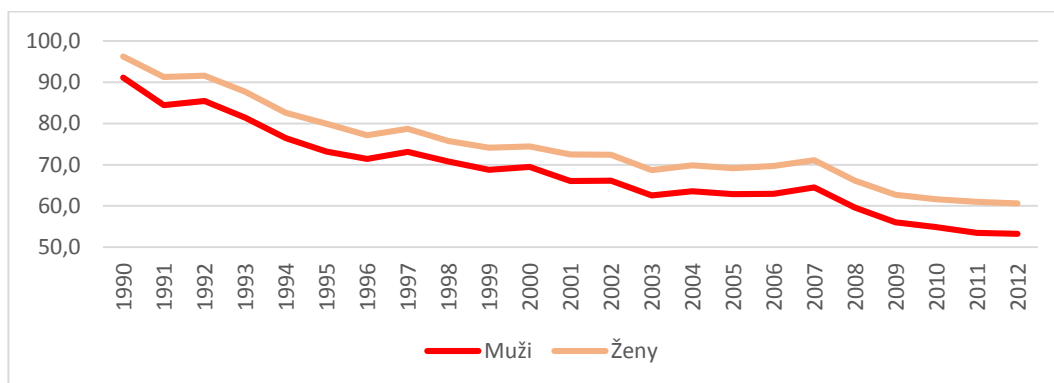
Zdroj: ČSÚ (SLDB), vlastní zpracování

V roce 2011 zazněla během sčítání poprvé otázka týkající se registrovaného partnerství. To je v České republice možné uzavřít od července roku 2006. Trvajících registrovaných partnerství bylo v roce 2011 celkem 2018, z nichž bylo 1 437 uzavřeno mezi muži a 581 mezi ženami (graf č. 36).

Tabulková prvosňatečnost

Důležitým ukazatelem sňatečnosti je tabulková prvosňatečnost. Ta udává, kolik osob ze 100 by ve věku do 50 let uzavřelo, za předpokladu zachování úrovně sňatečnosti daného roku, manželství a kolik by jich zůstalo svobodných. Graf č. 37 a příloha č. 36 ukazují, že kdyby se zachoval charakter prvosňatečnosti na úrovni roku 2012, tak by téměř polovina mužů ve věku 50 let (46,8 %) nebyla nikdy ženatých. Mezi ženami by jich sňatek neuzavřelo 39,4 %. Je zřetelné, že tyto hodnoty jsou výsledkem klesající tendence ukazatele. Od roku 1990 se snížila prvosňatečnost u mužů o 41,5 % a u žen o 37,0 %.

Graf č. 37: Tabulková prvosňatečnost mužů a žen v ČR v letech 1990–2012 (v %)

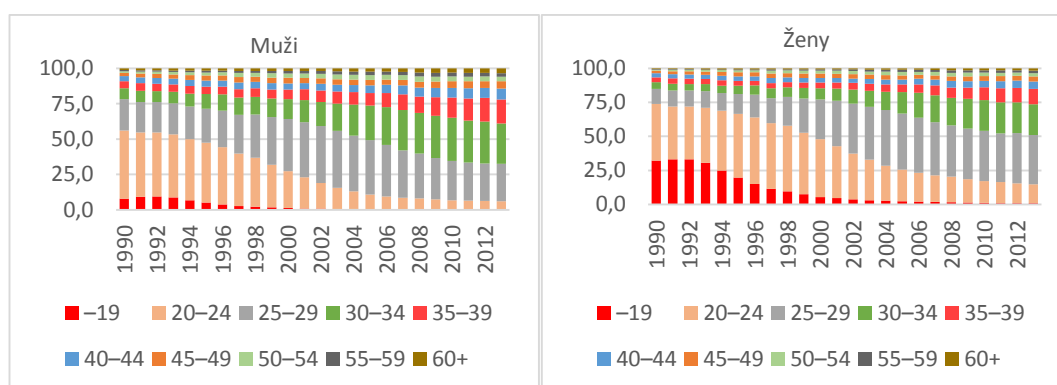

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Sňatky podle věku mužů a žen

Vývoj struktury sňatků podle věku, při kterém vstupovali obyvatelé České republiky do manželství, prodělal v letech 1990–2012 významné změny. Grafy č. 38 a č. 39 rozdělují strukturu zvláště pro muže a ženy. Jak je na první pohled zřejmé, v roce 1990 uzavírali sňatek nejvíce muži od 20 do 29 let (celkově 70,5 %). V následujících letech podíl 20–24letých rapidně poklesl. U mužů ve věku 25–29 let podíl nejdříve vzrostl a pak se snížil. Zdůvodnit to lze přesunutím sňatků do věku 30–34 a 35–39 let. V roce 2012 se 72,9 % vstupů do manželství odehrálo ve věku muže od 25 do 39 let (příloha č. 37).

Graf č. 38 a č. 39: Struktura sňatků podle věku mužů a žen v ČR v letech 1990–2012 (v %)

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

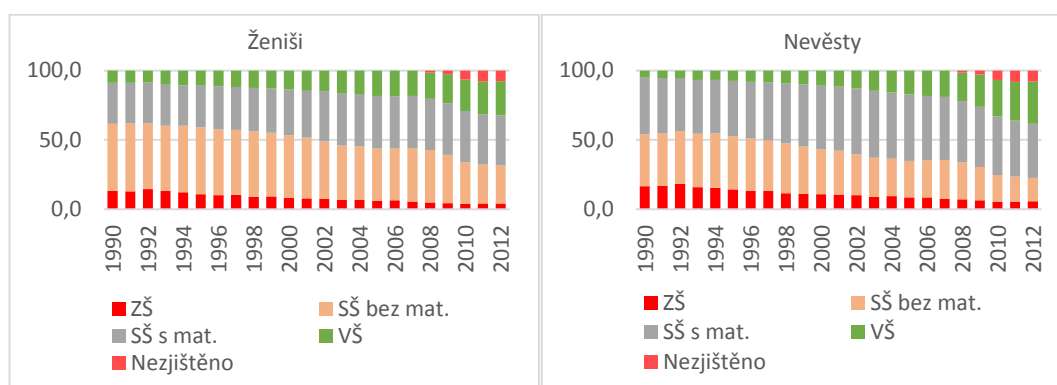
U žen nastala podobná situace, ovšem nejvíce sňatků (73,7 %) se v prvním sledovaném roce odehrálo ve věkových kategoriích -19 a 20–24 let. Následně u těchto skupin podíl velmi klesl. V roce 2012 se, stejně jako u mužů, nejvíce žen (70,3 %) vdávalo ve věku od 25 do 39 let (příloha č. 38).

Sňatky podle rodinného stavu a vzdělání mužů a žen

Z hlediska struktury sňatků podle rodinného stavu ženichů a nevěst se v rámci české společnosti neudály od roku 1990 žádné zásadní změny, což potvrzuje příloha č. 39. Stabilně okolo tří ze čtyř snoubenců (ať už mužů nebo žen) byli svobodní, přibližně jedna pětina až jedna čtvrtina byla alespoň jednou rozvedená. Malou část (od 0,89 do 1,64 %) tvořily ovdovělí muži a ženy.

Z grafu č. 40 a č. 41 a také z přílohy č. 40 je ale evidentní, že vzdělanostní struktura mužů a žen, kteří vstupovali do manželství, se mezi roky 1990 a 2012 lišila. Docházelo k poklesu snoubenců s nižšími formami vzdělání. U mužů i žen se snižovalo zastoupení snoubenců se základním (u obou asi o třetinu) a středním vzděláním bez maturity (u mužů ze 48,5 % na 27,5 % a u žen z 37,4 % na 17,0 %). Dále však středoškolsky vzdělaných mužů s maturitou přibýlo, zatímco žen ubylo. U obou pohlaví ve vzdělanostní struktuře posílilo místo vysokoškoláků – u ženichů skoro třikrát a u žen téměř šestkrát. Nutné je si všimnout, že strukturu částečně ovlivňuje od roku 2008 položka nezjištěného vzdělání.

Graf č. 40 a č. 41: Struktura sňatků podle vzdělání ženicha a nevěsty v ČR v letech 1990–2012 (v %)

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Homogenita manželství

Přestože je v české společnosti typická situace, kdy se osoby mohou párovat zcela svobodně, lze vysledovat, že muž a žena při vzniku nového manželství mají často shodné hodnoty určité charakteristiky. V následujících tabulkách bude zhodnocena homogenita vzniklých manželství v roce 2012 podle věku, rodinného stavu a vzdělání novomanželů.

Tabulka č. 1 se zabývá tím, s jakým věkovým rozdílem vstupovali muži a ženy do manželství. Po podrobnějším zkoumání vychází najevo, že 38,1 % párů spadalo do stejné věkové skupiny. Snoubence tedy dělily maximálně 4 roky stáří, případně byli oba ve věku do 19 nebo nad 65 let. Dále je možné si všimnout vyšších hodnot pod diagonálou, které odpovídají skutečnosti, že sňatek častěji uzavírali muži s mladšími ženami. Potvrdit to lze i výpočty, kdy u 35,5 % svateb byl muž o jednu kategorii starší než žena. Za opačné situace proběhlo pouze 8,8 % obřadů.

Tabulka č. 1: Homogenita věku novomanželů v ČR v roce 2012

2012		Žena										
		-19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49	50–54	55–59	60–64	65+
Muž	-19	41	33	12	3	1	-	-	1	-	-	-
	20–24	206	1 604	747	163	45	10	5	-	1	-	-
	25–29	126	2 990	7 719	1 389	284	53	13	6	-	-	-
	30–34	49	1 345	7 622	4 646	969	184	45	12	2	-	-
	35–39	22	414	2 608	2 722	1 723	426	104	23	11	1	-
	40–44	7	97	605	781	941	187	59	9	4	-	-
	45–49	4	27	207	306	510	498	481	157	51	5	3
	50–54	2	12	72	98	205	275	419	264	94	29	11
	55–59	-	8	33	58	85	143	235	281	241	75	12
	60–64	-	2	7	15	39	56	102	154	202	142	39
	65+	-	2	8	5	16	29	49	73	142	159	197

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Homogenitě manželských svazků podle rodinného stavu při svatbě se věnuje tabulka č. 2. V roce 2012 uzavřelo sňatek 79,5 % osob vzájemně svobodných, rozvedených nebo ovdovělých. Zde je ovšem silný vliv pro obě pohlaví prvních svateb, kterých samotných bylo 65,7 %. Podíl manželství rozvedených a svobodných byl 18,7 %, častěji si však rozvedení muži brali svobodné ženy. Ovdovělí vstupovali do manželství spíše ojediněle. Zajímavý je snad fakt, že skoro 2,5vícekrát se ovdovělé ženy provdaly za svobodného muže, než si ovdovělí muži vybrali svobodnou nevěstu.

Tabulka č. 2: Homogenita rodinného stavu novomanželů v ČR v roce 2012

2012	Svobodná	Rozvedená	Ovdovělá
Svobodný	29 684	3 996	136
Rozvedený	4 436	6 191	362
Ovdovělý	55	302	44

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Z hlediska vzdělání byla uzavíraná manželství také poměrně homogenní, jak uvádí tabulka č. 3. Párů se stejnou úrovní dosaženého vzdělání bylo 54,3 %, a při tom asi 4 z 10 byli manželé s maturitou nebo vysokoškolským vzděláním. O jednu úroveň se vzdělání lišilo u 38,8 % snoubenců a v souhrnu častěji ukončila vyšší formu vzdělání žena. V 6,6 % případů se jednalo o manželskou dvojici, kterou dělil dvojstupňový nebo vyšší rozdíl v úrovni vzdělání. Do hodnocení nebyly zahrnuty sňatky, u kterých nebyl alespoň u jednoho z manželů uvedeno vzdělání. Těch se z celkového počtu uskutečnilo 8 %.

Tabulka č. 3: Homogenita vzdělání novomanželů v ČR v roce 2012

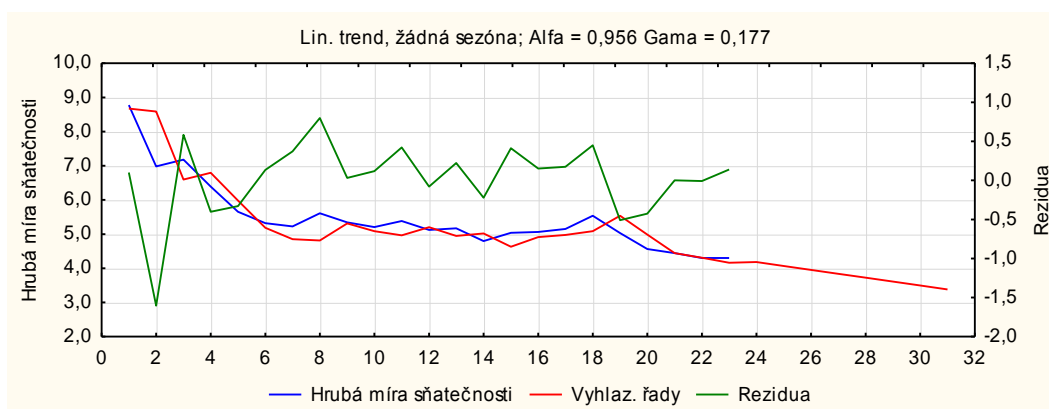
2012		Žena			
		ZŠ	SŠ bez mat.	SŠ s mat.	VŠ
Muz	ZŠ	851	463	426	99
	SŠ bez mat.	1 125	5 009	4 879	1 326
	SŠ s mat.	484	1 874	9 182	4 718
	VŠ	83	326	3 060	7 529

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Predikce hrubé míry sňatečnosti

K výpočtu predikce hrubé míry sňatečnosti bude použit model exponenciálního vyrovnávání s hodnotou M.A.P.E. rovnající se 5,87 %. Budoucí hodnoty budou taktéž odhadnuty za využití logaritmické trendové funkce, která podle indexu determinace vystihuje vývoj skutečných hodnot z 86,91 % (vybrána podle přílohy č. 41). Obě dvě předpovědi ukazatele budou dále srovnány.

Graf č. 42: Projekce hrubé míry sňatečnosti v ČR pro roky 2013–2016 (v ‰)

Zdroj: vlastní výpočty

Na základě adaptivního modelu by v roce 2013 měla hrubá míra sňatečnosti poklesnout na 4,2 ‰. Do roku 2016 by pak na 1000 obyvatel středního stavu mělo připadnout 3,8 sňatků. Ukazatel se tak bude snižovat asi o 3,3 % ročně a bude pokračovat v nastolené klesající tendenci, jak je znázorněno v grafu č. 42.

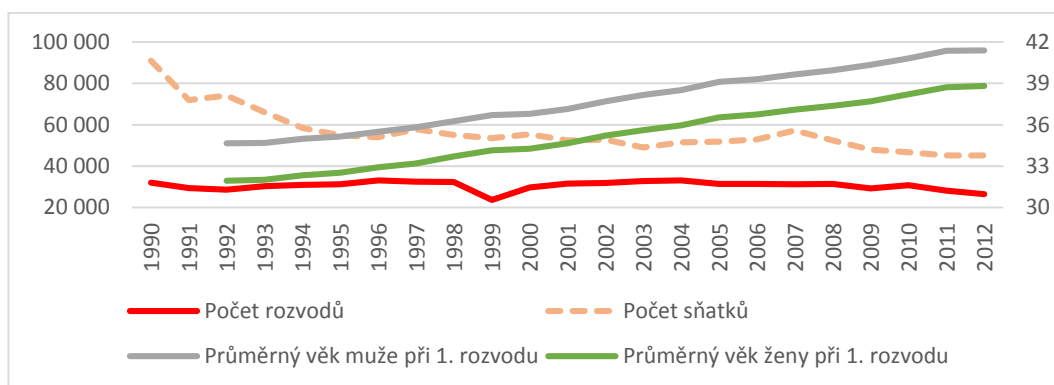
Průběh předpovědi získané pomocí vyrovnávací křivky uvádí, že s 95% spolehlivostí by se hodnoty hrubé míry sňatečnosti měly v roce 2013 nacházet v intervalu od 4,1 do 4,6 ‰. Do roku 2016 by měl mít interval podobu 4–4,5 ‰. Oproti exponenciálnímu vyrovnávání by podle této predikce měl ukazatel klesat pomaleji (příloha č. 42).

5.5 Rozvodovost

Na rozdíl od ostatních zkoumaných demografických procesů – porodnosti, potratovosti a sňatečnosti, u kterých docházelo ke snižování úrovní, byl u rozvodovosti zaznamenán odlišný trend. Dlouhá tradice civilních rozvodů, ekonomická nezávislost žen, nízká religiozita a akceptace alternativních forem soužití vedla k tomu, že i přes pokles sňatků rozvodů neubývá. A právě vzestup nesezdaných soužití a jejich případný rozpad, který nelze statisticky zachytit, způsobuje zmenšení důležitosti rozvodovosti z pohledu demografického chování.

V grafu č. 43 je ilustrován průběh počtu rozvodů v letech 1990 až 2012. Vedle časové řady počtu sňatků, která je zřetelněji klesající, vykazují rozvody spíše konstantní trend. Je možné si ale povšimnout výjimečného lokálního snížení v roce 1999. Jeho příčinou se stala změna rozvodové legislativy. Nově byl zaveden rozvod po vzájemné dohodě, zakázány byly rozvody v prvním roce manželství a ty, které byly v rozporu se zájmy nezletilých dětí.

Graf č. 43: Počet rozvodů a průměrný věk při prvním rozvodu v ČR v letech 1990–2012

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

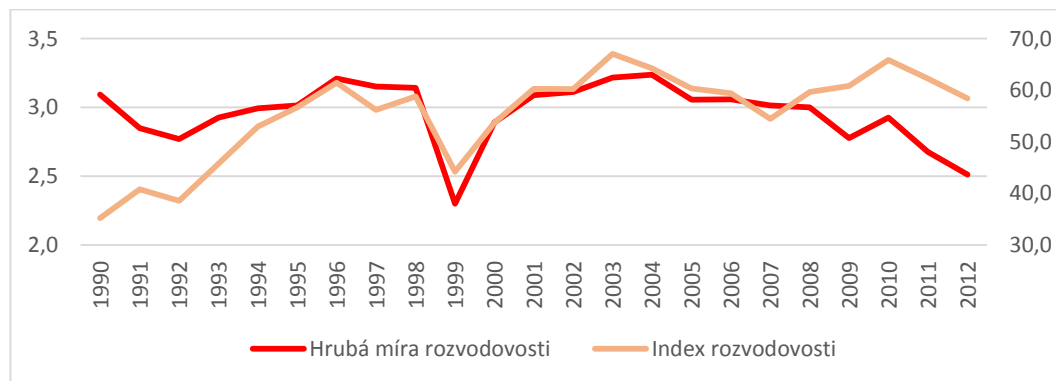
V roce 1990 bylo rozvedeno 32 055 manželství. Pokles v roce 1991 a 1992 mohl vyvolat představy o počínajícím klesání počtu rozvodů, ovšem v dalších letech jich začalo znova přibývat. V roce 1996 se uskutečnilo nejvíce rozvodů – dohromady 33 113. Nový zákon způsobil v roce 1999 meziroční snížení o 26,9 %. Toho roku se rozvedlo 23 657 párů. Tento efekt se však neudržel a ihned v roce 2000 se počet rozvodů přiblížil 30 000. Tuto úroveň v roce 2001 překročil a udržel se nad ní až do roku 2009. Tehdy skončilo rozvodem 29 113 manželských soužití. Poslední sledovaný rok byl počet rozvodů ještě nižší – 26 042. Konec analyzovaného období tak dával naději na snížení úrovně rozvodovosti v České republice (příloha č. 43).

Průměrný věk při prvním rozvodu v průběhu let 1992–2012 nepřetržitě narůstal, čemuž se podrobněji věnuje příloha č. 44. U mužů se zvýšil z 34,7 na 41,4 let a u žen z 31,9 na 38,8 let. Ve stoupajícím věku, ve kterém se manželé poprvé rozvádějí, se odrážel trend odkladu sňatku do pozdější doby. Rozdíl průměrného věku u obou pohlaví byl způsoben tím, že si muži v průměru brali o 2,1 až 2,8 let mladší ženu (graf č. 33).

Hrubá míra a index rozvodovosti

V následujícím grafu č. 44 je zachycen vývoj hrubé míry rozvodovosti a indexu rozvodovosti na českém území od roku 1990 do roku 2012. Hrubá míra udává počet rozvodů na 1000 obyvatel středního stavu. Index rozvodovosti poskytuje informaci o tom, kolik rozvodů připadlo na 100 existujících sňatků. Oba ukazatele mají podobný průběh jako samotný počet rozvodů, ovšem u indexu rozvodovosti je možné pozorovat (až na výraznou výjimku v roce 1999) trend růstu. Roční změny v hodnotách ukazatelů jsou zahrnuty v příloze č. 45.

Graf č. 44: Hrubá míra rozvodovosti (v ‰) a index rozvodovosti (v %) v ČR v letech 1990–2012

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

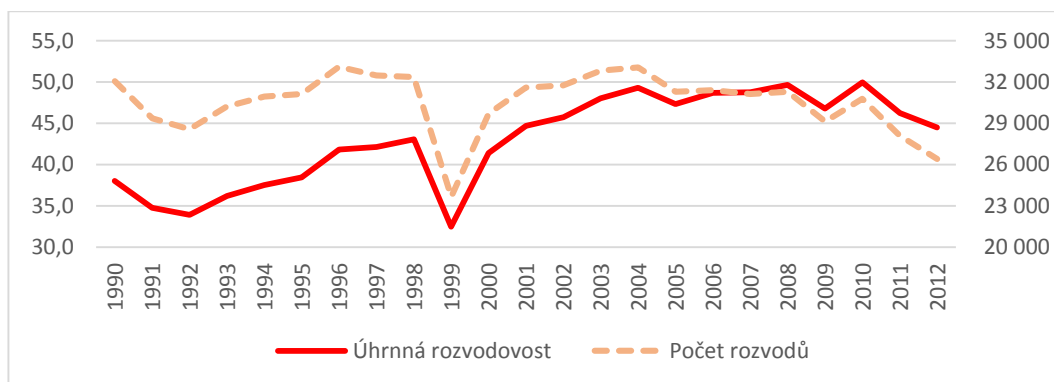
První zkoumaný rok připadlo na 1000 obyvatel středního stavu 3,1 rozvodů. V letech 1991 a 1992 tato hodnota klesala, aby se v následujícím období opět zvyšovala. Na svou nejnižší úroveň se dostala v roce 1999 kdy se rovnala 2,3 ‰. Mezi roky 2000–2012 se snížil počet rozvodů na 1000 obyvatel střední stavu z 2,9 na 2,5 a je otázkou, zda se na této úrovni ustálí, poklesne nebo naopak vzroste.

Při posuzování indexu rozvodovosti je jasné, že se jeho hodnota z roku 1990 do konce sledování zvýšila, a to skoro o dvě třetiny. Konkrétně to znamená, že z úvodních 35,2 rozvodů na 100 stávajících sňatků se jich do roku 2012 událo 58,4. Maxima však ukazatel dosáhl o 9 let dříve, když se v roce 2003 index rozvodovosti rovnal 67,1 ‰.

Úhrnná rozvodovost

Úhrnná rozvodovost je opět často využívány ukazatel ke srovnávání. Vývoj úhrnné rozvodovosti v jednotlivých letech rovněž zaznamenal podobnost s vývojem počtu rozvodů. Tento ukazatel se obvykle vyjadřuje, stejně jako v grafu č. 45, v přepočtu na 100 manželství.

Graf č. 45: Úhrnná rozvodovost v ČR v letech 1990–2012 (v ‰)

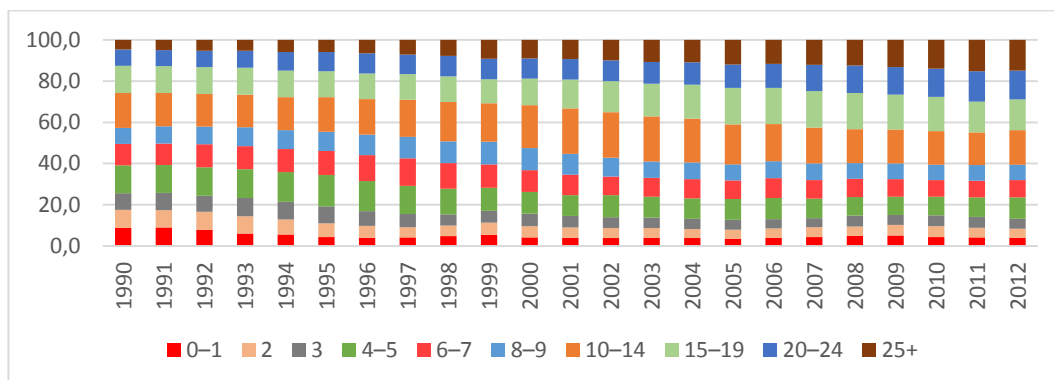
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Na základě přílohy č. 46 lze konstatovat, že úhrnná rozvodovost má v době zkoumání, kromě roku 1999, celkově rostoucí tendenci. V roce 1990 měl ukazatel hodnotu 38,0 ‰. Do roku 2012 se zvýšil na 44,5 ‰. Nejvíce rozvodů na 100 manželství, celkem 50, se však uskutečnilo v roce 2010. V porovnání s rokem 1999 je to hodnota o 53,8 ‰ vyšší.

Rozvody podle délky trvání manželství

Pro sledování ukončených manželství podle délky trvání byly rozvody rozděleny do deseti kategorií. Graf č. 46 společně s přílohou č. 47 ukazují, že v roce 1990, stejně jako v roce 2012, se rozpadlo nejvíce manželství po 10–14 letech trvání.

Graf č. 46: Struktura rozvodů podle délky trvání manželství v ČR v letech 1990–2012 (v %)

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

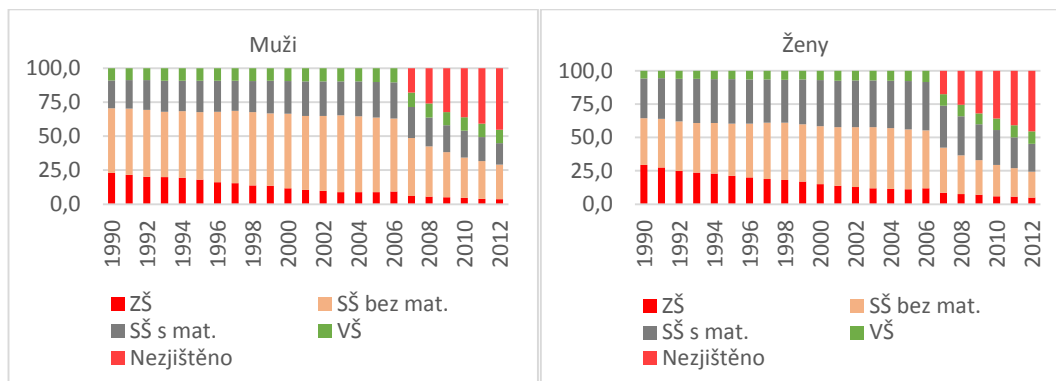
Zatímco ubývalo rozvodů v prvních letech manželství, tak jich výrazněji přibýlo po 20 letech od svatby. Během devadesátých let minulého století a prvního desetiletí nového tisíciletí došlo k poklesům rozvodovosti: z 8,8 % na 4,1 % po prvním roce manželského soužití, z 8,7 % na 4,4 % po dvou letech a z 8,1 % na 4,8 % po třech letech od sňatku. V ostatních kategoriích už se hodnoty změnily méně výrazně či téměř vůbec. Na druhou stranu se podíl rozvodů po 20-24 letech a po 25 letech zvýšil postupně ze 7,9 % a 4,7 % na 14,1 % a 14,9 %.

Rozvody podle věku a vzdělání mužů a žen

Rozvodovost je též možné zkoumat podle věku osob v manželství. Vypovídací schopnost této charakteristiky se odvíjí od intenzit sňatečnosti podle věku. Je možné konstatovat, že analogicky s poklesem sňatků do 25 let, začalo přibývat rozvodů po 30. a následně 35. roku života žen a 35. roku u mužů. Nejvýrazněji se pak jejich podíl zvyšuje od věkové kategorie 45–49 let, v čemž je spatřována souvislost s přibývajícím rozvody po 20 letech od svatby. Struktura rozvodů vdaných žen a ženatých mužů je obsahem přílohy č. 48 a č. 49.

Rozvodovost, tak jako ostatní procesy, je rovněž ovlivňována úrovní dosaženého vzdělání. Jak je patrné z grafu č. 47 a č. 48 do roku 2006 se v české společnosti u obou pohlaví snížil podíl rozvodů u obyvatel se základním vzděláním. Jak potvrzuje příloha č. 50, jejich podíl se snížil přibližně o tři pětiny z původní hodnoty na 9,4 % u mužů a na 11,8 % u žen. U středoškolsky vzdělaných mužů (bez i s maturitou) došlo mezi roky 1990 a 2006 k vzrůstu z 68,1 % na 80,2 %. Rozvádějících se žen středoškolaček bylo nejdříve 64,7 % a poté 79,8 %. To se dostává do rozporu s celkově ubývajícím počtem sňatků u osob se středoškolským vzděláním. Podíl mužů s vysokou školou byl celkem vyrovnaný okolo 9-10 %, podíl žen se zvýšil z 5,8 % na 8,3 %.

Graf č. 47 a č. 48: Struktura rozvodů podle vzdělání mužů a žen v ČR v letech 1990–2012 (v %)

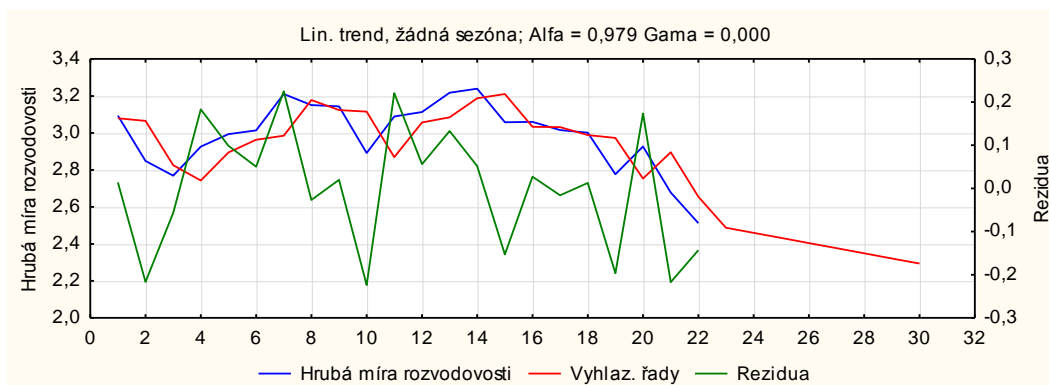
Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Od roku 2007 do konce období se významně snížily podíly u téměř všech kategorií (nejznatelněji u středoškoláků bez maturity). Příčinu lze hledat v zařazení položky nezjištěného vzdělání, které bylo každým rokem více využíváno. V roce 2012 nebylo při rozvodu známé vzdělání u 45,3 % mužů i žen.

Predikce hrubé míry rozvodovosti

K predikci hrubé míry rozvodovosti nebyla po výpočtu indexů determinace vybrána žádná ze zvolených vyrovnávacích křivek (příloha č. 51). Po předchozí analýze byl pro výpočty vypuštěn rok 1999. Tento krok však nepřinesl žádné přijatelné zlepšení výsledků. Predikce bude tudíž provedena pouze za pomoci exponenciálního vyrovnávání (bez roku 1999). Použitý model s hodnotou M.A.P.E. rovnající se 3,90 % je vhodně zvolený.

Graf č. 49: Projekce hrubé míry rozvodovosti v ČR pro roky 2013–2016 (v ‰)

Zdroj: vlastní výpočty

Budoucí hodnoty hrubé míry rozvodovosti v České republice jsou uvedeny v příloze č. 52. I z grafického zhodnocení grafu č. 49 je však hned zřejmé, že bude pravděpodobně pokračovat zavedený trend ubývajícího počtu rozvodů na 1000 obyvatel středního stavu. Mezi roky 2012 a 2016 by ukazatel měl poklesnout o 1 ‰ na 2,4 ‰.

5.6 Návrhy a doporučení

Na základě výsledků vlastní práce lze konstatovat, že od počátku 90. let došlo na území České republiky ke skutečně zásadním změnám reprodukčního chování obyvatelstva. Negativní tendence zkoumaných demografických procesů výrazně ovlivnily celkový populační vývoj a tím se projeví i ve věkové struktuře populace. Závažným problémem se stalo stárnutí obyvatel. Je nutné si uvědomit, že generace dětí narozených v tomto období se bude, s ohledem na jejich aktuální životní fázi, zpětně odrážet nejen v demografické, ale také v sociální či ekonomické situaci České republiky.

Nejzásadněji se proměnilo demografické chování mladých lidí. Z provedených analýz vyplynulo, že nepříznivý vývoj v počtu narozených dětí v letech 1990–2012 v pozadí skrývá především odkládání založení rodiny do pozdějšího věku, snížení úrovně plodnosti a častější upřednostnění neformálního soužití před institucí manželství. Je tudíž možné usuzovat na to, že rodina a děti se nevytrácejí ze seznamu životních hodnot lidí, pouze nedochází k jejich naplnění v celém rozsahu. Mladí lidé totiž velmi citlivě reagují na stav ve společnosti a odhodlání založit rodinu odsouvají na dobu, kdy považují svoji budoucnost za zajištěnou. Takovou situaci představuje typicky dosažení požadovaného vzdělání, získání pracovního místa spolu s praxí a sehnání vlastního bydlení. Tím je dosaženo samostatnosti a materiálních i finančních podmínek pro budování vlastní rodiny.

Zásahy státu, které mají za cíl oživení porodnosti, se nejčastěji zaměřují na zvýšení dávek na podporu dětí a rodin nebo na daňové slevy. Mnohokrát diskutovaným tématem je výše porodného, které má za úkol pomoci rodině s náklady souvisejícími s narozením dítěte. Kritika tohoto opatření spočívá ve skutečnosti, že nepomáhá rodinám s nesrovnatelně vyššími výdaji, které si vyžádá následná výchova a péče o dítě. Jelikož je vypláceno pouze některým rodinám, nejedná se o krok, který by mohl být plošným impulsem k plození dětí. Dalším způsobem, kterým se snaží stát podpořit rodiny s dětmi, jsou daňová zvýhodnění. Jejich výhodou může být, že se stát po celou dobu, kdy se poplatník stará o vyživované dítě, snaží rodinám finančně ulevit.

Od začátku roku 2015 je nově vypláceno porodné rodině nejen na první, ale i na druhé narozené dítě. Navíc na něj díky změně podmínek vyplácení bude mít nárok více rodin. Změny nastaly také v nároku na daňové zvýhodnění. Sleva na první dítě zůstane stejná, ovšem zvýší se na druhé dítě. K dalšímu nárůstu dojde ještě v případě třetího a dalších dětí.

Obě tyto zavedené novinky budou potřebovat delší čas, aby bylo možné zhodnotit, zda měly pozitivní přínos na rozvoj porodnosti. Je však zřejmé, že budou představovat významnou položku výdajů státní kasy. Zkušenosti různých populačních politik navíc ukazují, že podobné zásahy státu mají jenom krátkodobý účinek. Nedokáží tak trend propadu porodnosti zvrátit, ale pouze na čas přibrzdit. Vůbec také neřeší náklady obětované příležitosti, které souvisí například s vytržením jednoho rodiče ze vzdělávacího nebo pracovního procesu.

Ženy oproti minulosti častěji dosahují terciárního vzdělání, s čímž se prodlužuje délka jejich studia. V jeho průběhu se obvykle snaží o získání praxe, aby měly budoucímu zaměstnavateli co nabídnout. Pořídít si dítě během studia však může mít několik výhod. Pokud žena vstupuje na trh práce se starším dítětem nebo dětmi, není nucena přerušit kariéru z důvodu mateřské a rodičovské dovolené. Nemusí tak na určitou dobu vystoupit z trhu práce. Tato varianta je přínosná i pro stát. Pracující žena odvede do státní kasy více peněz na daních a sociálním a zdravotním pojištění. Navíc stát, který za ženy studentky a matky na mateřské platí zdravotní pojištění, by tuto částku vynaložil pouze jednou.

Mezi způsoby, kterými by stát mohl podněcovat ženy k rození dětí během probíhajícího vzdělávání, by bylo možné zařadit zvláštní finanční stipendium. To by pomohlo ženám s náklady na péči o dítě. Motivací by také mohlo být zřizování univerzitních školek a jeslí. S tím dále souvisí problematika předškolních zařízení v samotných podnicích. Ty by rodičům umožňovaly vrátit se do práce co nejdříve po narození dítěte. Navíc mají oproti státním výhodu v tom, že je rodič svému potomkovi nablízku. Odpadá čas nutný na převoz dítěte do školky/jeslí a další cestu do práce. Ušetřenou dobu pak může matka nebo otec strávit v zaměstnání. Tím by došlo k efektivnějšímu provázání rodičovské a profesní role.

Řešení nízkého počtu sňatků není jednoznačné. Zásah k jejich zvýšení by byl nutný, jestliže by značně selhávala funkce manželství jako základu pro vznik rodin. Dnes už však sňatky nehrají výsadní roli v počátku demografické reprodukce, nemanželská soužití jsou běžně tolerována. Tradičním stimulem, který měl pobízet mladé lidi ke svatbě, byly a jsou novomanželské půjčky. Problém, se kterým se novomanželé mnohdy setkávají, je dostupnost levného bydlení. Proto by bylo vhodné, především na místní úrovni, podporovat výstavbu bytů pro mladé rodiny. Ty by byly určeny k prodeji sezdaným párům. Zvýšená podpora manželů by se mohla následně projevit i v nižší úrovni rozvodovosti.

Pro efektivní fungování populační, respektive rodinné politiky, je nutná provázanost jednotlivých způsobů pomoci. Jednorázové kroky nebývají příliš účinné. Vybudování flexibilního systému by mohlo znamenat naději na pozitivní změnu v nepříznivém demografickém vývoji. Stát sice nemůže přímo působit na rozhodování lidí v oblasti reprodukce, schválenými nástroji ovšem ovlivňuje životní podmínky rodin. Cílem by měla být situace, kdy rodina s více dětmi není vnímána jako zátěž.

6 Závěr

V práci byl s pomocí statistické analýzy zhodnocen vývoj porodnosti v České republice mezi lety 1990 a 2012. Pozornost byla věnována i zvoleným demografickým procesům, které ovlivňují úroveň porodnosti, tedy potratovosti, sňatečnosti a rozvodovosti. Sledován byl jak jejich vývoj mezi jednotlivými roky, tak i celková tendence. Predikce vybraných ukazatelů byla provedena pro následující čtyři roky.

Během zkoumaného období došlo k výrazným proměnám v počtu a struktuře narozených. Živě narozených dětí začalo na počátku pozorování ubývat a i přes následný částečný růst se jejich počet v posledním roce nedostal na původní úroveň. V průběhu let 1990–2007 byla zaznamenána negativní korelace mezi počtem narozených a počtem žen v reprodukčním věku. Tato situace souvisela se změnou demografického chování, která se projevila odkladem zakládání rodin a snížením úrovně plodnosti. Lze očekávat, že v dalším období bude živě narozených každým rokem méně.

Ve struktuře narozených podle rodinného stavu matky byl pozorován téměř nepřetržitý trend zvyšujícího se počtu dětí, které přišly na svět mimo manželství svých rodičů. Tato skutečnost se zřetelně projevila u všech ostatních charakteristik. V důsledku rozvolnění provázanosti mezi sňatkem a rozením dětí přibýlo zejména svobodných matek. Neznamená to, že by všechny zůstaly na výchovu svých dětí samy. Přesto byl během sledování zachycen přírůstek v počtu neúplných rodin.

Rozložení narozených dětí podle pořadí zůstávalo poměrně rovnoměrné. Analogicky s úbytkem celkového počtu narozených se snížil počet novorozenců všech pořadí. Stabilně nejvyšší podíl dětí prvního a druhého pořadí poukazuje na převládající model dvoudětné rodiny. V průběhu pozorované doby narůstal podíl matek s vyšším ukončeným vzděláním. To se projevilo i ve struktuře živě narozených podle věku matky. Úbytek mladších matek se postupně přesouval do vyšších věkových kategorií. Pochopitelně tak stoupal i průměrný věk žen v okamžiku porodu dítěte. Kromě první meziroční změny se jednalo o souvislou rostoucí tendenci. Pro následující období se předpokládá pokračování v nastoleném trendu růstu.

Práce se dále zaměřila na ukazatele porodnosti a plodnosti. V jejich průběhu se potvrdila reakce společnosti na druhou demografickou revoluci. Hodnoty hrubé míry porodnosti i plodnosti vykazovaly ve svém vývoji podobnost s vývojem celkového počtu živě narozených dětí. Mezi začátkem a koncem sledování je tedy zřejmý pokles úrovně, se kterým by se vzhledem k provedené predikci mělo počítat i v příštích letech.

Zlepšující se zdravotnická péče o dítě a matku se promítla ve snižující se úrovni novorozenecké a kojenecké úmrtnosti. Příznivá byla také tendence mrtvorozenosti.

Ukazatel mimomanželské porodnosti potvrdil již zjištěné skutečnosti o tom, že se každoročně navyšoval podíl dětí, které se narodily nesezdaným párům. Tolerance vůči alternativním formám soužití lidí se taktéž projevila v klesajícím počtu dětí z předmanželských koncepcí. Na základě predikce lze odhadovat, že se za několik let bude rodit stejně dětí v a mimo manželství.

Úhrnná plodnost se nacházela v celém zkoumaném období pod úrovní, která je potřebná k zachování přirozené obnovy populace. Několik let se dokonce nacházela na kriticky nízkých hodnotách. Její meziroční tendence se podobaly tendencím v počtu živě narozených. Lze očekávat, že poslední zjištěná hodnota se v budoucnu příliš nezmění a bude spíše stagnovat. Závisle na zvyšujícím se věku matek se měnily míry plodnosti podle věku žen. Maximální plodnost se postupně přesouvala do vyšších věkových skupin.

Jako absolutní počty narozených se choval taktéž ukazatel hrubé a čisté míry reprodukce. Předchozí analýza už dala tušit, že generace matek v rámci sledovaného období nebyla schopna zajistit svou reprodukční náhradu. Na jednu ženu připadala vždy méně než jedna narozená dívka.

Při zkoumání vztahu porodnosti a potratovosti mají zásadní význam uměle přerušena těhotenství. V pozorovaném období, zejména v prvních letech, počet potratů rapidně poklesl. Zásluhu na tom měl především úbytek indukovaných potratů. Od toho se odvíjely i snižující se hodnoty jednak hrubé a úhrnné potratovosti, tak i indexu potratovosti. V žádném roce nepřesáhl počet potratů počet živě narozených dětí a rozdíl mezi těmito hodnotami měl v souhrnu vzrůstající tendenci. V následujících letech by ukazatel hrubé potratovosti měl ještě klesnout.

Ve struktuře umělých potratů podle rodinného stavu se během sledování odehrály významné proměny. Na počátku žádaly o potrat velmi často vdané ženy, ke konci převládaly svobodné ženy. Struktura podle vzdělání tak výrazné změny neprodělala. Podíl žen středoškolaček se téměř nezměnil, snížil se u žen se základní a zvýšil u žen s vysokou školou. Míry umělé potratovosti se v průběhu let podstatně snížily v kategoriích, kde byly nejvyšší. Tím došlo k velkému přiblížení měr všech věkových skupin.

Jelikož sňatek postupně přestál být vnímán jako vznik rodiny, začal se měnit model sňatkového chování. Průběžně se uzavíralo stále méně manželství. Navíc byl kromě prvního analyzovaného roku vždy zaznamenán záporný přírůstek manželství, který byl z části kompenzován přibývajících faktických manželstvími. Ukazatel hrubé míry sňatečnosti měl sestupnou tendenci, ve které bude zřejmě pokračovat i v dalších letech. Společně s poklesem úrovně sňatečnosti se bez přerušení zvyšoval průměrný věk mužů a žen při prvním sňatku. Naopak hodnoty prvosňatečnosti se zmenšovaly, více mužů a žen zůstávalo svobodných.

Struktura sňatků podle věku v sobě odrážela odklad manželství do pozdějšího věku. Ubývání mladších snoubenců se v průběhu let projevilo ve vyšších věkových kategoriích. Z hlediska struktury podle rodinného stavu se neudály žádné významné změny. Naopak vzdělanostní struktura se mezi začátkem a koncem období lišila. Do manželství častěji vstupovali muži a ženy s vyšší formou vzdělání. Na základě zkoumání uvedených charakteristik u novomanželů v posledním sledovaném roce, lze označit uzavíraná manželství za poměrně homogenní.

Počet rozvodů, na rozdíl od sňatků, se příliš neměnil a vykazoval konstantní trend. Ukazatele hrubé míry a indexu rozvodovosti měly podobný průběh jako počet rozvodů, ovšem u indexu rozvodovosti byl patrný celkový trend růstu. Pro hodnoty hrubé míry rozvodovosti se počítá, stejně jako v posledních letech pozorování, s dalším poklesem. Ubývání sňatků se podepsalo na rostoucí úhrnné rozvodovosti.

Zatímco se v průběhu sledování snižoval podíl rozvodů v prvních letech manželství, tak jich přibývalo po dvaceti letech od svatby. S tím a s odsunem sňatků souvisela i změna struktury rozvodů podle věku osob v manželství. Ve struktuře rozvodů podle vzdělání byl zachycen snižující se podíl mužů a žen se základní školou. Podíl středoškoláků se zvyšoval. U vysokoškoláků se podíl víceméně neměnil, vysokoškolaček relativně přibývalo.

Lze konstatovat, že ve vývoji vybraných procesů byl znatelný přechod k západoevropskému modelu reprodukčního chování a přizpůsobování se novým podmínkám a hodnotám ve společnosti. Vlastní bydlení, ekonomická samostatnost a určitá životní nebo profesní seberealizace jsou podstatnými předpoklady pro početí dítěte. Stát se snaží podporovat mladé rodiny s dětmi nejrůznějšími dávkami, příspěvky a slevami. Pro zvrácení negativního trendu poklesu počtu narozených se však jeví jako důležitější možnost provázání vzdělávání nebo práce s mateřstvím. Rodiče by tak nebyli nuceni volit jednu možnost a druhou na čas obětovat.

7 Seznam použitých zdrojů

- [1] ČSÚ. *Příručka demografické statistiky pro potřebu oblastních statistických orgánů* [online]. [cit. 2015-01-17]. Dostupné z [www: <http://www.czso.cz/cz/cisla/0/02/020100/020100.htm>](http://www.czso.cz/cz/cisla/0/02/020100/020100.htm).
- [2] HINDLS, Richard a kol. *Statistika pro ekonomy*. Praha: Professional Publishing, 2007. ISBN 978-80-86946-43-6.
- [3] CIPRA, Tomáš. *Analýza časových řad s aplikacemi v ekonomii*. Praha: SNTL, 1986.
- [4] KALIBOVÁ, Květa. *Úvod do demografie*. Praha: Karolinum, 2001. ISBN 80-246-0222-9.
- [5] ROUBÍČEK, Vladimír. *Úvod do demografie*. Praha: Codex Bohemia, 1997. ISBN 80-85963-43-4.
- [6] KALIBOVÁ, Květa, PAVLÍK, Zdeněk a VODÁKOVÁ, Alena. *Demografie (nejen) pro demografy*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009. ISBN 978-80-7419-012-4.
- [7] PAVLÍK, Zdeněk, RYCHTAŘÍKOVÁ, Jitka a ŠUBRTOVÁ, Alena. *Základy demografie: Celost. vysokošk. příručka pro stud. přírodověd., ekon., filozofických a lékařských fakult.* Praha: Academia, 1986.
- [8] KOSCHIN, Felix. *Demografie poprvé*. Praha: Oeconomica, 2005. ISBN 80-245-0859-1.
- [9] KLUFOVÁ, Renata a POLÁKOVÁ, Zuzana. *Demografické metody a analýzy*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2010. ISBN 978-80-7357-546-5.
- [10] CHLUDILOVÁ, Iva. SOCIOWEB. *První a druhá demografická revoluce*. [online]. [cit. 2014-06-10]. Dostupné z [www: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=121&lst=108>](http://www.socioweb.cz/index.php?disp=teorie&shw=121&lst=108).
- [11] PAVLÍK, Zdeněk a KALIBOVÁ, Květa. *Mnohojazyčný demografický slovník*. Praha: Česká demografická společnost, 2005. ISBN 80-239-4864-4.

- [12] DEMOGRAFICKÝ INFORMAČNÍ PORTÁL. *Stárnutí* [online]. [cit. 2014-06-10]. Dostupné z www: <http://demografie.info/?cz_starnuti>.
- [13] RABUŠIC, Ladislav. *Kde ty všechny děti jsou?: porodnost v sociologické perspektivě*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2001. ISBN 80-86429-01-6.
- [14] RYCHTAŘÍKOVÁ, Jitka, PIKÁLKOVÁ, Simona a HAMPLOVÁ, Dana. *Diferenciace reprodukčního a rodinného chování v evropských populacích*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2001. ISBN 80-7330-004-4.
- [15] ŠŤASTNÁ, Anna. *Neúplné rodiny v České republice a ve vybraných evropských zemích*. Praha: VÚPSV, 2009. ISBN 978-80-7416-038-7.
- [16] NÝVLT, Ondřej. DEMOGRAFICKÝ INFORMAČNÍ PORTÁL. *ANALÝZA: Struktura domácností v rámci regionálních celků ČR*. [online]. [cit. 2014-06-14]. Dostupné z www: <http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=170>.
- [17] TUČEK, Milan a kol. *Dynamika české společnosti a osudy lidí na přelomu tisíciletí*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2003. ISBN 80-86429-22-9.
- [18] KUCHAROVÁ, Věra a RYCHTAŘÍKOVÁ, Jitka. *Rodina, partnerství a demografické stárnutí*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Přírodovědecká fakulta, 2008. ISBN 978-80-86561-52-3.
- [19] DEMOGRAFICKÝ INFORMAČNÍ PORTÁL. *Porodnost* [online]. [cit. 2014-06-12]. Dostupné z www: <http://www.demografie.info/?cz_porodnost>.
- [20] Vyhláška o Listu o prohlídce zemřelého (Vyhláška č. 297/2012 Sb.). [online]. [cit. 2014-06-12]. Dostupné z www: <<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&fulltext=&nr=297~2F2012&part=&name=&rpp=15#seznam>>.
- [21] DEMOGRAFICKÝ INFORMAČNÍ PORTÁL. *Historie potratovosti* [online]. [cit. 2014-06-13]. Dostupné z www: <http://www.demografie.info/?cz_potratovost_historie>.

- [22] BARTOŇOVÁ, Dagmar a kol. *Demografická situace České republiky: proměny a kontexty 1993-2008*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2010. ISBN 978-80-7419-024-7.
- [23] PAVLÍK, Zdeněk. *Populační vývoj České republiky 1990-2002*. Praha: DemoArt pro Přírodovědeckou fakultu Univerzity Karlovy v Praze, 2002. ISBN 80-902686-8-4.
- [24] Občanský zákoník (Zákon č. 89/2012 Sb.). [online]. [cit. 2014-06-15]. Dostupné z www: <<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&fulltext=&nr=89~2F2012&part=&name=&rpp=15#seznam>>.
- [25] DUDOVÁ, Radka a HASTRMANOVÁ, Šárka. *Otcové, matky a porozvodová péče o děti*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2007. ISBN 978-80-7330-124-8.
- [26] HAMPLOVÁ, Dana, ŠALAMOUNOVÁ, Petra a ŠAMANOVÁ, Gabriela. *Životní cyklus: sociologické a demografické perspektivy*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2006. ISBN 80-7330-082-6.
- [27] KATRŇÁK, Tomáš. *Spříznění volbou?: homogamie a heterogamie manželských párů v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. ISBN 978-80-86429-98-4.
- [28] KREIDL, Martin. SOCIOWEB. *Manželství a sociální změna: Mění se v současné české společnosti pravidla výběru partnera?*. [online]. [cit. 2014-06-16]. Dostupné z www: <http://www.socioweb.cz/upl/editorial/download/117_SOCIOweb_19-20_2003.pdf>.
- [29] MOŽNÝ, Ivo. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2008. ISBN 978-80-86429-87-8.
- [30] PALONCYOVÁ, Jana a ŠŤASTNÁ, Anna. Sňatek a rozchod jako dva možné způsoby ukončení nesezdaného soužití. *Demografie*. Praha: ČSÚ, 2012, roč. 54, č. 3, s. 214-232. ISSN 0011-8265.

- [31] KRIEDL, Martin a ŠTÍPKOVÁ, Martina. Výskyt a načasování nesezdaných soužití v současné ČR. *Demografie*. Praha: ČSÚ, 2012, roč. 54, č. 2, s. 120-137. ISSN 0011-8265.
- [32] CHALOUPKOVÁ, Jana. Dohromady, nebo každý zvlášť? Hospodaření s příjmy manželských a nesezdaných párů. *Sociologický časopis*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2006, roč. 42, č. 5, s. 971-986. ISSN 0038-0288.
- [33] ŠŤASTNÁ, Anna. DEMOGRAFICKÝ INFORMAČNÍ PORTÁL. *ANALÝZA: Mění se struktura rodin a závislé děti*. [online]. [cit. 2014-06-19]. Dostupné z [www: <http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=375>](http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=375).
- [34] LOUŽEK, Marek. *Populační ekonomie a její důsledky pro účinnost pronatalitních politik*. Praha: CEP - Centrum pro ekonomiku a politiku, 2004. ISBN 80-86547-35-3.
- [35] ŠUBRTOVÁ, Alena. *Dějiny populačního myšlení v českých zemích*. Praha: Česká demografická společnost, 2006. ISBN 80-239-8369-5.
- [36] KOCOURKOVÁ, Jiřina. SPOLEČNOST PRO PLÁNOVÁNÍ RODINY A SEXUÁLNÍ VÝCHOVU. *Problémy rodinné politiky v České republice*. [online]. [cit. 2014-06-18]. Dostupné z [www: <http://www.planovanirodiny.cz/view.php?ci_sloclanku=2006010624>](http://www.planovanirodiny.cz/view.php?ci_sloclanku=2006010624).
- [37] KUČERA, Milan. Pronatalitní populační politika už nestačí - nutností se stala komplexní rodinná politika. *Demografie*. Praha: ČSÚ, 2009, roč. 51, č. 4, s. 274-279. ISSN 0011-8265.
- [38] LUX, Martin a kol. *Moderní nástroje sociálního bydlení pro mladé rodiny jako nepřímá podpora růstu porodnosti*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2010. ISBN 978-80-7330-177-4.
- [39] KOCOURKOVÁ, Jiřina. Má populační politika v České republice perspektivu?. In: KOCOURKOVÁ, Jiřina a kolektiv. *Propopulační politika – ano či ne*. Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2002, s. 13-28. ISSN 12-13-3299.

- [40] PALONCYOVÁ, Jana a kol. *Rodinné chování a rodinná politika jako kontext systému denní péče o děti ve Francii a v České republice*. Praha: VÚPSV, 2013. ISBN 978-80-7416-127-8.
- [41] *Rodinná politika na úrovni krajů a obcí: metodické "doporučení" Ministerstva práce a sociálních věcí ČR*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2008. ISBN 978-80-86878-82-9.
- [42] KREBS, Vojtěch. *Sociální politika*. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-276-1.
- [43] KOCOURKOVÁ, Jiřina a RABUŠIC, Ladislav. *Sňatek a rodina: zájem soukromý nebo veřejný?: proměny reprodukčního chování a možnosti rodinné politiky z hlediska postojů české veřejnosti*. Praha: Univerzita Karlova, Přírodovědecká fakulta, katedra demografie a geodemografie, 2006. ISBN 80-86561-93-3.
- [44] Národní koncepce podpory rodin s dětmi. [online]. [cit. 2014-06-19]. Dostupné z www: <http://dataplan.info/img_upload/7bdb1584e3b8a53d337518d988763f8d/narodni_koncepce_podpory_rodin_s_detmi.pdf>.
- [45] MPSV. *Rodina a ochrana práv dětí*. [online]. [cit. 2014-06-19]. Dostupné z www: <<http://www.mpsv.cz/cs/4>>.
- [46] KREBS, Vojtěch a kol. *Pružné formy podpory rodin s dětmi v sociálním pojištění*. [online]. Praha: VÚPSV, 2009. [cit. 2014-06-20]. Dostupné z www: <http://www.mpsv.cz/files/clanky/7765/Pruzne_formy_podpory.pdf>.
- [47] Zákon o státní sociální podpoře (Zákon č. 117/1995 Sb.). [online]. [cit. 2014-06-19]. Dostupné z www: <<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&fulltext=&nr=117~2F1995&part=&name=&rpp=15#seznam>>.
- [48] Zákon o nemocenském pojištění (Zákon č. 187/2006 Sb.). [online]. [cit. 2014-06-19]. Dostupné z www: <<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&fulltext=&nr=187~2F2006&part=&name=&rpp=15#seznam>>.

- [49] Zákon o pomoci v hmotné nouzi (Zákon č. 111/2006 Sb.). [online]. [cit. 2014-06-19]. Dostupné z www: <<http://portal.gov.cz/app/zakony/zakon.jsp?page=0&fulltext=&nr=111~2F2006&part=&name=&rpp=15#seznam>>.
- [50] MPSV. *Finanční podpora rodiny* [online]. [cit. 2014-06-20]. Dostupné z www: <<http://www.mpsv.cz/cs/14470>>.
- [51] ČSÚ. *Pohyb obyvatelstva – rok 2013* [online]. [cit. 2015-01-23]. Dostupné z: <<http://www.czso.cz/csu/csu.nsf/informace/coby032114.docx>>.
- [52] SEBERA, Martin a KLÁROVÁ, Renata a ZHÁNĚL, Jiří. *Časové řady*. Brno: Masarykova univerzita, 2014. ISBN 978-80-210-6698-4.
- [53] SVATOŠOVÁ, Libuše a KÁBA, Bohumil. *Statistické metody II*. Praha: ČZU, Provozně ekonomická fakulta, 2008. ISBN 978-80-213-1736-9.

8 Přílohy

Příloha č. 1: Elementární charakteristiky jako kritérium volby trendové funkce

Trendová funkce	Elementární charakteristika časové řady
Lineární	První absolutní diference jsou přibližně konstantní.
Kvadratická	Druhé absolutní diference jsou přibližně konstantní.
Exponenciální	První relativní diference jsou přibližně konstantní.
Mocninná	První relativní diference jsou přímo úměrné relativním přírůstkům časové proměnné.
Logaritmická	První absolutní diference jsou přímo úměrné prvním relativním diferencím.

Zdroj: zpracováno dle [52; 53]

Příloha č. 2: Elementární charakteristiky časové řady živě narozených v ČR v letech 1990–2012

Rok	Živě narození	d_t^1	d_t^2	r_t	k_t	$k_t * 100$	$bi * 100$
1990	130 564	-	-	-	-	-	-
1991	129 354	-1 210	-	-0,01	0,99	99,1 %	99,1 %
1992	121 705	-7 649	-6 439	-0,06	0,94	94,1 %	93,2 %
1993	121 025	-680	6 969	-0,01	0,99	99,4 %	92,7 %
1994	106 579	-14 446	-13 766	-0,12	0,88	88,1 %	81,6 %
1995	96 097	-10 482	3 964	-0,10	0,90	90,2 %	73,6 %
1996	90 446	-5 651	4 831	-0,06	0,94	94,1 %	69,3 %
1997	90 657	211	5 862	0,00	1,00	100,2 %	69,4 %
1998	90 535	-122	-333	-0,00	1,00	99,9 %	69,3 %
1999	89 471	-1 064	-942	-0,01	0,99	98,8 %	68,5 %
2000	90 910	1 439	2 503	0,02	1,02	101,6 %	69,6 %
2001	90 715	-195	-1 634	-0,00	1,00	99,8 %	69,5 %
2002	92 786	2 071	2 266	0,02	1,02	102,3 %	71,1 %
2003	93 685	899	-1 172	0,01	1,01	101,0 %	71,8 %
2004	97 664	3 979	3 080	0,04	1,04	104,2 %	74,8 %
2005	102 211	4 547	568	0,05	1,05	104,7 %	78,3 %
2006	105 831	3 620	-927	0,04	1,04	103,5 %	81,1 %
2007	114 632	8 801	5 181	0,08	1,08	108,3 %	87,8 %
2008	119 570	4 938	-3 863	0,04	1,04	104,3 %	91,6 %
2009	118 348	-1 222	-6 160	-0,01	0,99	99,0 %	90,6 %
2010	117 153	-1 195	27	-0,01	0,99	99,0 %	89,7 %
2011	108 673	-8 480	-7 285	-0,07	0,93	92,8 %	83,2 %
2012	108 576	-97	8 383	-0,00	1,00	99,9 %	83,2 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha č. 3: Elementární charakteristiky časové řady živě narozených mimo manželství v ČR v letech 1990–2012

Rok	Živě narození mimo manželství	d_t^1	d_t^2	r_t	k_t	$k_t * 100$	$bi * 100$
1990	11 167	-	-	-	-	-	-
1991	12 703	1 536	-	0,14	1,14	113,8 %	113,8 %
1992	13 008	305	-1 231	0,02	1,02	102,4 %	116,5 %
1993	15 323	2 315	2 010	0,18	1,18	117,8 %	137,2 %
1994	15 507	184	-2 131	0,01	1,01	101,2 %	138,9 %
1995	14 947	-560	-744	-0,04	0,96	96,4 %	133,8 %
1996	15 288	341	901	0,02	1,02	102,3 %	136,9 %
1997	16 125	837	496	0,05	1,05	105,5 %	144,4 %
1998	17 209	1 084	247	0,07	1,07	106,7 %	154,1 %
1999	18 426	1 217	133	0,07	1,07	107,1 %	165,0 %
2000	19 792	1 366	149	0,07	1,07	107,4 %	177,2 %
2001	21 276	1 484	118	0,07	1,07	107,5 %	190,5 %
2002	23 459	2 183	699	0,10	1,10	110,3 %	210,1 %
2003	26 713	3 254	1 071	0,14	1,14	113,9 %	239,2 %
2004	29 839	3 126	-128	0,12	1,12	111,7 %	267,2 %
2005	32 409	2 570	-556	0,09	1,09	108,6 %	290,2 %
2006	35 259	2 850	280	0,09	1,09	108,8 %	315,7 %
2007	39 537	4 278	1 428	0,12	1,12	112,1 %	354,1 %
2008	43 457	3 920	-358	0,10	1,10	109,9 %	389,2 %
2009	45 954	2 497	-1 423	0,06	1,06	105,7 %	411,5 %
2010	47 164	1 210	-1 287	0,03	1,03	102,6 %	422,4 %
2011	45 421	-1 743	-2 953	-0,04	0,96	96,3 %	406,7 %
2012	47 088	1 667	3 410	0,04	1,04	103,7 %	421,7 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha č. 4: Údaje o otci živě narozených mimo manželství v ČR v letech 2007–2012

Rok	Živě narození mimo manželství	Nezjištěn žádný údaj o otci	
		celkem	v %
2007	39 537	11 075	28,0 %
2008	43 457	11 972	27,5 %
2009	45 954	10 176	22,1 %
2010	47 164	10 249	21,7 %
2011	45 421	9 945	21,9 %
2012	47 088	9 857	20,9 %

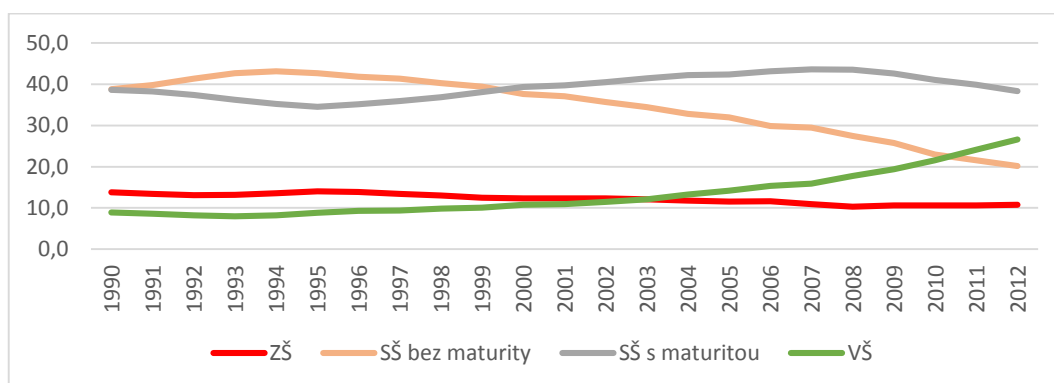
Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha č. 5: Struktura živě narozených dětí daného pořadí podle legitimacy v ČR v letech 1990–2012

Rok	Pořadí živě narozených							
	1.		2.		3.		4. +	
	mimo manželství	v manželství	mimo manželství	v manželství	mimo manželství	v manželství	mimo manželství	v manželství
1990	10,9 %	89,1 %	4,4 %	95,6 %	9,5 %	90,5 %	17,0 %	83,0 %
1991	12,2 %	87,8 %	5,3 %	94,7 %	10,4 %	89,6 %	18,6 %	81,4 %
1992	13,2 %	86,8 %	5,9 %	94,1 %	11,8 %	88,2 %	19,4 %	80,6 %
1993	15,9 %	84,1 %	7,1 %	92,9 %	13,9 %	86,1 %	20,8 %	79,2 %
1994	18,1 %	81,9 %	8,3 %	91,7 %	16,3 %	83,7 %	23,5 %	76,5 %
1995	19,4 %	80,6 %	9,2 %	90,8 %	17,0 %	83,0 %	26,2 %	73,8 %
1996	20,6 %	79,4 %	10,4 %	89,6 %	19,6 %	80,4 %	28,1 %	71,9 %
1997	21,8 %	78,2 %	10,8 %	89,2 %	19,7 %	80,3 %	30,4 %	69,6 %
1998	22,8 %	77,2 %	12,1 %	87,9 %	21,5 %	78,5 %	32,4 %	67,6 %
1999	24,9 %	75,1 %	13,1 %	86,9 %	22,8 %	77,2 %	32,5 %	67,5 %
2000	26,6 %	73,4 %	14,0 %	86,0 %	22,7 %	77,3 %	32,0 %	68,0 %
2001	28,8 %	71,2 %	15,2 %	84,8 %	24,3 %	75,7 %	35,2 %	64,8 %
2002	30,9 %	69,1 %	16,9 %	83,1 %	25,2 %	74,8 %	34,5 %	65,5 %
2003	35,4 %	64,6 %	18,8 %	81,2 %	27,2 %	72,8 %	37,4 %	62,6 %
2004	38,4 %	61,6 %	19,6 %	80,4 %	28,3 %	71,7 %	39,3 %	60,7 %
2005	40,0 %	60,0 %	20,8 %	79,2 %	29,0 %	71,0 %	38,6 %	61,4 %
2006	41,6 %	58,4 %	22,5 %	77,5 %	29,3 %	70,7 %	41,9 %	58,1 %
2007	43,9 %	56,1 %	24,0 %	76,0 %	28,4 %	71,6 %	39,9 %	60,1 %
2008	46,2 %	53,8 %	25,2 %	74,8 %	30,3 %	69,7 %	41,1 %	58,9 %
2009	49,5 %	50,5 %	26,9 %	73,1 %	32,2 %	67,8 %	43,0 %	57,0 %
2010	51,1 %	48,9 %	28,8 %	71,2 %	33,4 %	66,6 %	44,9 %	55,1 %
2011	53,1 %	46,9 %	29,9 %	70,1 %	33,3 %	66,7 %	46,5 %	53,5 %
2012	54,5 %	45,5 %	31,6 %	68,4 %	34,6 %	65,4 %	46,9 %	53,1 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha č. 6: Podíl matek dané vzdělanostní skupiny v ČR v letech 1990–2012

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha č. 7: Živě narození mimo manželství podle vzdělání matky v ČR v letech 1990–2012

Rok	Vzdělání matky									
	ZŠ	SŠ bez m.	SŠ s m.	VŠ	Nezjišt.	ZŠ	SŠ bez m.	SŠ s m.	VŠ	Nezjišt.
	absolutní počty					podíl ze všech živě narozených ženám daného vzdělání				
1990	4 779	3 921	2 087	380	-	26,6 %	7,7 %	4,1 %	3,3 %	-
1991	5 276	4 724	2 301	402	-	30,5 %	9,2 %	4,7 %	3,6 %	-
1992	5 183	4 960	2 465	400	-	32,5 %	9,9 %	5,4 %	4,0 %	-
1993	5 914	6 125	2 886	398	-	37,1 %	11,9 %	6,6 %	4,1 %	-
1994	6 021	6 330	2 748	408	-	41,6 %	13,8 %	7,3 %	4,7 %	-
1995	5 987	5 897	2 580	483	-	44,5 %	14,4 %	7,8 %	5,7 %	-
1996	6 088	5 957	2 765	478	-	48,6 %	15,8 %	8,7 %	5,7 %	-
1997	6 124	6 480	2 991	530	-	50,4 %	17,3 %	9,2 %	6,2 %	-
1998	6 303	6 921	3 378	607	-	53,4 %	19,0 %	10,1 %	6,8 %	-
1999	6 199	7 512	4 024	691	-	55,5 %	21,3 %	11,8 %	7,7 %	-
2000	6 252	7 919	4 835	786	-	55,9 %	23,1 %	13,5 %	8,0 %	-
2001	6 557	8 458	5 376	885	-	58,7 %	25,2 %	14,9 %	8,9 %	-
2002	7 030	9 240	6 236	953	-	61,5 %	27,9 %	16,6 %	8,9 %	-
2003	7 318	10 550	7 624	1 221	-	64,5 %	32,7 %	19,7 %	10,8 %	-
2004	7 726	11 502	9 010	1 601	-	67,1 %	35,9 %	21,9 %	12,3 %	-
2005	7 963	12 138	10 318	1 990	-	67,6 %	37,2 %	23,8 %	13,7 %	-
2006	8 495	12 556	11 712	2 496	-	69,0 %	39,7 %	25,7 %	15,3 %	-
2007	8 611	13 921	13 973	2 972	60	68,7 %	41,2 %	28,0 %	16,3 %	35,3 %
2008	8 793	14 725	15 624	3 879	436	71,1 %	44,9 %	30,0 %	18,3 %	37,0 %
2009	9 267	14 664	16 610	4 684	729	73,9 %	48,1 %	33,0 %	20,4 %	35,7 %
2010	9 333	13 603	16 774	5 610	1 844	74,9 %	50,5 %	34,9 %	22,2 %	40,9 %
2011	8 833	12 500	16 276	6 081	1 731	76,3 %	53,4 %	37,6 %	23,2 %	40,6 %
2012	9 031	12 254	16 584	7 319	1 900	76,9 %	55,9 %	39,9 %	25,3 %	42,8 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha č. 8: Podíl živě narozených mimo manželství ze všech živě narozených v dané věkové skupině matky v ČR v letech 1990–2012

Rok	-14	15–19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49	50+
1990	100,0 %	17,8 %	6,0 %	5,8 %	10,6 %	17,1 %	22,7 %	13,3 %	-
1991	100,0 %	20,0 %	6,8 %	7,1 %	11,2 %	17,2 %	24,5 %	13,6 %	-
1992	100,0 %	20,7 %	7,9 %	7,4 %	11,7 %	19,4 %	25,4 %	13,0 %	-
1993	100,0 %	25,1 %	9,6 %	8,6 %	13,3 %	20,8 %	26,1 %	20,0 %	-
1994	100,0 %	30,9 %	11,7 %	9,9 %	14,3 %	21,3 %	26,8 %	12,0 %	-
1995	100,0 %	36,1 %	13,0 %	10,8 %	14,7 %	20,1 %	30,0 %	30,3 %	-
1996	100,0 %	42,3 %	15,2 %	11,2 %	15,8 %	22,2 %	28,3 %	42,9 %	-
1997	100,0 %	48,7 %	16,5 %	12,0 %	15,6 %	23,1 %	31,7 %	33,3 %	-
1998	100,0 %	53,3 %	19,0 %	12,5 %	16,6 %	23,9 %	28,0 %	21,4 %	-
1999	100,0 %	58,8 %	22,0 %	13,8 %	17,6 %	23,7 %	30,2 %	40,5 %	-
2000	100,0 %	65,6 %	25,3 %	14,6 %	18,1 %	25,0 %	28,6 %	34,6 %	-
2001	100,0 %	71,5 %	29,3 %	16,3 %	19,3 %	26,2 %	27,6 %	17,2 %	-
2002	100,0 %	76,7 %	34,1 %	17,8 %	20,0 %	26,1 %	30,2 %	17,2 %	-
2003	100,0 %	81,7 %	40,5 %	21,0 %	22,1 %	29,7 %	34,8 %	43,9 %	100,0 %
2004	100,0 %	85,1 %	46,8 %	23,3 %	23,1 %	30,7 %	34,5 %	33,3 %	-
2005	100,0 %	86,6 %	50,6 %	25,2 %	23,8 %	31,6 %	36,6 %	36,4 %	25,0 %
2006	100,0 %	87,6 %	54,9 %	27,3 %	25,3 %	32,3 %	36,3 %	29,1 %	50,0 %
2007	100,0 %	88,1 %	57,2 %	29,9 %	26,0 %	31,2 %	40,5 %	32,2 %	50,0 %
2008	100,0 %	89,2 %	60,5 %	32,5 %	27,7 %	32,3 %	38,8 %	29,8 %	-
2009	100,0 %	92,3 %	64,6 %	35,2 %	29,5 %	34,9 %	41,3 %	41,9 %	50,0 %
2010	100,0 %	92,7 %	66,7 %	37,1 %	30,9 %	36,6 %	41,9 %	33,3 %	25,0 %
2011	100,0 %	94,1 %	69,8 %	39,4 %	32,2 %	36,4 %	42,0 %	31,9 %	12,5 %
2012	100,0 %	94,4 %	71,4 %	41,6 %	33,3 %	37,9 %	45,6 %	44,4 %	40,0 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha č. 9: Vybrané elementární charakteristiky časové řady průměrného věku matky při porodu v ČR v letech 1990–2012

Rok	Průměrný věk matky při narození dítěte	d_t^1	$k_t * 100$	$bi * 100$	Průměrný věk matky při narození prvního dítěte	d_t^1	$k_t * 100$	$bi * 100$
1990	24,8	-	-	-	22,5	-	-	-
1991	24,7	-0,0	99,8 %	99,8 %	22,4	-0,04	99,8 %	99,8 %
1992	24,8	0,1	100,4 %	100,3 %	22,5	0,08	100,3 %	100,2 %
1993	25,0	0,2	100,9 %	101,1 %	22,6	0,10	100,4 %	100,6 %
1994	25,4	0,3	101,3 %	102,4 %	22,9	0,31	101,4 %	102,0 %
1995	25,8	0,4	101,5 %	104,0 %	23,3	0,41	101,8 %	103,8 %
1996	26,1	0,3	101,3 %	105,3 %	23,7	0,35	101,5 %	105,4 %
1997	26,4	0,3	101,1 %	106,5 %	24,0	0,36	101,5 %	107,0 %
1998	26,6	0,3	101,0 %	107,5 %	24,4	0,31	101,3 %	108,4 %
1999	26,9	0,2	100,9 %	108,5 %	24,6	0,24	101,0 %	109,5 %
2000	27,2	0,3	101,2 %	109,7 %	24,9	0,35	101,4 %	111,0 %
2001	27,5	0,4	101,4 %	111,2 %	25,3	0,40	101,6 %	112,8 %
2002	27,8	0,3	100,9 %	112,3 %	25,6	0,28	101,1 %	114,1 %
2003	28,1	0,2	100,9 %	113,3 %	25,9	0,30	101,2 %	115,4 %
2004	28,3	0,3	101,0 %	114,4 %	26,3	0,39	101,5 %	117,1 %
2005	28,6	0,3	101,0 %	115,5 %	26,6	0,30	101,1 %	118,4 %
2006	28,9	0,3	101,0 %	116,6 %	26,9	0,33	101,2 %	119,9 %
2007	29,1	0,3	100,9 %	117,7 %	27,1	0,20	100,7 %	120,8 %
2008	29,3	0,2	100,7 %	118,4 %	27,3	0,19	100,7 %	121,6 %
2009	29,4	0,1	100,3 %	118,8 %	27,4	0,11	100,4 %	122,1 %
2010	29,6	0,2	100,5 %	119,5 %	27,6	0,18	100,7 %	122,9 %
2011	29,7	0,1	100,4 %	119,9 %	27,8	0,16	100,6 %	123,7 %
2012	29,8	0,1	100,2 %	120,2 %	27,9	0,13	100,5 %	124,2 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha č. 10: Vybrané elementární charakteristiky časové řady hrubé míry porodnosti a plodnosti v ČR v letech 1990–2012

Rok	Hrubá míra porodnosti	d_t^1	$k_t * 100$	$bi * 100$	Hrubá míra plodnosti	d_t^1	$k_t * 100$	$bi * 100$
1990	12,6	-	-	-	50,3	-	-	-
1991	12,5	-0,1	99,6 %	99,6 %	49,7	-0,7	98,6 %	98,6 %
1992	11,8	-0,8	94,0 %	93,6 %	46,3	-3,4	93,2 %	92,0 %
1993	11,7	-0,1	99,3 %	93,0 %	45,7	-0,6	98,7 %	90,8 %
1994	10,3	-1,4	88,0 %	81,8 %	40,1	-5,6	87,7 %	79,6 %
1995	9,3	-1,0	90,2 %	73,8 %	36,0	-4,0	89,9 %	71,6 %
1996	8,8	-0,5	94,3 %	69,6 %	34,0	-2,0	94,4 %	67,6 %
1997	8,8	0,0	100,3 %	69,8 %	34,3	0,3	100,9 %	68,2 %
1998	8,8	0,0	99,9 %	69,8 %	34,5	0,2	100,5 %	68,5 %
1999	8,7	-0,1	98,9 %	69,1 %	34,3	-0,2	99,4 %	68,1 %
2000	8,8	0,1	101,7 %	70,2 %	35,0	0,7	102,2 %	69,6 %
2001	8,9	0,0	100,3 %	70,4 %	35,3	0,3	100,8 %	70,2 %
2002	9,1	0,2	102,5 %	72,2 %	36,4	1,1	103,1 %	72,4 %
2003	9,2	0,1	101,0 %	72,9 %	37,0	0,5	101,5 %	73,4 %
2004	9,6	0,4	104,2 %	75,9 %	38,7	1,7	104,6 %	76,8 %
2005	10,0	0,4	104,4 %	79,3 %	40,6	1,9	104,9 %	80,6 %
2006	10,3	0,3	103,2 %	81,8 %	42,1	1,5	103,7 %	83,6 %
2007	11,1	0,8	107,7 %	88,1 %	45,5	3,4	108,2 %	90,4 %
2008	11,5	0,4	103,2 %	91,0 %	47,2	1,7	103,7 %	93,7 %
2009	11,3	-0,2	98,4 %	89,5 %	46,6	-0,6	98,7 %	92,5 %
2010	11,1	-0,1	98,7 %	88,4 %	46,2	-0,4	99,2 %	91,7 %
2011	10,4	-0,8	92,9 %	82,2 %	43,5	-2,7	94,1 %	86,3 %
2012	10,3	0,0	99,8 %	82,0 %	43,7	0,2	100,6 %	86,8 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha č. 11: Vybrané elementární charakteristiky časové řady mimomanželské porodnosti a předmanželských koncepcí v ČR v letech 1990–2012

Rok	Mimomanželská porodnost	d_t^1	$k_t * 100$	$bi * 100$	Předmanželské koncepce	d_t^1	$k_t * 100$	$bi * 100$
1990	8,5	-	-	-	54,4	-	-	-
1991	9,8	1,3	114,8 %	114,8 %	50,6	-3,8	93,0 %	93,0 %
1992	10,6	0,9	108,9 %	125,0 %	54,1	3,5	106,9 %	99,4 %
1993	12,6	2,0	118,4 %	148,1 %	54,5	0,4	100,8 %	100,3 %
1994	14,5	1,9	115,0 %	170,3 %	54,0	-0,6	99,0 %	99,2 %
1995	15,5	1,0	106,9 %	182,0 %	50,8	-3,1	94,2 %	93,5 %
1996	16,8	1,3	108,6 %	197,7 %	49,0	-1,8	96,5 %	90,2 %
1997	17,7	0,9	105,3 %	208,2 %	48,1	-1,0	98,0 %	88,4 %
1998	18,9	1,2	106,8 %	222,4 %	45,4	-2,7	94,4 %	83,4 %
1999	20,5	1,6	108,3 %	240,9 %	43,0	-2,4	94,8 %	79,0 %
2000	21,7	1,2	105,8 %	254,9 %	41,6	-1,4	96,9 %	76,6 %
2001	23,4	1,7	107,7 %	274,5 %	39,5	-2,2	94,8 %	72,6 %
2002	25,2	1,8	107,8 %	296,0 %	37,6	-1,8	95,3 %	69,2 %
2003	28,4	3,2	112,8 %	333,8 %	33,6	-4,0	89,3 %	61,8 %
2004	30,5	2,0	107,2 %	357,7 %	32,2	-1,4	95,8 %	59,2 %
2005	31,6	1,1	103,8 %	371,2 %	31,7	-0,5	98,5 %	58,3 %
2006	33,2	1,6	105,1 %	390,0 %	30,0	-1,7	94,8 %	55,2 %
2007	34,4	1,2	103,5 %	403,8 %	30,4	0,4	101,2 %	55,9 %
2008	36,3	1,9	105,4 %	425,7 %	28,1	-2,3	92,3 %	51,6 %
2009	38,7	2,5	106,8 %	454,6 %	25,6	-2,5	91,2 %	47,1 %
2010	40,3	1,5	104,0 %	472,6 %	26,0	0,4	101,5 %	47,8 %
2011	41,8	1,5	103,8 %	490,7 %	25,6	-0,4	98,4 %	47,0 %
2012	43,4	1,6	103,8 %	509,1 %	25,6	0,1	100,3 %	47,1 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha č. 12: Elementární charakteristiky časové řady úhrnné plodnosti v ČR v letech 1990–2012

Rok	Úhrnná plodnost	d_t^1	d_t^2	r_t	k_t	$k_t * 100$	$bi * 100$
1990	1,89	-	-	-	-	-	-
1991	1,86	-0,03	-	-0,017	0,983	98,3 %	98,3 %
1992	1,71	-0,15	-0,11	-0,079	0,921	92,1 %	90,6 %
1993	1,67	-0,05	0,10	-0,029	0,971	97,1 %	88,0 %
1994	1,44	-0,23	-0,18	-0,136	0,864	86,4 %	76,0 %
1995	1,28	-0,16	0,07	-0,112	0,888	88,8 %	67,5 %
1996	1,19	-0,09	0,07	-0,072	0,928	92,8 %	62,6 %
1997	1,17	-0,01	0,08	-0,011	0,989	98,9 %	61,9 %
1998	1,16	-0,02	-0,00	-0,014	0,986	98,6 %	61,1 %
1999	1,13	-0,02	-0,01	-0,021	0,979	97,9 %	59,8 %
2000	1,14	0,01	0,03	0,010	1,010	101,0 %	60,4 %
2001	1,15	0,00	-0,01	0,002	1,002	100,2 %	60,5 %
2002	1,17	0,02	0,02	0,022	1,022	102,2 %	61,8 %
2003	1,18	0,01	-0,02	0,007	1,007	100,7 %	62,3 %
2004	1,23	0,05	0,04	0,041	1,041	104,1 %	64,8 %
2005	1,28	0,06	0,01	0,045	1,045	104,5 %	67,7 %
2006	1,33	0,05	-0,01	0,036	1,036	103,6 %	70,1 %
2007	1,44	0,11	0,06	0,083	1,083	108,3 %	76,0 %
2008	1,50	0,06	-0,05	0,041	1,041	104,1 %	79,1 %
2009	1,49	-0,00	-0,06	-0,003	0,997	99,7 %	78,8 %
2010	1,49	0,00	0,01	0,001	1,001	100,1 %	78,9 %
2011	1,43	-0,07	-0,07	-0,045	0,955	95,5 %	75,3 %
2012	1,45	0,03	0,09	0,018	1,018	101,8 %	76,7 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha č. 13: Míry plodnosti podle věkových skupin žen v ČR v letech 1990–2012 (v ‰)

Rok	15–19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49
1990	44,7	174,3	105,2	37,4	11,2	1,6	0,0
1991	46,7	171,3	101,1	36,5	11,1	1,8	0,1
1992	44,7	154,0	94,8	35,1	10,3	1,8	0,1
1993	42,9	145,4	94,3	37,1	11,2	1,8	0,1
1994	32,6	121,8	85,6	35,8	10,7	1,8	0,1
1995	24,9	102,3	81,4	35,2	10,6	1,7	0,1
1996	20,1	91,0	79,2	35,1	11,0	1,7	0,1
1997	18,0	85,5	82,7	36,2	12,0	1,7	0,0
1998	16,4	80,0	84,8	37,5	12,7	1,8	0,0
1999	15,3	72,6	86,4	39,4	13,1	1,9	0,1
2000	13,2	67,8	90,5	43,1	14,4	2,1	0,1
2001	11,5	61,4	92,4	48,3	15,3	2,5	0,1
2002	11,6	58,3	93,8	52,9	16,9	2,8	0,1
2003	11,5	53,8	94,5	57,4	17,6	3,1	0,1
2004	11,3	50,7	97,5	64,5	20,2	3,4	0,1
2005	10,9	48,7	100,9	72,1	22,8	3,7	0,1
2006	11,0	46,8	101,4	79,1	25,9	4,1	0,2
2007	11,2	48,0	105,8	89,8	30,6	4,6	0,2
2008	11,5	47,9	106,0	96,3	34,5	5,3	0,2
2009	11,8	46,8	102,8	97,1	36,2	5,6	0,2
2010	11,5	45,7	99,7	99,0	38,4	5,9	0,3
2011	11,3	42,4	93,6	95,7	37,2	6,1	0,3
2012	12,0	42,5	93,4	98,1	38,4	6,6	0,3

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha č. 14: Vybrané elementární charakteristiky časové řady hrubé a čisté míry reprodukce v ČR v letech 1990–2012

Rok	Hrubá míra reprodukce	d_t^1	$k_t * 100$	$bi * 100$	Čistá míra reprodukce	d_t^1	$k_t * 100$	$bi * 100$
1990	0,922	-	-	-	0,909	-	-	-
1991	0,902	-0,020	97,8 %	97,8 %	0,888	-0,021	97,7 %	97,7 %
1992	0,832	-0,070	92,2 %	90,2 %	0,819	-0,069	92,2 %	90,1 %
1993	0,811	-0,021	97,5 %	88,0 %	0,800	-0,019	97,7 %	88,0 %
1994	0,700	-0,111	86,3 %	75,9 %	0,690	-0,110	86,3 %	75,9 %
1995	0,621	-0,079	88,7 %	67,4 %	0,612	-0,078	88,7 %	67,3 %
1996	0,577	-0,044	92,9 %	62,6 %	0,570	-0,042	93,1 %	62,7 %
1997	0,570	-0,007	98,8 %	61,8 %	0,563	-0,007	98,8 %	61,9 %
1998	0,562	-0,008	98,6 %	61,0 %	0,556	-0,007	98,8 %	61,2 %
1999	0,552	-0,010	98,2 %	59,9 %	0,547	-0,009	98,4 %	60,2 %
2000	0,551	-0,001	99,8 %	59,8 %	0,546	-0,001	99,8 %	60,1 %
2001	0,557	0,006	101,1 %	60,4 %	0,552	0,006	101,1 %	60,7 %
2002	0,569	0,012	102,2 %	61,7 %	0,563	0,011	102,0 %	61,9 %
2003	0,574	0,005	100,9 %	62,3 %	0,568	0,005	100,9 %	62,5 %
2004	0,595	0,021	103,7 %	64,5 %	0,590	0,022	103,9 %	64,9 %
2005	0,624	0,029	104,9 %	67,7 %	0,618	0,028	104,7 %	68,0 %
2006	0,643	0,019	103,0 %	69,7 %	0,638	0,020	103,2 %	70,2 %
2007	0,704	0,061	109,5 %	76,4 %	0,699	0,061	109,6 %	76,9 %
2008	0,730	0,025	103,6 %	79,1 %	0,724	0,025	103,6 %	79,6 %
2009	0,731	0,002	100,2 %	79,3 %	0,725	0,001	100,2 %	79,8 %
2010	0,726	-0,006	99,2 %	78,7 %	0,720	-0,005	99,2 %	79,2 %
2011	0,694	-0,032	95,6 %	75,3 %	0,688	-0,031	95,6 %	75,7 %
2012	0,709	0,015	102,2 %	76,9 %	0,704	0,015	102,2 %	77,4 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha č. 15: Index determinace trendových funkcí pro časovou řadu živě narozených

Trendová funkce	Index determinace
Lineární	0,0057
Kvadratická	0,6738
Exponenciální	0,0019
Logaritmická	0,1438

Zdroj: vlastní výpočty

Příloha č. 16: Predikce počtu živě narozených v ČR pro roky 2013–2016

Rok	2013	2014	2015	2016
Predikce exp.	106 463	104 349	102 236	100 122

Zdroj: vlastní výpočty

Příloha č. 17: Index determinace trendových funkcí pro časovou řadu průměrného věku matky při narození dítěte

Trendová funkce	Index determinace
Lineární	0,9884
Kvadratická	0,9923
Exponenciální	0,9851
Logaritmická	0,8612

Zdroj: vlastní výpočty

Příloha č. 18: Predikce průměrného věku matky při narození dítěte v ČR pro roky 2013–2016

Rok	2013	2014	2015	2016
Predikce exp.	29,9	30,1	30,3	30,5
Funkce	$y_t = 24,00315 + 0,32448t - 0,00274t^2$			
Bodový odhad	30,2	30,4	30,6	30,8
Dolní mez	30,0	30,1	30,3	30,4
Horní mez	30,4	30,7	30,9	31,1

Zdroj: vlastní výpočty

Příloha č. 19: Index determinace trendových funkcí pro časovou řadu hrubé míry porodnosti

Trendová funkce	Index determinace
Lineární	0,0126
Kvadratická	0,6395
Exponenciální	0,0059
Logaritmická	0,1679

Zdroj: vlastní výpočty

Příloha č. 20: Predikce hrubé míry porodnosti v ČR pro roky 2013–2016 (v ‰)

Rok	2013	2014	2015	2016
Predikce exp.	10,2	10,1	10,0	9,9

Zdroj: vlastní výpočty

Příloha č. 21: Index determinace trendových funkcí pro časovou řadu mimomanželské porodnosti

Trendová funkce	Index determinace
Lineární	0,9936
Kvadratická	0,9972
Exponenciální	0,9750
Logaritmická	0,8170

Zdroj: vlastní výpočty

Příloha č. 22: Predikce mimomanželské porodnosti v ČR pro roky 2013–2016 (v ‰)

Rok	2013	2014	2015	2016
Predikce exp.	45,0	46,5	48,1	49,7
Funkce	$y_t = 5,580372 + 1,616418t$			
Bodový odhad	44,4	46,0	47,6	49,2
Dolní mez	43,6	45,1	46,7	48,3
Horní mez	45,2	46,9	48,5	50,2

Zdroj: vlastní výpočty

Příloha č. 23: Index determinace trendových funkcí pro časovou řadu úhrnné plodnosti

Trendová funkce	Index determinace
Lineární	0,0796
Kvadratická	0,8089
Exponenciální	0,0533
Logaritmická	0,3328

Zdroj: vlastní výpočty

Příloha č. 24: Predikce úhrnné plodnosti v ČR pro roky 2013–2016

Rok	2013	2014	2015	2016
Predikce exp.	1,45	1,44	1,44	1,44

Zdroj: vlastní výpočty

Příloha č. 25: Počet potratů v absolutním a relativním vyjádření v ČR v letech 1990–2012

Rok	Potraty						
	všechny	umělá přerušeni	samovolné	ostatní	umělá přerušeni	samovolné	ostatní
		absolutní počty			v %		
1990	126 055	111 268	14 772	15	88,3 %	11,7 %	0,0 %
1991	120 050	106 042	13 985	23	88,3 %	11,6 %	0,0 %
1992	109 281	94 180	13 401	1 700	86,2 %	12,3 %	1,6 %
1993	85 445	70 634	13 228	1 583	82,7 %	15,5 %	1,9 %
1994	67 434	54 836	11 109	1 489	81,3 %	16,5 %	2,2 %
1995	61 590	49 531	10 571	1 488	80,4 %	17,2 %	2,4 %
1996	59 962	48 086	10 296	1 580	80,2 %	17,2 %	2,6 %
1997	56 973	45 022	10 392	1 559	79,0 %	18,2 %	2,7 %
1998	55 654	42 959	11 128	1 567	77,2 %	20,0 %	2,8 %
1999	52 103	39 382	11 173	1 548	75,6 %	21,4 %	3,0 %
2000	47 370	34 623	11 300	1 447	73,1 %	23,9 %	3,1 %
2001	45 057	32 528	11 116	1 413	72,2 %	24,7 %	3,1 %
2002	43 743	31 142	11 256	1 345	71,2 %	25,7 %	3,1 %
2003	42 304	29 298	11 660	1 346	69,3 %	27,6 %	3,2 %
2004	41 324	27 574	12 402	1 348	66,7 %	30,0 %	3,3 %
2005	40 023	26 453	12 245	1 325	66,1 %	30,6 %	3,3 %
2006	39 959	25 352	13 326	1 281	63,4 %	33,3 %	3,2 %
2007	40 917	25 414	14 102	1 401	62,1 %	34,5 %	3,4 %
2008	41 446	25 760	14 273	1 413	62,2 %	34,4 %	3,4 %
2009	40 528	24 636	14 629	1 263	60,8 %	36,1 %	3,1 %
2010	39 273	23 998	13 981	1 294	61,1 %	35,6 %	3,3 %
2011	38 864	24 055	13 637	1 172	61,9 %	35,1 %	3,0 %
2012	37 733	23 032	13 515	1 186	61,0 %	35,8 %	3,1 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha č. 26: Vybrané elementární charakteristiky časové řady hrubé míry potratovosti v ČR v letech 1990–2012

Rok	Hrubá míra potratovosti								
	všechny potraty	$k_t * 100$	$bi * 100$	umělá přerušeni	$k_t * 100$	$bi * 100$	samovolné potraty	$k_t * 100$	$bi * 100$
1990	12,2	-	-	10,7	-	-	1,4	-	-
1991	11,6	95,7 %	95,7 %	10,3	95,8 %	95,8 %	1,4	95,2 %	95,2 %
1992	10,6	90,9 %	87,1 %	9,1	88,7 %	85,0 %	1,3	95,7 %	91,1 %
1993	8,3	78,1 %	68,0 %	6,8	74,9 %	63,7 %	1,3	98,6 %	89,8 %
1994	6,5	78,9 %	53,6 %	5,3	77,6 %	49,4 %	1,1	83,9 %	75,4 %
1995	6,0	91,4 %	49,0 %	4,8	90,4 %	44,7 %	1,0	95,2 %	71,8 %
1996	5,8	97,5 %	47,8 %	4,7	97,2 %	43,4 %	1,0	97,5 %	70,0 %
1997	5,5	95,1 %	45,5 %	4,4	93,7 %	40,7 %	1,0	101,0 %	70,8 %
1998	5,4	97,8 %	44,4 %	4,2	95,5 %	38,9 %	1,1	107,2 %	75,8 %
1999	5,1	93,7 %	41,7 %	3,8	91,8 %	35,7 %	1,1	100,5 %	76,2 %
2000	4,6	91,0 %	37,9 %	3,4	88,0 %	31,4 %	1,1	101,2 %	77,2 %
2001	4,4	95,6 %	36,2 %	3,2	94,4 %	29,6 %	1,1	98,8 %	76,3 %
2002	4,3	97,3 %	35,3 %	3,1	96,0 %	28,4 %	1,1	101,5 %	77,4 %
2003	4,1	96,7 %	34,1 %	2,9	94,1 %	26,7 %	1,1	103,6 %	80,2 %
2004	4,0	97,6 %	33,3 %	2,7	94,1 %	25,2 %	1,2	106,3 %	85,2 %
2005	3,9	96,6 %	32,1 %	2,6	95,7 %	24,1 %	1,2	98,5 %	83,9 %
2006	3,9	99,5 %	32,0 %	2,5	95,5 %	23,0 %	1,3	108,5 %	91,1 %
2007	4,0	101,8 %	32,6 %	2,5	99,7 %	22,9 %	1,4	105,2 %	95,8 %
2008	4,0	100,3 %	32,7 %	2,5	100,3 %	23,0 %	1,4	100,2 %	96,0 %
2009	3,9	97,2 %	31,8 %	2,3	95,1 %	21,9 %	1,4	101,9 %	97,8 %
2010	3,7	96,7 %	30,7 %	2,3	97,2 %	21,3 %	1,3	95,3 %	93,3 %
2011	3,7	99,2 %	30,4 %	2,3	100,4 %	21,3 %	1,3	97,7 %	91,1 %
2012	3,6	97,0 %	29,5 %	2,2	95,6 %	20,4 %	1,3	99,0 %	90,2 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha č. 27: Elementární charakteristiky časové řady úhrnné potratovosti v ČR v letech 1990–2012

Rok	Úhrnná potratovost	d_t^1	d_t^2	r_t	k_t	$k_t * 100$	$bi * 100$
1990	1,77	-	-	-	-	-	-
1991	1,69	-0,08	-	-0,045	0,955	95,5 %	95,5 %
1992	1,53	-0,16	-0,08	-0,096	0,904	90,4 %	86,3 %
1993	1,18	-0,35	-0,18	-0,227	0,773	77,3 %	66,8 %
1994	0,93	-0,26	0,09	-0,218	0,782	78,2 %	52,2 %
1995	0,84	-0,08	0,17	-0,092	0,908	90,8 %	47,4 %
1996	0,81	-0,03	0,06	-0,034	0,966	96,6 %	45,8 %
1997	0,77	-0,04	-0,02	-0,055	0,945	94,5 %	43,3 %
1998	0,75	-0,02	0,02	-0,028	0,972	97,2 %	42,0 %
1999	0,70	-0,05	-0,03	-0,067	0,933	93,3 %	39,2 %
2000	0,63	-0,06	-0,01	-0,092	0,908	90,8 %	35,6 %
2001	0,60	-0,03	0,03	-0,047	0,953	95,3 %	33,9 %
2002	0,58	-0,02	0,01	-0,029	0,971	97,1 %	33,0 %
2003	0,56	-0,02	-0,00	-0,035	0,965	96,5 %	31,8 %
2004	0,55	-0,01	0,01	-0,026	0,974	97,4 %	31,0 %
2005	0,53	-0,02	-0,00	-0,035	0,965	96,5 %	29,9 %
2006	0,53	-0,00	0,02	-0,004	0,996	99,6 %	29,7 %
2007	0,54	0,01	0,01	0,018	1,018	101,8 %	30,3 %
2008	0,54	0,00	-0,01	0,007	1,007	100,7 %	30,5 %
2009	0,53	-0,01	-0,02	-0,024	0,976	97,6 %	29,7 %
2010	0,51	-0,01	-0,00	-0,028	0,972	97,2 %	28,9 %
2011	0,52	0,01	0,02	0,014	1,014	101,4 %	29,3 %
2012	0,51	-0,01	-0,02	-0,021	0,979	97,9 %	28,7 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha č. 28: Elementární charakteristiky časové řady indexu potratovosti v ČR v letech 1990–2012

Rok	Index potratovosti (umělá přerušeni)	d_t^1	d_t^2	r_t	k_t	$k_t * 100$	$bi * 100$
1990	85,2	-	-	-	-	-	-
1991	82,0	-3,2	-	-0,038	0,962	96,2 %	96,2 %
1992	77,4	-4,6	-1,4	-0,056	0,944	94,4 %	90,8 %
1993	58,4	-19,0	-14,4	-0,246	0,754	75,4 %	68,5 %
1994	51,5	-6,9	12,1	-0,118	0,882	88,2 %	60,4 %
1995	51,5	0,1	7,0	0,002	1,002	100,2 %	60,5 %
1996	53,2	1,6	1,5	0,031	1,031	103,1 %	62,4 %
1997	49,7	-3,5	-5,1	-0,066	0,934	93,4 %	58,3 %
1998	47,5	-2,2	1,3	-0,045	0,955	95,5 %	55,7 %
1999	44,0	-3,4	-1,2	-0,072	0,928	92,8 %	51,6 %
2000	38,1	-5,9	-2,5	-0,135	0,865	86,5 %	44,7 %
2001	35,9	-2,2	3,7	-0,058	0,942	94,2 %	42,1 %
2002	33,6	-2,3	-0,1	-0,064	0,936	93,6 %	39,4 %
2003	31,3	-2,3	0,0	-0,068	0,932	93,2 %	36,7 %
2004	28,2	-3,0	-0,7	-0,097	0,903	90,3 %	33,1 %
2005	25,9	-2,4	0,7	-0,083	0,917	91,7 %	30,4 %
2006	24,0	-1,9	0,4	-0,074	0,926	92,6 %	28,1 %
2007	22,2	-1,8	0,1	-0,075	0,925	92,5 %	26,0 %
2008	21,5	-0,6	1,2	-0,028	0,972	97,2 %	25,3 %
2009	20,8	-0,7	-0,1	-0,034	0,966	96,6 %	24,4 %
2010	20,5	-0,3	0,4	-0,016	0,984	98,4 %	24,0 %
2011	22,1	1,7	2,0	0,081	1,081	108,1 %	26,0 %
2012	21,2	-0,9	-2,6	-0,042	0,958	95,8 %	24,9 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha č. 29: Míry umělé potratovosti podle věkové skupiny ženy v ČR v letech 1990–2012 (v ‰)

Rok	15–19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49
1990	24,9	77,4	82,9	64,8	42,5	15,3	1,4
1991	25,1	72,6	77,6	62,7	41,9	15,7	1,3
1992	24,4	63,0	68,0	55,5	36,7	14,0	1,3
1993	19,6	44,0	48,9	41,4	28,7	11,9	1,1
1994	14,9	33,1	37,3	32,0	22,6	9,8	1,0
1995	12,5	28,9	33,5	30,3	20,6	8,8	0,8
1996	12,5	27,6	32,3	29,1	19,4	8,8	0,8
1997	11,3	25,2	29,8	27,4	19,2	8,2	0,9
1998	11,7	22,9	27,9	26,0	18,3	8,2	0,9
1999	10,4	20,6	24,8	23,8	17,9	7,7	0,8
2000	8,9	17,8	21,0	21,5	16,1	6,9	0,7
2001	8,5	16,7	20,0	20,0	15,1	6,5	0,7
2002	8,6	16,6	18,2	19,1	14,6	6,3	0,7
2003	8,3	15,4	16,8	17,8	13,7	6,3	0,6
2004	7,6	14,8	15,3	16,7	13,2	6,1	0,6
2005	7,7	14,2	14,5	15,8	12,8	5,7	0,5
2006	7,3	13,7	13,7	14,6	12,6	5,7	0,5
2007	7,6	13,9	13,7	14,5	12,3	5,4	0,6
2008	7,9	14,1	13,8	14,3	12,4	5,3	0,6
2009	7,5	13,0	13,3	13,6	12,0	5,4	0,6
2010	7,0	12,7	13,1	13,2	12,0	5,3	0,6
2011	7,1	13,3	13,5	13,6	11,8	5,5	0,5
2012	6,8	12,9	13,3	13,3	11,3	5,2	0,5

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha č. 30: Struktura umělých potrátů podle rodinného stavu a vzdělání ženy v ČR v letech 1990–2012

Rok	Rodinný stav ženy			Vzdělání ženy				
	svobodná	vdaná	ostatní	ZŠ	SŠ bez mat.	SŠ s mat.	VŠ	nezjištěno
1990	16,7 %	74,1 %	9,2 %	27,0 %	31,9 %	35,3 %	5,8 %	0,0 %
1991	17,0 %	73,7 %	9,3 %	24,3 %	34,1 %	35,7 %	5,9 %	0,0 %
1992	18,9 %	71,6 %	9,5 %	22,8 %	35,5 %	36,0 %	5,8 %	0,0 %
1993	21,8 %	68,1 %	10,1 %	21,8 %	36,0 %	36,2 %	6,0 %	0,0 %
1994	23,2 %	65,5 %	11,3 %	23,9 %	36,5 %	33,8 %	5,6 %	0,3 %
1995	24,2 %	64,0 %	11,8 %	23,4 %	37,3 %	33,2 %	5,8 %	0,4 %
1996	26,6 %	61,0 %	12,4 %	23,0 %	37,7 %	33,2 %	5,6 %	0,5 %
1997	28,1 %	59,4 %	12,6 %	22,6 %	37,7 %	33,5 %	5,7 %	0,5 %
1998	30,1 %	57,0 %	12,9 %	22,4 %	38,3 %	33,1 %	5,6 %	0,6 %
1999	30,7 %	56,4 %	12,9 %	22,2 %	38,0 %	33,5 %	5,8 %	0,6 %
2000	32,5 %	54,0 %	13,5 %	22,5 %	37,7 %	33,4 %	5,7 %	0,8 %
2001	33,9 %	52,7 %	13,5 %	22,7 %	37,2 %	33,5 %	5,6 %	1,0 %
2002	35,5 %	50,5 %	14,0 %	23,4 %	36,4 %	33,1 %	5,8 %	1,4 %
2003	37,0 %	49,2 %	13,8 %	23,7 %	36,0 %	33,0 %	5,9 %	1,4 %
2004	38,3 %	47,2 %	14,5 %	23,7 %	35,3 %	33,2 %	5,6 %	2,2 %
2005	40,2 %	45,0 %	14,8 %	23,5 %	34,6 %	34,0 %	6,1 %	1,8 %
2006	41,6 %	43,6 %	14,8 %	23,6 %	33,9 %	33,9 %	6,3 %	2,2 %
2007	43,3 %	42,2 %	14,5 %	23,9 %	32,9 %	33,4 %	6,7 %	3,1 %
2008	44,9 %	41,0 %	14,1 %	22,7 %	31,6 %	34,0 %	6,8 %	5,0 %
2009	45,8 %	40,1 %	14,2 %	21,8 %	30,6 %	34,6 %	7,5 %	5,5 %
2010	47,0 %	38,7 %	14,2 %	21,5 %	30,0 %	34,9 %	8,1 %	5,4 %
2011	48,6 %	37,4 %	14,0 %	21,5 %	29,8 %	34,6 %	8,5 %	5,6 %
2012	50,2 %	36,4 %	13,4 %	20,5 %	29,2 %	34,8 %	9,2 %	6,3 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha č. 31: Index determinace trendových funkcí pro časovou řadu hrubé míry potrátovosti (všechny potraty)

Trendová funkce	Index determinace
Lineární	0,7012
Kvadratická	0,9311
Exponenciální	0,8196
Logaritmická	0,9332

Zdroj: vlastní výpočty

Příloha č. 32: Predikce hrubé míry potrátovosti (všechny potraty) v ČR pro roky 2013–2016 (v ‰)

Rok	2013	2014	2015	2016
Predikce exp.	3,5	3,4	3,3	3,2
Funkce	$y_t = 12,39056 - 6,95492 \log t$			
Bodový odhad	2,8	2,7	2,5	2,4
Dolní mez	2,3	2,2	2,1	1,9
Horní mez	3,2	3,1	3,0	2,9

Zdroj: vlastní výpočty

Příloha č. 33: Elementární charakteristiky časové řady počtu sňatků v ČR v letech 1990–2012

Rok	Počet sňatků	d_t^1	d_t^2	r_t	k_t	$k_t * 100$	$bi * 100$
1990	90 953	-	-	-	-	-	-
1991	71 973	- 18 980	-	-0,209	0,791	79,1 %	79,1 %
1992	74 060	2 087	21 067	0,029	1,029	102,9 %	81,4 %
1993	66 033	- 8 027	- 10 114	-0,108	0,892	89,2 %	72,6 %
1994	58 440	- 7 593	434	-0,115	0,885	88,5 %	64,3 %
1995	54 956	- 3 484	4 109	-0,060	0,940	94,0 %	60,4 %
1996	53 896	- 1 060	2 424	-0,019	0,981	98,1 %	59,3 %
1997	57 804	3 908	4 968	0,073	1,073	107,3 %	63,6 %
1998	55 027	- 2 777	- 6 685	-0,048	0,952	95,2 %	60,5 %
1999	53 523	- 1 504	1 273	-0,027	0,973	97,3 %	58,8 %
2000	55 321	1 798	3 302	0,034	1,034	103,4 %	60,8 %
2001	52 374	- 2 947	- 4 745	-0,053	0,947	94,7 %	57,6 %
2002	52 732	358	3 305	0,007	1,007	100,7 %	58,0 %
2003	48 943	- 3 789	- 4 147	-0,072	0,928	92,8 %	53,8 %
2004	51 447	2 504	6 293	0,051	1,051	105,1 %	56,6 %
2005	51 829	382	- 2 122	0,007	1,007	100,7 %	57,0 %
2006	52 860	1 031	649	0,020	1,020	102,0 %	58,1 %
2007	57 157	4 297	3 266	0,081	1,081	108,1 %	62,8 %
2008	52 457	- 4 700	- 8 997	-0,082	0,918	91,8 %	57,7 %
2009	47 862	- 4 595	105	-0,088	0,912	91,2 %	52,6 %
2010	46 746	- 1 116	3 479	-0,023	0,977	97,7 %	51,4 %
2011	45 137	- 1 609	- 493	-0,034	0,966	96,6 %	49,6 %
2012	45 206	69	1 678	0,002	1,002	100,2 %	49,7 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha č. 34: Vybrané elementární charakteristiky časový řad průměrného věku při prvním sňatku v ČR v letech 1990–2012

Rok	Průměrný věk muže při 1. sňatku	d_t^1	$k_t * 100$	$bi * 100$	Průměrný věk ženy při 1. sňatku	d_t^1	$k_t * 100$	$bi * 100$
1990	24,0	-	-	-	21,4	-	-	-
1991	24,7	0,7	103,0 %	103,0 %	22,3	0,9	104,1 %	104,1 %
1992	24,8	0,1	100,5 %	103,6 %	22,6	0,3	101,1 %	105,3 %
1993	25,4	0,6	102,2 %	105,9 %	23,2	0,7	102,9 %	108,4 %
1994	26,1	0,8	103,0 %	109,1 %	23,9	0,7	103,0 %	111,7 %
1995	26,7	0,5	102,0 %	111,4 %	24,6	0,7	102,7 %	114,7 %
1996	27,1	0,4	101,6 %	113,2 %	24,9	0,3	101,2 %	116,1 %
1997	27,6	0,5	102,0 %	115,4 %	25,4	0,5	102,2 %	118,7 %
1998	28,1	0,5	101,7 %	117,3 %	25,8	0,3	101,3 %	120,2 %
1999	28,5	0,4	101,5 %	119,0 %	26,2	0,5	101,8 %	122,4 %
2000	28,9	0,3	101,2 %	120,4 %	26,5	0,2	100,9 %	123,5 %
2001	29,3	0,4	101,5 %	122,2 %	26,9	0,4	101,6 %	125,5 %
2002	29,7	0,4	101,5 %	124,0 %	27,3	0,4	101,4 %	127,3 %
2003	30,3	0,5	101,8 %	126,3 %	27,7	0,5	101,7 %	129,5 %
2004	30,5	0,2	100,8 %	127,3 %	28,0	0,2	100,9 %	130,6 %
2005	30,8	0,2	100,8 %	128,4 %	28,1	0,1	100,5 %	131,3 %
2006	31,0	0,3	100,8 %	129,4 %	28,4	0,3	101,1 %	132,7 %
2007	31,2	0,2	100,5 %	130,1 %	28,6	0,1	100,4 %	133,3 %
2008	31,4	0,3	100,9 %	131,3 %	28,8	0,2	100,7 %	134,3 %
2009	32,0	0,5	101,6 %	133,4 %	29,2	0,4	101,5 %	136,3 %
2010	32,2	0,2	100,7 %	134,3 %	29,4	0,2	100,7 %	137,2 %
2011	32,2	0,0	100,0 %	134,3 %	29,6	0,2	100,6 %	138,0 %
2012	32,3	0,1	100,2 %	134,6 %	29,6	0,0	100,0 %	138,0 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha č. 35: Elementární charakteristiky časové řady hrubé míry sňatečnosti v ČR v letech 1990–2012

Rok	Hrubá míra sňatečnosti	d_t^1	d_t^2	r_t	k_t	$k_t * 100$	$bi * 100$
1990	8,8	-	-	-	-	-	-
1991	7,0	-1,8	-	-0,205	0,795	79,5%	79,5%
1992	7,2	0,2	2,0	0,028	1,028	102,8%	81,8%
1993	6,4	-0,8	-1,0	-0,109	0,891	89,1%	72,8%
1994	5,7	-0,7	0,0	-0,115	0,885	88,5%	64,4%
1995	5,3	-0,3	0,4	-0,059	0,941	94,1%	60,6%
1996	5,2	-0,1	0,2	-0,018	0,982	98,2%	59,5%
1997	5,6	0,4	0,5	0,074	1,074	107,4%	63,9%
1998	5,3	-0,3	-0,7	-0,047	0,953	95,3%	60,9%
1999	5,2	-0,1	0,1	-0,026	0,974	97,4%	59,3%
2000	5,4	0,2	0,3	0,035	1,035	103,5%	61,4%
2001	5,1	-0,3	-0,4	-0,049	0,951	95,1%	58,4%
2002	5,2	0,0	0,3	0,009	1,009	100,9%	58,9%
2003	4,8	-0,4	-0,4	-0,072	0,928	92,8%	54,7%
2004	5,0	0,2	0,6	0,051	1,051	105,1%	57,4%
2005	5,1	0,0	-0,2	0,005	1,005	100,5%	57,7%
2006	5,1	0,1	0,1	0,017	1,017	101,7%	58,7%
2007	5,5	0,4	0,3	0,075	1,075	107,5%	63,1%
2008	5,0	-0,5	-0,9	-0,092	0,908	90,8%	57,3%
2009	4,6	-0,5	0,0	-0,093	0,907	90,7%	52,0%
2010	4,4	-0,1	0,4	-0,026	0,974	97,4%	50,6%
2011	4,3	-0,1	0,0	-0,033	0,967	96,7%	49,0%
2012	4,3	0,0	0,1	0,000	1,000	100,0%	49,0%

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha č. 36: Vybrané elementární charakteristiky časové řady tabulkové prvosňatečnosti v ČR v letech 1990–2012

Rok	Tabulková prvosňateč. mužů	d_t^1	$k_t * 100$	$bi * 100$	Tabulková prvosňateč. žen	d_t^1	$k_t * 100$	$bi * 100$
1990	91,1	-	-	-	96,2	-	-	-
1991	84,4	-6,7	92,7 %	92,7 %	91,2	-5,0	94,9 %	94,9 %
1992	85,4	1,0	101,2 %	93,8 %	91,5	0,3	100,3 %	95,2 %
1993	81,4	-4,0	95,3 %	89,4 %	87,7	-3,8	95,8 %	91,2 %
1994	76,4	-5,0	93,9 %	83,9 %	82,6	-5,1	94,1 %	85,8 %
1995	73,2	-3,2	95,8 %	80,4 %	79,9	-2,6	96,8 %	83,1 %
1996	71,4	-1,8	97,5 %	78,4 %	77,1	-2,8	96,4 %	80,2 %
1997	73,1	1,8	102,5 %	80,3 %	78,7	1,6	102,0 %	81,8 %
1998	70,8	-2,3	96,8 %	77,7 %	75,7	-2,9	96,3 %	78,8 %
1999	68,8	-2,0	97,2 %	75,5 %	74,1	-1,6	97,9 %	77,1 %
2000	69,5	0,7	101,0 %	76,3 %	74,4	0,3	100,4 %	77,4 %
2001	66,0	-3,4	95,1 %	72,5 %	72,5	-1,9	97,4 %	75,4 %
2002	66,2	0,1	100,2 %	72,6 %	72,4	-0,1	99,9 %	75,3 %
2003	62,5	-3,6	94,6 %	68,7 %	68,7	-3,7	94,8 %	71,4 %
2004	63,6	1,0	101,7 %	69,8 %	69,8	1,1	101,7 %	72,6 %
2005	62,8	-0,8	98,8 %	69,0 %	69,1	-0,7	99,1 %	71,9 %
2006	62,9	0,1	100,1 %	69,1 %	69,7	0,6	100,8 %	72,5 %
2007	64,5	1,6	102,5 %	70,8 %	71,1	1,4	102,0 %	73,9 %
2008	59,6	-4,9	92,4 %	65,4 %	66,1	-5,0	92,9 %	68,7 %
2009	56,1	-3,5	94,1 %	61,6 %	62,7	-3,3	94,9 %	65,2 %
2010	54,9	-1,1	98,0 %	60,3 %	61,6	-1,1	98,2 %	64,1 %
2011	53,5	-1,4	97,5 %	58,8 %	61,0	-0,6	99,0 %	63,4 %
2012	53,2	-0,3	99,5 %	58,5 %	60,6	-0,4	99,3 %	63,0 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha č. 37: Struktura sňatků podle věku mužů v ČR v letech 1990–2012

Rok	-19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49	50–54	55–59	60+
1990	7,8 %	48,3 %	22,2 %	7,6 %	5,0 %	3,6 %	2,2 %	1,2 %	0,9 %	1,1 %
1991	9,1 %	45,5 %	21,5 %	8,0 %	5,5 %	4,1 %	2,5 %	1,4 %	0,9 %	1,4 %
1992	9,3 %	45,3 %	21,6 %	7,7 %	5,3 %	4,0 %	2,8 %	1,6 %	0,9 %	1,4 %
1993	8,8 %	44,5 %	22,0 %	8,1 %	5,3 %	4,0 %	3,0 %	1,7 %	1,0 %	1,6 %
1994	6,8 %	43,2 %	23,0 %	9,1 %	5,5 %	4,3 %	3,4 %	2,1 %	1,0 %	1,6 %
1995	5,1 %	42,5 %	24,0 %	10,2 %	5,4 %	4,3 %	3,5 %	2,1 %	1,2 %	1,7 %
1996	3,7 %	40,6 %	25,9 %	11,5 %	5,4 %	4,4 %	3,5 %	2,2 %	1,2 %	1,6 %
1997	2,8 %	36,9 %	27,5 %	12,3 %	5,9 %	4,7 %	3,9 %	2,9 %	1,4 %	1,8 %
1998	2,2 %	34,6 %	30,5 %	12,6 %	6,0 %	4,5 %	3,7 %	2,7 %	1,4 %	1,8 %
1999	1,7 %	30,2 %	33,6 %	13,2 %	6,4 %	4,4 %	3,8 %	3,1 %	1,7 %	1,8 %
2000	1,3 %	26,1 %	36,8 %	14,0 %	6,9 %	4,3 %	4,0 %	3,0 %	1,8 %	1,7 %
2001	0,9 %	22,1 %	38,8 %	15,6 %	7,7 %	4,3 %	3,8 %	3,2 %	1,8 %	1,8 %
2002	0,8 %	18,3 %	40,1 %	17,0 %	8,3 %	4,6 %	3,9 %	3,2 %	2,0 %	1,8 %
2003	0,6 %	15,1 %	40,2 %	19,2 %	8,7 %	4,6 %	4,0 %	3,4 %	2,2 %	2,0 %
2004	0,5 %	12,6 %	39,2 %	22,0 %	9,0 %	4,9 %	3,9 %	3,3 %	2,4 %	2,2 %
2005	0,4 %	10,4 %	38,4 %	24,5 %	8,9 %	5,4 %	3,8 %	3,4 %	2,4 %	2,3 %
2006	0,4 %	9,1 %	36,4 %	26,7 %	10,1 %	5,7 %	3,7 %	3,2 %	2,4 %	2,3 %
2007	0,3 %	8,2 %	33,6 %	28,6 %	11,0 %	6,3 %	3,9 %	3,3 %	2,4 %	2,4 %
2008	0,3 %	7,9 %	31,6 %	28,7 %	11,5 %	6,4 %	4,1 %	3,6 %	2,8 %	3,0 %
2009	0,2 %	7,1 %	29,2 %	30,0 %	13,0 %	6,6 %	4,5 %	3,5 %	2,7 %	3,1 %
2010	0,2 %	6,4 %	28,0 %	30,6 %	14,1 %	6,8 %	4,8 %	3,4 %	2,8 %	3,0 %
2011	0,3 %	6,2 %	27,1 %	29,6 %	15,6 %	7,2 %	5,0 %	3,3 %	2,7 %	3,1 %
2012	0,2 %	6,0 %	26,6 %	29,7 %	16,6 %	7,1 %	4,8 %	3,2 %	2,6 %	3,2 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha č. 38: Struktura sňatků podle věku žen v ČR v letech 1990–2012

Rok	-19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49	50–54	55–59	60+
1990	32,1 %	41,6 %	11,3 %	4,9 %	3,6 %	2,9 %	1,9 %	0,9 %	0,4 %	0,5 %
1991	33,2 %	38,7 %	11,8 %	5,1 %	3,9 %	3,1 %	2,1 %	1,1 %	0,5 %	0,6 %
1992	33,1 %	38,8 %	11,7 %	4,9 %	3,8 %	3,1 %	2,4 %	1,1 %	0,5 %	0,6 %
1993	30,5 %	40,6 %	12,2 %	5,2 %	3,7 %	3,0 %	2,4 %	1,2 %	0,5 %	0,7 %
1994	25,0 %	43,8 %	13,0 %	5,6 %	3,8 %	3,4 %	2,7 %	1,5 %	0,6 %	0,6 %
1995	19,8 %	46,9 %	14,4 %	6,2 %	3,6 %	3,2 %	3,0 %	1,6 %	0,6 %	0,7 %
1996	15,0 %	49,1 %	16,8 %	6,6 %	3,5 %	3,2 %	3,0 %	1,6 %	0,7 %	0,7 %
1997	11,6 %	48,1 %	18,6 %	7,1 %	3,9 %	3,7 %	3,3 %	2,1 %	0,9 %	0,8 %
1998	9,6 %	48,4 %	21,0 %	7,1 %	3,8 %	3,5 %	3,0 %	2,0 %	0,8 %	0,8 %
1999	7,5 %	45,2 %	25,2 %	7,6 %	4,0 %	3,4 %	3,2 %	2,2 %	0,9 %	0,8 %
2000	5,4 %	42,5 %	29,2 %	8,1 %	4,3 %	3,3 %	3,2 %	2,1 %	1,0 %	0,7 %
2001	4,6 %	38,1 %	33,4 %	9,0 %	4,5 %	3,2 %	3,2 %	2,2 %	1,1 %	0,7 %
2002	3,7 %	33,7 %	36,6 %	10,4 %	4,9 %	3,2 %	3,3 %	2,2 %	1,2 %	0,8 %
2003	3,1 %	29,8 %	39,0 %	11,7 %	5,2 %	3,5 %	3,3 %	2,3 %	1,4 %	0,9 %
2004	2,7 %	25,7 %	40,9 %	13,6 %	5,4 %	3,5 %	3,2 %	2,5 %	1,5 %	1,0 %
2005	2,4 %	23,4 %	41,1 %	15,7 %	5,6 %	3,7 %	3,1 %	2,5 %	1,6 %	1,0 %
2006	2,0 %	21,2 %	40,6 %	18,2 %	6,2 %	4,1 %	2,8 %	2,3 %	1,5 %	1,1 %
2007	1,9 %	19,6 %	39,1 %	19,7 %	7,2 %	4,4 %	3,0 %	2,6 %	1,5 %	1,1 %
2008	1,6 %	18,9 %	37,6 %	20,3 %	7,6 %	4,7 %	3,3 %	2,8 %	1,8 %	1,5 %
2009	1,4 %	17,2 %	37,2 %	21,9 %	8,3 %	4,5 %	3,6 %	2,7 %	1,8 %	1,4 %
2010	1,2 %	16,0 %	36,8 %	22,6 %	9,5 %	4,7 %	3,6 %	2,6 %	1,7 %	1,4 %
2011	1,1 %	15,3 %	35,8 %	23,0 %	10,2 %	5,2 %	3,8 %	2,4 %	1,8 %	1,5 %
2012	1,0 %	14,5 %	37,1 %	22,5 %	10,7 %	5,2 %	3,6 %	2,3 %	1,7 %	1,5 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha č. 39: Struktura ženichů a nevěst podle rodinného stavu v ČR v letech 1990–2012

Rok	Rodinný stav muže			Rodinný stav ženy		
	Svobodný	Ovdovělý	Rozvedený	Svobodná	Ovdovělá	Rozvedená
1990	79,0 %	1,3 %	19,7 %	79,6 %	1,3 %	19,2 %
1991	77,1 %	1,5 %	21,4 %	77,5 %	1,3 %	21,2 %
1992	77,8 %	1,4 %	20,8 %	78,3 %	1,3 %	20,4 %
1993	77,7 %	1,6 %	20,7 %	77,9 %	1,4 %	20,6 %
1994	75,9 %	1,6 %	22,5 %	76,4 %	1,6 %	22,0 %
1995	75,5 %	1,6 %	22,9 %	75,8 %	1,6 %	22,6 %
1996	75,1 %	1,4 %	23,5 %	75,3 %	1,5 %	23,2 %
1997	73,4 %	1,5 %	25,1 %	73,3 %	1,5 %	25,2 %
1998	74,5 %	1,3 %	24,2 %	74,8 %	1,4 %	23,9 %
1999	74,4 %	1,4 %	24,2 %	75,0 %	1,4 %	23,6 %
2000	74,8 %	1,3 %	23,9 %	75,1 %	1,4 %	23,5 %
2001	74,2 %	1,2 %	24,6 %	74,9 %	1,4 %	23,7 %
2002	74,0 %	1,2 %	24,7 %	74,6 %	1,4 %	24,1 %
2003	73,6 %	1,3 %	25,1 %	74,3 %	1,4 %	24,3 %
2004	73,7 %	1,3 %	25,0 %	74,1 %	1,5 %	24,4 %
2005	74,0 %	1,2 %	24,8 %	74,5 %	1,3 %	24,2 %
2006	74,1 %	1,0 %	24,9 %	74,9 %	1,2 %	23,9 %
2007	73,0 %	1,0 %	25,9 %	73,5 %	1,3 %	25,2 %
2008	72,5 %	1,2 %	26,3 %	72,7 %	1,4 %	25,9 %
2009	72,8 %	1,1 %	26,0 %	73,6 %	1,4 %	25,1 %
2010	73,6 %	1,1 %	25,3 %	74,3 %	1,2 %	24,5 %
2011	73,9 %	1,1 %	25,0 %	74,1 %	1,2 %	24,8 %
2012	74,8 %	0,9 %	24,3 %	75,6 %	1,2 %	23,2 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha č. 40: Struktura ženichů a nevěst podle vzdělání v ČR v letech 1990–2012

Rok	Vzdělání ženichů					Vzdělání nevěst				
	ZŠ	SŠ bez mat.	SŠ s mat.	VŠ	Nezjišt.	ZŠ	SŠ bez mat.	SŠ s mat.	VŠ	Nezjišt.
1990	13,2 %	48,5 %	29,5 %	8,9 %	-	16,6 %	37,4 %	40,7 %	5,2 %	-
1991	13,1 %	48,9 %	29,2 %	8,9 %	-	16,8 %	38,1 %	39,7 %	5,4 %	-
1992	14,4 %	47,6 %	29,3 %	8,6 %	-	18,2 %	38,1 %	38,4 %	5,3 %	-
1993	13,1 %	47,2 %	29,5 %	10,2 %	-	16,0 %	38,4 %	38,9 %	6,7 %	-
1994	12,3 %	47,9 %	29,1 %	10,6 %	-	15,5 %	39,2 %	38,6 %	6,8 %	-
1995	10,9 %	48,3 %	29,8 %	11,0 %	-	14,3 %	38,4 %	39,8 %	7,5 %	-
1996	10,1 %	47,6 %	30,9 %	11,5 %	-	13,2 %	37,7 %	41,0 %	8,1 %	-
1997	10,5 %	46,9 %	30,7 %	11,9 %	-	13,2 %	36,5 %	41,7 %	8,6 %	-
1998	9,0 %	47,2 %	31,2 %	12,6 %	-	11,6 %	36,0 %	43,2 %	9,3 %	-
1999	9,2 %	45,9 %	31,8 %	13,1 %	-	11,1 %	34,2 %	44,6 %	10,0 %	-
2000	8,4 %	44,9 %	33,0 %	13,7 %	-	10,8 %	32,4 %	45,9 %	10,9 %	-
2001	8,0 %	43,6 %	33,9 %	14,6 %	-	10,7 %	31,6 %	46,1 %	11,7 %	-
2002	7,6 %	41,3 %	36,2 %	14,9 %	-	10,1 %	29,7 %	47,1 %	13,0 %	-
2003	6,7 %	39,1 %	37,5 %	16,6 %	-	9,0 %	28,2 %	48,2 %	14,5 %	-
2004	6,8 %	38,5 %	37,6 %	17,0 %	-	9,5 %	27,0 %	47,8 %	15,7 %	-
2005	6,1 %	37,8 %	37,9 %	18,2 %	-	8,5 %	26,4 %	48,1 %	17,1 %	-
2006	6,4 %	37,4 %	37,5 %	18,6 %	-	8,5 %	26,8 %	46,4 %	18,4 %	-
2007	5,7 %	38,5 %	37,4 %	18,4 %	-	7,7 %	27,8 %	45,5 %	18,9 %	-
2008	4,9 %	37,8 %	37,0 %	18,9 %	1,4 %	7,1 %	26,8 %	44,1 %	20,5 %	1,5 %
2009	4,5 %	34,8 %	37,2 %	21,0 %	2,5 %	6,4 %	24,0 %	43,5 %	23,3 %	2,8 %
2010	3,9 %	29,9 %	37,1 %	22,6 %	6,5 %	5,5 %	19,2 %	42,1 %	26,2 %	6,9 %
2011	4,3 %	28,1 %	36,2 %	23,5 %	7,9 %	5,6 %	18,0 %	40,2 %	27,9 %	8,2 %
2012	4,1 %	27,5 %	36,2 %	24,5 %	7,8 %	5,7 %	17,0 %	38,9 %	30,3 %	8,0 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha č. 41: Index determinace trendových funkcí pro časovou řadu hrubé míry sňatečnosti

Trendová funkce	Index determinace
Lineární	0,6446
Kvadratická	0,7662
Exponenciální	0,7093
Logaritmická	0,8691

Zdroj: vlastní výpočty

Příloha č. 42: Predikce hrubé míry sňatečnosti v ČR pro roky 2013–2016 (v ‰)

Rok	2013	2014	2015	2016
Predikce exp.	4,2	4,1	4,0	3,8
Funkce	$y_t = 8,05625 - 2,66383 \log t$			
Bodový odhad	4,4	4,3	4,3	4,2
Dolní mez	4,1	4,1	4,0	4,0
Horní mez	4,6	4,6	4,6	4,5

Zdroj: vlastní výpočty

Příloha č. 43: Elementární charakteristiky časové řady počtu rozvodů v ČR v letech 1990–2012

Rok	Počet rozvodů	d_t^1	d_t^2	r_t	k_t	$k_t * 100$	$bi * 100$
1990	32 055	-	-	-	-	-	-
1991	29 366	- 2 689	-	-0,084	0,916	91,6 %	91,6 %
1992	28 572	- 794	1 895	-0,027	0,973	97,3 %	89,1 %
1993	30 227	1 655	2 449	0,058	1,058	105,8 %	94,3 %
1994	30 939	712	- 943	0,024	1,024	102,4 %	96,5 %
1995	31 135	196	- 516	0,006	1,006	100,6 %	97,1 %
1996	33 113	1 978	1 782	0,064	1,064	106,4 %	103,3 %
1997	32 465	- 648	- 2 626	-0,020	0,980	98,0 %	101,3 %
1998	32 363	- 102	546	-0,003	0,997	99,7 %	101,0 %
1999	23 657	- 8 706	- 8 604	-0,269	0,731	73,1 %	73,8 %
2000	29 704	6 047	14 753	0,256	1,256	125,6 %	92,7 %
2001	31 586	1 882	- 4 165	0,063	1,063	106,3 %	98,5 %
2002	31 758	172	- 1 710	0,005	1,005	100,5 %	99,1 %
2003	32 824	1 066	894	0,034	1,034	103,4 %	102,4 %
2004	33 060	236	- 830	0,007	1,007	100,7 %	103,1 %
2005	31 288	- 1 772	- 2 008	-0,054	0,946	94,6 %	97,6 %
2006	31 415	127	1 899	0,004	1,004	100,4 %	98,0 %
2007	31 129	- 286	- 413	-0,009	0,991	99,1 %	97,1 %
2008	31 300	171	457	0,005	1,005	100,5 %	97,6 %
2009	29 133	- 2 167	- 2 338	-0,069	0,931	93,1 %	90,9 %
2010	30 783	1 650	3 817	0,057	1,057	105,7 %	96,0 %
2011	28 113	- 2 670	- 4 320	-0,087	0,913	91,3 %	87,7 %
2012	26 402	- 1 711	959	-0,061	0,939	93,9 %	82,4 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha č. 44: Vybrané elementární charakteristiky časové řady průměrného věku při prvním rozvodu v ČR v letech 1990–2012

Rok	Průměrný věk muže při 1. rozvodu	d_t^1	$k_t * 100$	$bi * 100$	Průměrný věk ženy při 1. rozvodu	d_t^1	$k_t * 100$	$bi * 100$
1990	-	-	-	-	-	-	-	-
1991	-	-	-	-	-	-	-	-
1992	34,7	-	-	-	31,9	-	-	-
1993	34,7	0,0	100,1%	100,1%	32,0	0,1	100,2%	100,2%
1994	35,0	0,3	100,9%	101,0%	32,3	0,3	101,0%	101,2%
1995	35,1	0,1	100,4%	101,4%	32,5	0,2	100,6%	101,8%
1996	35,5	0,4	101,0%	102,4%	32,9	0,4	101,2%	103,0%
1997	35,8	0,3	100,9%	103,4%	33,2	0,3	100,9%	103,9%
1998	36,3	0,4	101,2%	104,6%	33,7	0,5	101,5%	105,5%
1999	36,7	0,4	101,2%	105,9%	34,1	0,4	101,3%	106,9%
2000	36,8	0,1	100,2%	106,2%	34,3	0,1	100,3%	107,2%
2001	37,1	0,4	101,0%	107,2%	34,7	0,4	101,2%	108,5%
2002	37,7	0,6	101,5%	108,8%	35,2	0,6	101,6%	110,2%
2003	38,2	0,5	101,3%	110,2%	35,6	0,4	101,1%	111,5%
2004	38,5	0,3	100,9%	111,1%	36,0	0,4	101,0%	112,6%
2005	39,1	0,6	101,6%	112,9%	36,5	0,6	101,6%	114,4%
2006	39,3	0,2	100,5%	113,4%	36,7	0,2	100,5%	115,0%
2007	39,7	0,3	100,9%	114,4%	37,1	0,4	101,0%	116,1%
2008	40,0	0,3	100,8%	115,3%	37,4	0,3	100,7%	117,0%
2009	40,3	0,4	100,9%	116,4%	37,7	0,3	100,9%	118,0%
2010	40,8	0,5	101,2%	117,8%	38,2	0,5	101,3%	119,6%
2011	41,4	0,6	101,4%	119,4%	38,7	0,5	101,4%	121,2%
2012	41,4	0,0	100,1%	119,4%	38,8	0,1	100,2%	121,5%

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha č. 45: Vybrané elementární charakteristiky časové řady hrubé míry a indexu rozvodovosti v ČR v letech 1990–2012

Rok	Hrubá míra rozvodovosti	d_t^1	$k_t * 100$	$bi * 100$	Index rozvodovosti	d_t^1	$k_t * 100$	$bi * 100$
1990	3,1	-	-	-	35,2	-	-	-
1991	2,8	-0,2	92,1 %	92,1 %	40,8	5,6	115,8 %	115,8 %
1992	2,8	-0,1	97,2 %	89,5 %	38,6	-2,2	94,6 %	109,5 %
1993	2,9	0,2	105,7 %	94,6 %	45,8	7,2	118,7 %	129,9 %
1994	3,0	0,1	102,3 %	96,8 %	52,9	7,2	115,7 %	150,2 %
1995	3,0	0,0	100,7 %	97,4 %	56,7	3,7	107,0 %	160,8 %
1996	3,2	0,2	106,5 %	103,8 %	61,4	4,8	108,4 %	174,3 %
1997	3,2	-0,1	98,2 %	101,9 %	56,2	-5,3	91,4 %	159,4 %
1998	3,1	0,0	99,8 %	101,6 %	58,8	2,6	104,7 %	166,9 %
1999	2,3	-0,8	73,2 %	74,4 %	44,2	-14,6	75,2 %	125,4 %
2000	2,9	0,6	125,7 %	93,5 %	53,7	9,5	121,5 %	152,4 %
2001	3,1	0,2	106,8 %	99,9 %	60,3	6,6	112,3 %	171,1 %
2002	3,1	0,0	100,8 %	100,6 %	60,2	-0,1	99,9 %	170,9 %
2003	3,2	0,1	103,3 %	104,0 %	67,1	6,8	111,4 %	190,3 %
2004	3,2	0,0	100,7 %	104,7 %	64,3	-2,8	95,8 %	182,3 %
2005	3,1	-0,2	94,4 %	98,8 %	60,4	-3,9	93,9 %	171,3 %
2006	3,1	0,0	100,1 %	98,9 %	59,4	-0,9	98,4 %	168,6 %
2007	3,0	0,0	98,6 %	97,5 %	54,5	-5,0	91,6 %	154,5 %
2008	3,0	0,0	99,5 %	97,0 %	59,7	5,2	109,6 %	169,3 %
2009	2,8	-0,2	92,5 %	89,8 %	60,9	1,2	102,0 %	172,7 %
2010	2,9	0,2	105,4 %	94,6 %	65,9	5,0	108,2 %	186,8 %
2011	2,7	-0,2	91,5 %	86,6 %	62,3	-3,6	94,6 %	176,7 %
2012	2,5	-0,2	93,8 %	81,2 %	58,4	-3,9	93,8 %	165,7 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha č. 46: Elementární charakteristiky časové řady úhrnné rozvodovosti v ČR v letech 1990–2012

Rok	Úhrnná rozvodovost	d_t^1	d_t^2	r_t	k_t	$k_t * 100$	$bi * 100$
1990	38,0	-	-	-	-	-	-
1991	34,8	-3,27	-	-0,086	0,914	91,4 %	91,4 %
1992	33,9	-0,84	2,43	-0,024	0,976	97,6 %	89,2 %
1993	36,2	2,27	3,11	0,067	1,067	106,7 %	95,2 %
1994	37,5	1,33	-0,94	0,037	1,037	103,7 %	98,7 %
1995	38,4	0,94	-0,39	0,025	1,025	102,5 %	101,1 %
1996	41,8	3,38	2,44	0,088	1,088	108,8 %	110,0 %
1997	42,1	0,32	-3,06	0,008	1,008	100,8 %	110,8 %
1998	43,1	0,93	0,61	0,022	1,022	102,2 %	113,3 %
1999	32,5	-10,59	-11,52	-0,246	0,754	75,4 %	85,4 %
2000	41,4	8,91	19,51	0,274	1,274	127,4 %	108,9 %
2001	44,7	3,29	-5,62	0,080	1,080	108,0 %	117,5 %
2002	45,7	1,07	-2,22	0,024	1,024	102,4 %	120,3 %
2003	48,0	2,26	1,20	0,049	1,049	104,9 %	126,3 %
2004	49,3	1,28	-0,99	0,027	1,027	102,7 %	129,6 %
2005	47,3	-1,95	-3,22	-0,039	0,961	96,1 %	124,5 %
2006	48,7	1,35	3,29	0,028	1,028	102,8 %	128,1 %
2007	48,7	0,06	-1,29	0,001	1,001	100,1 %	128,2 %
2008	49,6	0,88	0,82	0,018	1,018	101,8 %	130,5 %
2009	46,8	-2,87	-3,75	-0,058	0,942	94,2 %	123,0 %
2010	50,0	3,20	6,06	0,068	1,068	106,8 %	131,4 %
2011	46,2	-3,73	-6,93	-0,075	0,925	92,5 %	121,6 %
2012	44,5	-1,74	1,99	-0,038	0,962	96,2 %	117,0 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha č. 47: Struktura rozvodů podle délky trvání manželství v ČR v letech 1990–2012

Rok	0–1	2	3	4–5	6–7	8–9	10–14	15–19	20–24	25+
1990	8,8 %	8,7 %	8,1 %	13,5 %	10,3 %	7,7 %	17,0 %	13,2 %	7,9 %	4,7 %
1991	9,1 %	8,4 %	8,2 %	13,5 %	10,5 %	8,3 %	16,2 %	13,1 %	7,6 %	5,1 %
1992	8,0 %	8,7 %	7,8 %	13,8 %	11,1 %	8,5 %	15,9 %	13,0 %	8,0 %	5,3 %
1993	6,1 %	8,3 %	8,8 %	14,1 %	11,1 %	9,2 %	15,9 %	13,0 %	8,2 %	5,3 %
1994	5,6 %	7,3 %	8,5 %	14,5 %	11,2 %	9,1 %	16,0 %	13,0 %	8,9 %	6,0 %
1995	4,5 %	6,7 %	8,1 %	15,2 %	11,7 %	9,4 %	16,6 %	12,6 %	9,3 %	6,0 %
1996	4,1 %	5,7 %	7,1 %	14,6 %	12,5 %	10,0 %	17,2 %	12,5 %	9,7 %	6,6 %
1997	4,2 %	5,0 %	6,2 %	13,8 %	13,2 %	10,4 %	18,1 %	12,3 %	9,6 %	7,1 %
1998	4,9 %	5,1 %	5,5 %	12,4 %	12,3 %	10,6 %	19,0 %	12,3 %	10,0 %	7,8 %
1999	5,5 %	5,9 %	5,8 %	11,2 %	11,3 %	11,0 %	18,7 %	11,7 %	9,9 %	9,2 %
2000	4,3 %	5,5 %	6,0 %	10,6 %	10,5 %	10,7 %	20,8 %	12,8 %	9,8 %	9,0 %
2001	4,1 %	5,0 %	5,6 %	10,1 %	9,9 %	10,1 %	22,0 %	14,0 %	10,0 %	9,4 %
2002	4,0 %	4,7 %	5,3 %	10,7 %	8,9 %	9,2 %	22,0 %	15,0 %	10,0 %	10,1 %
2003	4,1 %	4,6 %	5,2 %	10,1 %	9,2 %	7,9 %	21,8 %	15,8 %	10,6 %	10,8 %
2004	3,9 %	4,5 %	4,9 %	10,0 %	9,3 %	8,1 %	21,2 %	16,5 %	10,9 %	10,9 %
2005	3,7 %	4,3 %	4,8 %	10,1 %	9,1 %	7,7 %	19,5 %	17,6 %	11,3 %	12,0 %
2006	4,1 %	4,5 %	4,6 %	10,3 %	9,5 %	8,3 %	18,1 %	17,4 %	11,7 %	11,6 %
2007	4,4 %	4,8 %	4,4 %	9,3 %	9,1 %	8,0 %	17,4 %	17,6 %	12,8 %	12,1 %
2008	5,0 %	4,6 %	5,2 %	9,0 %	8,8 %	7,6 %	16,4 %	17,5 %	13,4 %	12,5 %
2009	5,2 %	5,0 %	4,8 %	8,9 %	8,5 %	7,7 %	16,4 %	16,9 %	13,4 %	13,2 %
2010	4,4 %	5,3 %	5,3 %	9,1 %	7,9 %	7,6 %	16,2 %	16,6 %	13,7 %	14,0 %
2011	4,2 %	4,6 %	5,3 %	9,5 %	8,1 %	7,5 %	15,8 %	14,9 %	14,8 %	15,3 %
2012	4,1 %	4,4 %	4,8 %	10,4 %	8,4 %	7,4 %	16,8 %	14,9 %	14,1 %	14,9 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha č. 48: Struktura rozvodů podle věku mužů v ČR v letech 1990–2012

Rok	-19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49	50–54	55+
1990	0,2 %	10,7 %	19,8 %	19,1 %	19,0 %	15,2 %	8,4 %	3,5 %	4,0 %
1991	0,2 %	10,6 %	21,0 %	18,1 %	18,2 %	15,5 %	8,5 %	3,7 %	4,1 %
1992	0,2 %	10,8 %	21,6 %	17,4 %	17,4 %	15,2 %	9,6 %	4,0 %	3,8 %
1993	0,2 %	10,3 %	21,4 %	17,9 %	17,6 %	15,0 %	9,9 %	4,4 %	3,3 %
1994	0,2 %	10,1 %	20,6 %	18,4 %	16,5 %	15,2 %	10,7 %	4,9 %	3,4 %
1995	0,1 %	9,8 %	19,7 %	19,1 %	16,2 %	15,5 %	10,9 %	5,1 %	3,6 %
1996	0,1 %	8,6 %	19,6 %	19,8 %	15,8 %	15,1 %	11,6 %	5,6 %	3,9 %
1997	0,0 %	7,7 %	19,3 %	19,9 %	15,8 %	15,3 %	11,6 %	6,2 %	4,2 %
1998	0,1 %	6,7 %	18,2 %	20,0 %	15,7 %	15,2 %	12,4 %	6,9 %	4,8 %
1999	0,0 %	5,7 %	18,2 %	19,6 %	16,2 %	14,4 %	12,4 %	7,9 %	5,6 %
2000	0,0 %	4,6 %	18,0 %	20,1 %	17,5 %	14,3 %	12,2 %	7,6 %	5,6 %
2001	0,0 %	3,7 %	17,1 %	20,0 %	18,5 %	14,5 %	12,7 %	8,0 %	5,6 %
2002	0,0 %	2,8 %	15,9 %	19,9 %	19,3 %	14,7 %	12,9 %	8,3 %	6,3 %
2003	0,0 %	2,4 %	14,6 %	19,7 %	19,6 %	14,9 %	13,4 %	8,6 %	6,8 %
2004	0,0 %	1,9 %	12,6 %	20,6 %	19,5 %	16,2 %	12,9 %	9,1 %	7,3 %
2005	0,0 %	1,4 %	11,0 %	20,1 %	19,3 %	17,7 %	13,1 %	9,6 %	7,9 %
2006	0,0 %	1,4 %	9,8 %	20,6 %	19,5 %	17,9 %	12,6 %	9,7 %	8,4 %
2007	0,0 %	1,2 %	8,9 %	20,0 %	19,6 %	18,5 %	13,0 %	9,9 %	9,1 %
2008	0,0 %	1,1 %	8,3 %	19,5 %	20,3 %	18,5 %	13,0 %	9,7 %	9,6 %
2009	0,0 %	1,1 %	7,2 %	18,3 %	21,2 %	18,5 %	13,8 %	9,7 %	10,1 %
2010	0,0 %	1,0 %	6,3 %	16,8 %	22,0 %	18,2 %	15,1 %	9,5 %	11,2 %
2011	0,0 %	0,8 %	5,6 %	15,6 %	21,9 %	18,3 %	16,0 %	9,8 %	12,1 %
2012	0,0 %	0,7 %	5,4 %	14,7 %	22,8 %	19,0 %	15,8 %	9,5 %	12,0 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha č. 49: Struktura rozvodů podle věku žen v ČR v letech 1990–2012

Rok	-19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49	50–54	55+
1990	1,4 %	20,0 %	21,0 %	17,5 %	16,8 %	12,9 %	6,1 %	2,3 %	2,0 %
1991	1,4 %	20,3 %	22,0 %	16,0 %	16,8 %	12,6 %	6,2 %	2,4 %	2,2 %
1992	1,5 %	20,3 %	22,4 %	16,0 %	15,9 %	12,5 %	7,0 %	2,5 %	1,9 %
1993	1,2 %	19,9 %	22,8 %	16,4 %	15,7 %	12,4 %	7,3 %	2,7 %	1,7 %
1994	1,0 %	19,4 %	22,0 %	17,0 %	15,2 %	12,9 %	7,7 %	3,1 %	1,7 %
1995	0,7 %	18,8 %	21,5 %	18,0 %	14,7 %	13,3 %	8,0 %	3,2 %	1,8 %
1996	0,4 %	17,1 %	22,2 %	18,5 %	14,2 %	13,1 %	8,6 %	3,9 %	1,9 %
1997	0,3 %	15,6 %	22,3 %	18,9 %	14,6 %	13,0 %	8,9 %	4,1 %	2,3 %
1998	0,3 %	13,7 %	22,0 %	19,0 %	14,8 %	13,1 %	9,8 %	4,8 %	2,5 %
1999	0,2 %	12,0 %	23,0 %	18,4 %	14,8 %	12,8 %	10,0 %	5,7 %	3,1 %
2000	0,2 %	10,3 %	23,9 %	19,3 %	15,9 %	12,3 %	9,9 %	5,5 %	2,8 %
2001	0,1 %	8,4 %	23,3 %	20,1 %	17,0 %	12,6 %	10,0 %	5,4 %	3,1 %
2002	0,1 %	7,1 %	22,3 %	20,8 %	17,5 %	12,7 %	10,2 %	5,9 %	3,6 %
2003	0,1 %	6,2 %	20,5 %	21,5 %	18,1 %	13,3 %	10,4 %	6,0 %	3,9 %
2004	0,1 %	5,0 %	19,1 %	22,9 %	18,2 %	14,3 %	9,8 %	6,3 %	4,3 %
2005	0,1 %	4,2 %	16,9 %	22,9 %	19,1 %	15,6 %	9,7 %	6,8 %	4,6 %
2006	0,1 %	3,9 %	15,9 %	23,6 %	19,2 %	15,7 %	10,0 %	6,7 %	4,8 %
2007	0,1 %	3,7 %	14,3 %	23,6 %	19,5 %	16,6 %	10,0 %	6,9 %	5,3 %
2008	0,1 %	3,5 %	13,8 %	22,7 %	20,5 %	17,0 %	10,1 %	6,8 %	5,7 %
2009	0,1 %	3,4 %	12,2 %	21,7 %	22,2 %	16,5 %	11,1 %	6,7 %	6,1 %
2010	0,1 %	3,0 %	11,1 %	20,5 %	23,4 %	16,6 %	12,1 %	6,9 %	6,4 %
2011	0,0 %	2,7 %	10,2 %	19,4 %	23,3 %	17,4 %	12,5 %	7,1 %	7,4 %
2012	0,0 %	2,4 %	10,1 %	18,3 %	24,6 %	17,8 %	13,0 %	6,6 %	7,2 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha č. 50: Struktura rozvodů podle vzdělání mužů a žen v ČR v letech 1990–2012

Rok	Vzdělání mužů					Vzdělání žen				
	ZŠ	SŠ bez mat.	SŠ s mat.	VŠ	Nezjišt.	ZŠ	SŠ bez mat.	SŠ s mat.	VŠ	Nezjišt.
1990	22,9 %	47,7 %	20,4 %	9,1 %	-	29,5 %	34,9 %	29,8 %	5,8 %	-
1991	21,6 %	48,6 %	20,9 %	8,9 %	-	27,5 %	36,3 %	30,6 %	5,5 %	-
1992	20,1 %	49,1 %	21,9 %	8,9 %	-	24,9 %	37,2 %	31,9 %	6,0 %	-
1993	20,0 %	47,8 %	22,9 %	9,3 %	-	23,7 %	37,1 %	33,0 %	6,1 %	-
1994	19,3 %	49,0 %	22,4 %	9,3 %	-	23,0 %	37,8 %	33,0 %	6,2 %	-
1995	18,0 %	49,6 %	23,3 %	9,2 %	-	21,2 %	39,2 %	33,2 %	6,4 %	-
1996	16,1 %	51,7 %	22,9 %	9,2 %	-	20,0 %	40,5 %	33,1 %	6,5 %	-
1997	15,4 %	53,1 %	22,3 %	9,2 %	-	18,9 %	42,3 %	32,3 %	6,5 %	-
1998	13,8 %	53,9 %	22,8 %	9,6 %	-	18,1 %	42,9 %	32,2 %	6,8 %	-
1999	13,5 %	53,2 %	23,9 %	9,4 %	-	17,1 %	42,8 %	33,7 %	6,4 %	-
2000	11,8 %	54,6 %	24,1 %	9,5 %	-	15,1 %	43,4 %	34,6 %	6,9 %	-
2001	10,5 %	54,4 %	25,2 %	9,8 %	-	13,7 %	44,1 %	34,8 %	7,4 %	-
2002	9,8 %	55,0 %	25,4 %	9,8 %	-	12,9 %	44,7 %	35,1 %	7,3 %	-
2003	8,9 %	56,3 %	25,1 %	9,7 %	-	11,8 %	45,9 %	35,0 %	7,3 %	-
2004	8,9 %	55,7 %	25,7 %	9,7 %	-	11,5 %	45,6 %	35,4 %	7,5 %	-
2005	8,9 %	54,8 %	26,1 %	10,1 %	-	11,3 %	44,9 %	36,0 %	7,8 %	-
2006	9,4 %	53,6 %	26,6 %	10,4 %	-	11,8 %	43,6 %	36,2 %	8,3 %	-
2007	6,1 %	42,4 %	22,9 %	10,6 %	18,0 %	8,6 %	33,8 %	31,5 %	8,5 %	17,6 %
2008	5,5 %	37,1 %	21,2 %	10,4 %	25,9 %	7,7 %	28,9 %	29,3 %	8,6 %	25,5 %
2009	5,0 %	33,4 %	19,6 %	9,7 %	32,3 %	7,1 %	25,9 %	26,9 %	8,2 %	31,9 %
2010	4,6 %	29,6 %	19,8 %	9,8 %	36,2 %	6,0 %	23,4 %	26,1 %	8,7 %	35,9 %
2011	4,0 %	27,7 %	17,5 %	10,0 %	40,8 %	5,7 %	21,4 %	23,1 %	9,0 %	40,8 %
2012	3,7 %	25,4 %	15,7 %	9,9 %	45,3 %	4,9 %	19,6 %	20,8 %	9,4 %	45,3 %

Zdroj: ČSÚ, vlastní výpočty

Příloha č. 51: Index determinace trendových funkcí pro časovou řadu hrubé míry rozvodovosti

Trendová funkce	Index determinace
Lineární	0,0368
Kvadratická	0,2056
Exponenciální	0,0359
Logaritmická	0,0093

Zdroj: vlastní výpočty

Příloha č. 52: Predikce hrubé míry rozvodovosti v ČR pro roky 2013–2016 (v ‰)

Rok	2013	2014	2015	2016
Predikce exp.	2,5	2,5	2,4	2,4

Zdroj: vlastní výpočty

Příloha č. 53: Střední stav obyvatelstva, počty narozených a zemřelých do 1 roku, průměrný věk matky při porodu a úhrnná plodnost v ČR v letech 1990–2012

Rok	Střední stav (k 1. 7.)		Narození				Zemřelí do 1 roku		Průměrný věk matky	
	obyvatelstva	žen 15–49 let	celkem	živě	mrtvě	živě mimo manželství	celkem	do 28 dnů	při narození dítěte	při narození 1. dítěte
1990	10 362 740	2 594 107	131 094	130 564	530	11 167	1 410	1 003	24,8	22,5
1991	10 308 682	2 605 248	129 850	129 354	496	12 703	1 343	902	24,7	22,4
1992	10 317 807	2 629 303	122 142	121 705	437	13 008	1 204	749	24,8	22,5
1993	10 330 607	2 647 784	121 470	121 025	445	15 323	1 028	692	25,0	22,6
1994	10 336 162	2 659 357	106 915	106 579	336	15 507	847	505	25,4	22,9
1995	10 330 759	2 666 201	96 397	96 097	300	14 947	740	475	25,8	23,3
1996	10 315 353	2 658 882	90 763	90 446	317	15 288	547	347	26,1	23,7
1997	10 303 642	2 642 181	90 930	90 657	273	16 125	531	326	26,4	24,0
1998	10 294 943	2 625 594	90 829	90 535	294	17 209	472	289	26,6	24,4
1999	10 282 784	2 609 889	89 774	89 471	303	18 426	413	261	26,9	24,6
2000	10 272 503	2 595 195	91 169	90 910	259	19 792	373	231	27,2	24,9
2001	10 224 192	2 568 283	90 978	90 715	263	21 276	360	212	27,5	25,3
2002	10 200 774	2 548 024	93 047	92 786	261	23 459	385	251	27,8	25,6
2003	10 201 651	2 534 915	93 957	93 685	272	26 713	365	221	28,1	25,9
2004	10 206 923	2 525 684	97 929	97 664	265	29 839	366	224	28,3	26,3
2005	10 234 092	2 519 440	102 498	102 211	287	32 409	347	206	28,6	26,6
2006	10 266 646	2 516 411	106 130	105 831	299	35 259	352	246	28,9	26,9
2007	10 322 689	2 519 711	114 947	114 632	315	39 537	360	235	29,1	27,1
2008	10 429 692	2 535 688	119 842	119 570	272	43 457	338	217	29,3	27,3
2009	10 491 492	2 541 780	118 667	118 348	319	45 954	341	194	29,4	27,4
2010	10 517 247	2 537 262	117 446	117 153	293	47 164	313	196	29,6	27,6
2011	10 496 672	2 501 062	108 990	108 673	317	45 421	298	186	29,7	27,8
2012	10 509 286	2 484 727	108 955	108 576	379	47 088	285	175	29,8	27,9

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha č. 54: Rodinný stav matek a živě narození podle pořadí a legitimacy v ČR v letech 1990–2012

Rok	Rodinný stav matky				Pořadí živě narozených									
	svobodná	vdaná	rozvedená	ovdovělá	v manželství					mimo manželství				
					1.	2.	3.	4.	5. +	1.	2.	3.	4.	5. +
1990	-	119 397	-	-	55 580	46 423	13 074	3 013	1 307	6 794	2 123	1 368	530	352
1991	-	116 651	-	-	56 859	43 476	12 113	2 935	1 268	7 903	2 440	1 400	590	370
1992	9 441	108 697	3 248	319	52 666	40 976	11 079	2 735	1 241	7 980	2 591	1 480	576	381
1993	11 269	105 702	3 730	324	49 367	41 334	10 784	2 837	1 380	9 328	3 143	1 743	658	451
1994	11 378	91 072	3 828	301	41 604	36 093	9 595	2 544	1 236	9 221	3 252	1 872	700	462
1995	10 910	81 150	3 715	322	35 877	33 606	8 333	2 204	1 130	8 645	3 420	1 701	760	421
1996	11 244	75 158	3 771	273	33 450	31 197	7 431	2 051	1 029	8 656	3 620	1 809	717	486
1997	11 946	74 532	3 852	327	33 492	30 775	7 449	1 780	1 036	9 320	3 745	1 830	710	520
1998	12 875	73 326	4 019	315	33 297	30 239	7 117	1 715	958	9 827	4 155	1 947	720	560
1999	13 966	71 045	4 180	280	32 353	29 191	6 859	1 736	906	10 716	4 415	2 021	764	510
2000	15 064	71 118	4 465	263	32 209	29 127	7 067	1 732	983	11 695	4 746	2 076	753	522
2001	16 359	69 439	4 653	264	30 873	29 026	7 002	1 634	904	12 464	5 190	2 242	820	560
2002	18 095	69 327	5 086	278	30 919	28 621	7 125	1 701	961	13 826	5 826	2 406	809	592
2003	20 753	66 972	5 668	292	29 282	28 262	6 964	1 568	896	16 081	6 561	2 597	902	572
2004	23 451	67 825	6 101	287	29 615	28 672	7 069	1 655	814	18 451	6 997	2 793	939	659
2005	25 753	69 802	6 354	302	29 962	30 079	7 296	1 617	848	19 968	7 914	2 975	940	612
2006	28 292	70 572	6 674	293	30 287	30 237	7 573	1 592	883	21 536	8 801	3 139	1 057	726
2007	32 026	75 095	7 208	303	30 333	32 999	8 966	1 881	916	23 717	10 401	3 563	1 092	764
2008	35 541	76 113	7 617	299	30 638	33 883	8 895	1 801	896	26 303	11 408	3 863	1 086	797
2009	38 060	72 394	7 610	284	28 273	33 031	8 396	1 826	868	27 766	12 175	3 982	1 223	808
2010	39 529	69 989	7 389	246	26 594	32 411	8 374	1 735	875	27 737	13 103	4 199	1 264	861
2011	38 666	63 252	6 514	241	23 937	29 537	7 409	1 605	764	27 052	12 619	3 692	1 198	860
2012	40 581	61 488	6 299	208	23 420	28 607	7 173	1 515	773	28 056	13 219	3 791	1 131	891

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha č. 55: Živě narození podle vzdělání matky a živě narození v manželství podle vzdělání rodičů v ČR v letech 1990–2012

Rok	Živě narození podle vzdělání matky					Živě narození v manželství podle vzdělání rodičů									
	ZŠ	SŠ bez maturity	SŠ s maturitou	VŠ	Nezjištěno	matka					otec				
						ZŠ	SŠ bez m.	SŠ s m.	VŠ	Nezjišt.	ZŠ	SŠ bez m.	SŠ s m.	VŠ	Nezjišt.
1990	17 971	50 629	50 365	11 599	-	13 192	46 708	48 278	11 219	-	9 009	63 392	31 924	15 072	-
1991	17 305	51 493	49 418	11 138	-	12 029	46 769	47 117	10 736	-	8 478	62 184	31 497	14 492	-
1992	15 971	50 254	45 471	10 009	-	10 788	45 294	43 006	9 609	-	7 801	58 317	29 632	12 947	-
1993	15 939	51 628	43 776	9 682	-	10 025	45 503	40 890	9 284	-	7 476	57 440	28 199	12 587	-
1994	14 463	45 918	37 484	8 714	-	8 442	39 588	34 736	8 306	-	6 082	49 522	24 234	11 234	-
1995	13 463	40 995	33 125	8 514	-	7 476	35 098	30 545	8 031	-	5 403	43 099	22 120	10 528	-
1996	12 539	37 778	31 733	8 396	-	6 451	31 821	28 968	7 918	-	4 670	39 261	20 860	10 367	-
1997	12 148	37 482	32 538	8 489	-	6 024	31 002	29 547	7 959	-	4 392	38 612	21 119	10 409	-
1998	11 806	36 456	33 350	8 923	-	5 503	29 535	29 972	8 316	-	3 973	37 364	21 439	10 550	-
1999	11 172	35 251	34 063	8 985	-	4 973	27 739	30 039	8 294	-	3 659	35 579	21 220	10 587	-
2000	11 190	34 209	35 741	9 770	-	4 938	26 290	30 906	8 984	-	3 618	34 639	21 866	10 995	-
2001	11 165	33 628	36 004	9 918	-	4 608	25 170	30 628	9 033	-	3 318	33 632	21 488	11 001	-
2002	11 422	33 122	37 583	10 659	-	4 392	23 882	31 347	9 706	-	3 321	32 257	22 410	11 339	-
2003	11 348	32 222	38 791	11 324	-	4 030	21 672	31 167	10 103	-	3 002	30 341	22 167	11 462	-
2004	11 516	32 007	41 170	12 971	-	3 790	20 505	32 160	11 370	-	2 836	29 007	23 329	12 653	-
2005	11 779	32 632	43 272	14 528	-	3 816	20 494	32 954	12 538	-	2 773	29 323	24 331	13 375	-
2006	12 318	31 603	45 635	16 275	-	3 823	19 047	33 923	13 779	-	2 999	27 917	25 342	14 314	-
2007	12 528	33 779	49 970	18 185	170	3 917	19 858	35 997	15 213	110	3 002	29 669	27 012	15 221	191
2008	12 365	32 806	52 032	21 190	1 177	3 572	18 081	36 408	17 311	741	2 834	28 200	27 708	16 440	931
2009	12 538	30 482	50 371	22 917	2 040	3 271	15 818	33 761	18 233	1 311	2 599	24 821	26 458	16 912	1 604
2010	12 461	26 922	48 035	25 225	4 510	3 128	13 319	31 261	19 615	2 666	2 430	21 693	25 336	17 432	3 098
2011	11 571	23 400	43 278	26 163	4 261	2 738	10 900	27 002	20 082	2 530	2 152	18 693	22 112	16 999	3 296
2012	11 739	21 927	41 578	28 888	4 444	2 708	9 673	24 994	21 569	2 544	2 038	17 318	21 054	17 900	3 178

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha č. 56: Živě narození podle věku matky při porodu a legitimacy v ČR v letech 1990–2012

Rok	Živě narození podle věku matky při porodu																	
	v manželství									mimo manželství								
	-14	15–19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49	50+	-14	15–19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49	50+
1990	-	15 105	55 053	33 241	11 669	3 785	531	13	-	19	3 281	3 497	2 051	1 379	782	156	2	-
1991	-	16 030	53 858	31 817	10 698	3 667	562	19	-	19	3 996	3 959	2 424	1 356	764	182	3	-
1992	-	15 618	49 396	30 001	9 869	3 237	556	20	-	23	4 078	4 218	2 405	1 314	778	189	3	-
1993	-	14 276	48 031	29 330	10 143	3 356	542	24	-	26	4 786	5 101	2 767	1 562	884	191	6	-
1994	-	9 896	41 777	25 894	9 891	3 068	524	22	-	21	4 424	5 535	2 848	1 656	828	192	3	-
1995	-	6 770	36 653	24 298	10 014	2 920	472	23	-	14	3 825	5 473	2 957	1 731	735	202	10	-
1996	-	4 686	33 178	23 917	10 058	2 827	476	16	-	23	3 430	5 945	3 003	1 882	805	188	12	-
1997	-	3 551	31 565	25 532	10 475	2 942	455	12	-	16	3 372	6 232	3 468	1 936	884	211	6	-
1998	-	2 814	28 910	27 324	10 696	3 070	501	11	-	5	3 216	6 794	3 901	2 133	962	195	3	-
1999	-	2 199	24 977	29 142	10 974	3 246	484	22	-	12	3 136	7 047	4 654	2 344	1009	209	15	-
2000	-	1 529	21 576	31 979	11 886	3 615	516	17	-	17	2 922	7 322	5 488	2 620	1207	207	9	-
2001	-	1 085	17 653	33 062	13 194	3 825	595	24	1	17	2 725	7 332	6 450	3 162	1358	227	5	-
2002	-	879	14 892	33 894	14 737	4 280	620	24	1	20	2 896	7 715	7 363	3 684	1508	268	5	-
2003	-	674	11 852	33 214	16 339	4 224	646	23	-	26	3 013	8 067	8 834	4 625	1784	345	18	1
2004	-	543	9 542	33 012	19 258	4 716	728	26	-	14	3 102	8 398	10 035	5 800	2094	383	13	-
2005	-	466	8 251	32 416	22 618	5 241	779	28	3	19	3 017	8 465	10 938	7 081	2423	449	16	1
2006	-	429	7 160	30 490	25 555	6 002	896	39	1	19	3 042	8 724	11 445	8 643	2859	510	16	1
2007	-	418	6 944	29 543	29 745	7 447	955	40	3	18	3 098	9 297	12 626	10 442	3384	650	19	3
2008	-	388	6 438	27 591	31 823	8 710	1 119	40	4	14	3 208	9 856	13 309	12 182	4162	709	17	-
2009	-	276	5 642	24 812	31 129	9 369	1 121	43	2	15	3 323	10 307	13 449	13 011	5028	788	31	2
2010	-	245	5 153	22 778	30 319	10 266	1 169	56	3	15	3 096	10 299	13 410	13 537	5935	843	28	1
2011	-	181	4 212	19 918	27 274	10 368	1 230	62	7	19	2 873	9 735	12 976	12 973	5924	891	29	1
2012	-	170	3 953	18 936	26 338	10 760	1 270	55	6	12	2 881	9 866	13 512	13 144	6562	1 063	44	4

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha č. 57: Počty potratů podle typu potratu, rodinného stavu ženy a vzdělání ženy v ČR v letech 1990–2012

Rok	Potraty				Rodinný stav ženy			Vzdělání ženy				
	celkem	umělá přerušeni	samovolné	ostatní	svobodná	vdaná	ostatní	ZŠ	SŠ bez mat.	SŠ s mat.	VŠ	nezjištěno
1990	126 055	111 268	14 772	15	18 533	82 443	10 292	30030	35504	39246	6488	-
1991	120 050	106 042	13 985	23	18 042	78 173	9 827	25732	36144	37896	6270	-
1992	109 281	94 180	13 401	1 700	17 792	67 397	8 991	21 444	33 426	33 858	5 452	-
1993	85 445	70 634	13 228	1 583	15 417	48 086	7 131	15372	25436	25594	4232	-
1994	67 434	54 836	11 109	1 489	12 733	35 927	6 176	13089	20037	18508	3055	147
1995	61 590	49 531	10 571	1 488	12 004	31 686	5 841	11570	18471	16429	2855	206
1996	59 962	48 086	10 296	1 580	12 767	29 346	5 973	11073	18110	15980	2669	254
1997	56 973	45 022	10 392	1 559	12 641	26 726	5 655	10172	16993	15069	2577	211
1998	55 654	42 959	11 128	1 567	12 910	24 487	5 562	9618	16444	14236	2421	240
1999	52 103	39 382	11 173	1 548	12 095	22 219	5 068	8726	14974	13175	2268	239
2000	47 370	34 623	11 300	1 447	11 246	18 693	4 684	7802	13046	11547	1958	270
2001	45 057	32 528	11 116	1 413	11 016	17 130	4 382	7398	12102	10896	1813	319
2002	43 743	31 142	11 256	1 345	11 053	15 716	4 373	7273	11339	10300	1794	436
2003	42 304	29 298	11 660	1 346	10 852	14 404	4 042	6942	10542	9670	1735	409
2004	41 324	27 574	12 402	1 348	10 551	13 011	4 012	6548	9744	9143	1536	603
2005	40 023	26 453	12 245	1 325	10 646	11 901	3 906	6223	9146	8991	1605	488
2006	39 959	25 352	13 326	1 281	10 552	11 042	3 758	5988	8601	8606	1597	560
2007	40 917	25 414	14 102	1 401	11 016	10 716	3 682	6066	8366	8488	1705	789
2008	41 446	25 760	14 273	1 413	11 562	10 556	3 642	5841	8140	8757	1739	1283
2009	40 528	24 636	14 629	1 263	11 271	9 873	3 492	5376	7532	8522	1857	1349
2010	39 273	23 998	13 981	1 294	11 283	9 296	3 419	5159	7210	8378	1955	1296
2011	38 864	24 055	13 637	1 172	11 693	8 993	3 369	5165	7168	8323	2046	1353
2012	37 733	23 032	13 515	1 186	11 566	8 385	3 081	4732	6714	8014	2130	1442

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování (Poznámka: ostatní porody zahrnují potraty při úrazu ženy, zjištěné ilegální potraty a mimoděložní těhotenství.)

Příloha č. 58: Počet sňatků podle rodinného stavu a vzdělání ženicha a nevěsty, průměrný věk při prvním sňatku v ČR v letech 1990–2012

Rok	Počet sňatků	Prům. věk muže při 1. sňatku	Prům. věk ženy při 1. sňatku	Rodinný stav muže			Rodinný stav ženy			Vzdělání muže					Vzdělání ženy				
				Svob.	Ovdov.	Rozv.	Svob.	Ovdov.	Rozv.	ZŠ	SŠ bez mat.	SŠ s mat.	VŠ	Nezjišt.	ZŠ	SŠ bez mat.	SŠ s mat.	VŠ	Nezjišt.
1990	90 953	24,0	21,4	71 843	1 226	17 884	72 359	1 148	17 446	15 124	34 003	37 055	4 771	-	11 979	44 079	26 828	8 067	-
1991	71 973	24,7	22,3	55 486	1 089	15 398	55 748	941	15 284	12 080	27 447	28 563	3 883	-	9 395	35 161	21 008	6 409	-
1992	74 060	24,8	22,6	57 593	1 046	15 421	57 996	977	15 087	13 508	28 214	28 428	3 910	-	10 701	35 254	21 725	6 380	-
1993	66 033	25,4	23,2	51 319	1 048	13 666	51 450	951	13 632	10 547	25 378	25 713	4 395	-	8 653	31 157	19 484	6 739	-
1994	58 440	26,1	23,9	44 374	944	13 122	44 641	959	12 840	9 067	22 885	22 537	3 951	-	7 197	28 005	17 016	6 222	-
1995	54 956	26,7	24,6	41 507	886	12 563	41 679	882	12 395	7 834	21 123	21 860	4 139	-	5 997	26 522	16 388	6 049	-
1996	53 896	27,1	24,9	40 457	749	12 690	40 577	803	12 516	7 139	20 298	22 088	4 371	-	5 444	25 642	16 628	6 182	-
1997	57 804	27,6	25,4	42 455	851	14 498	42 382	864	14 558	7 614	21 106	24 133	4 951	-	6 047	27 096	17 772	6 889	-
1998	55 027	28,1	25,8	40 989	707	13 331	41 136	763	13 128	6 368	19 788	23 746	5 125	-	4 975	25 980	17 143	6 929	-
1999	53 523	28,5	26,2	39 819	743	12 961	40 116	766	12 641	5 958	18 318	23 874	5 373	-	4 898	24 588	17 020	7 017	-
2000	55 321	28,9	26,5	41 360	722	13 239	41 528	773	13 020	5 949	17 928	25 393	6 051	-	4 653	24 832	18 246	7 590	-
2001	52 374	29,3	26,9	38 841	648	12 885	39 218	723	12 433	5 598	16 536	24 133	6 107	-	4 171	22 848	17 732	7 623	-
2002	52 732	29,7	27,3	39 043	659	13 030	39 318	724	12 690	5 340	15 655	24 857	6 880	-	4 019	21 760	19 103	7 850	-
2003	48 943	30,3	27,7	36 016	634	12 293	36 371	671	11 901	4 411	13 811	23 607	7 114	-	3 272	19 160	18 363	8 148	-
2004	51 447	30,5	28,0	37 940	650	12 857	38 147	748	12 552	4 872	13 903	24 587	8 085	-	3 519	19 827	19 341	8 760	-
2005	51 829	30,8	28,1	38 347	615	12 867	38 605	673	12 551	4 385	13 684	24 913	8 847	-	3 178	19 574	19 640	9 437	-
2006	52 860	31,0	28,4	39 149	551	13 160	39 569	637	12 654	4 480	14 170	24 502	9 708	-	3 405	19 782	19 818	9 855	-
2007	57 157	31,2	28,6	41 752	587	14 818	42 032	715	14 410	4 418	15 916	26 007	10 816	-	3 230	22 030	21 403	10 494	-
2008	52 457	31,4	28,8	38 038	640	13 779	38 117	735	13 605	3 721	14 042	23 151	10 760	783	2 577	19 817	19 403	9 906	754
2009	47 862	32,0	29,2	34 865	543	12 454	35 203	658	12 001	3 063	11 505	20 817	11 153	1 324	2 144	16 635	17 825	10 038	1 220
2010	46 746	32,2	29,4	34 414	512	11 820	34 734	581	11 431	2 591	8 987	19 698	12 267	3 203	1 834	13 978	17 343	10 574	3 017
2011	45 137	32,2	29,6	33 371	475	11 291	33 443	520	11 174	2 549	8 134	18 147	12 595	3 712	1 920	12 679	16 362	10 592	3 584
2012	45 206	32,3	29,6	33 816	401	10 989	34 175	542	10 489	2 571	7 698	17 594	13 716	3 627	1 856	12 412	16 347	11 065	3 526

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha č. 59: Počet sňatků podle věku mužů a žen v ČR v letech 1990–2012

Rok	Věk muže										Věk ženy									
	-19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49	50–54	55–59	60+	-19	20–24	25–29	30–34	35–39	40–44	45–49	50–54	55–59	60+
1990	7 093	43 947	20 171	6 948	4 562	3 289	2 044	1 075	791	1 033	29 205	37 876	10 255	4 462	3 235	2 652	1 717	779	361	411
1991	6 572	32 777	15 475	5 764	3 941	2 943	1 812	1 028	681	980	23 906	27 841	8 467	3 648	2 780	2 258	1 533	789	340	411
1992	6 907	33 539	16 023	5 684	3 925	2 992	2 082	1 170	701	1 037	24 549	28 699	8 690	3 610	2 839	2 305	1 793	804	359	412
1993	5 816	29 411	14 509	5 344	3 522	2 627	1 999	1 108	673	1 024	20 158	26 823	8 066	3 422	2 421	1 986	1 588	777	353	439
1994	3 978	25 227	13 450	5 300	3 187	2 515	1 974	1 233	612	964	14 614	25 609	7 568	3 263	2 229	1 998	1 583	865	344	367
1995	2 776	23 348	13 174	5 632	2 984	2 350	1 940	1 177	640	935	10 872	25 757	7 931	3 420	1 954	1 773	1 655	861	337	396
1996	1 983	21 882	13 947	6 189	2 926	2 365	1 895	1 208	662	839	8 070	26 445	9 034	3 558	1 877	1 713	1 608	850	369	372
1997	1 591	21 352	15 875	7 094	3 397	2 691	2 281	1 657	806	1 060	6 696	27 777	10 726	4 123	2 256	2 137	1 908	1 236	495	450
1998	1 200	19 031	16 787	6 911	3 328	2 494	2 061	1 466	784	965	5 269	26 628	11 568	3 930	2 099	1 901	1 662	1 123	424	423
1999	913	16 183	17 987	7 041	3 443	2 355	2 038	1 675	901	987	4 037	24 214	13 484	4 061	2 125	1 810	1 713	1 162	474	443
2000	701	14 462	20 368	7 732	3 834	2 356	2 220	1 668	1 014	966	3 014	23 523	16 164	4 497	2 375	1 845	1 786	1 145	563	409
2001	482	11 569	20 343	8 195	4 053	2 234	1 973	1 651	929	945	2 404	19 971	17 486	4 717	2 356	1 699	1 662	1 144	560	375
2002	414	9 629	21 160	8 941	4 389	2 436	2 058	1 669	1 081	955	1 960	17 782	19 285	5 495	2 573	1 707	1 720	1 165	638	407
2003	274	7 380	19 674	9 414	4 250	2 275	1 946	1 666	1 073	991	1 504	14 570	19 069	5 729	2 538	1 697	1 610	1 117	669	440
2004	266	6 463	20 192	11 320	4 626	2 502	2 022	1 718	1 217	1 121	1 393	13 205	21 044	7 001	2 785	1 824	1 642	1 310	749	494
2005	221	5 372	19 921	12 695	4 618	2 811	1 974	1 762	1 261	1 194	1 218	12 107	21 290	8 138	2 915	1 941	1 586	1 277	813	544
2006	198	4 819	19 218	14 110	5 341	3 038	1 972	1 716	1 253	1 195	1 071	11 204	21 472	9 631	3 287	2 144	1 496	1 211	779	565
2007	185	4 676	19 179	16 332	6 266	3 603	2 222	1 914	1 386	1 394	1 063	11 211	22 324	11 239	4 130	2 516	1 731	1 477	834	632
2008	153	4 133	16 591	15 032	6 054	3 382	2 171	1 914	1 475	1 552	846	9 909	19 704	10 623	4 010	2 485	1 723	1 450	946	761
2009	112	3 405	13 977	14 376	6 220	3 147	2 157	1 693	1 284	1 491	674	8 226	17 788	10 505	3 958	2 174	1 716	1 290	870	661
2010	104	3 001	13 072	14 311	6 595	3 181	2 224	1 572	1 293	1 393	573	7 497	17 224	10 544	4 421	2 191	1 662	1 204	795	635
2011	113	2 804	12 212	13 354	7 021	3 243	2 266	1 497	1 223	1 404	475	6 907	16 170	10 371	4 589	2 345	1 700	1 093	827	660
2012	89	2 728	12 005	13 422	7 490	3 218	2 190	1 464	1 164	1 436	457	6 533	16 764	10 186	4 818	2 348	1 640	1 030	753	677

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha č. 60: Počet rozvodů celkem a podle délky trvání manželství a vzdělání mužů a žen v ČR v letech 1990–2012

Rok	Počet rozvodů	Délka trvání manželství										Vzdělání muže					Vzdělání ženy				
		0–1	2	3	4–5	6–7	8–9	10–14	15–19	20–24	25+	ZŠ	SŠ bez mat.	SŠ s mat.	VŠ	Nezjišt.	ZŠ	SŠ bez mat.	SŠ s mat.	VŠ	Nezjišt.
1990	32 055	2 834	2 790	2 612	4 325	3 304	2 477	5 448	4 221	2 531	1 513	7 327	15 285	6 525	2 918	-	9 449	11 200	9 545	1 861	-
1991	29 366	2 668	2 471	2 422	3 957	3 077	2 446	4 749	3 843	2 239	1 494	6 340	14 263	6 152	2 611	-	8 089	10 669	8 986	1 622	-
1992	28 572	2 274	2 474	2 235	3 948	3 166	2 430	4 531	3 710	2 295	1 509	5 748	14 027	6 252	2 545	-	7 124	10 622	9 123	1 703	-
1993	30 227	1 855	2 517	2 659	4 247	3 361	2 774	4 797	3 937	2 470	1 610	6 049	14 446	6 917	2 815	-	7 176	11 219	9 989	1 843	-
1994	30 939	1 724	2 268	2 624	4 474	3 470	2 813	4 935	4 029	2 749	1 853	5 986	15 163	6 927	2 863	-	7 122	11 693	10 205	1 919	-
1995	31 135	1 388	2 080	2 526	4 736	3 628	2 913	5 180	3 926	2 889	1 869	5 590	15 443	7 240	2 862	-	6 606	12 219	10 331	1 979	-
1996	33 113	1 372	1 891	2 349	4 851	4 123	3 318	5 683	4 128	3 199	2 199	5 332	17 125	7 599	3 057	-	6 613	13 395	10 960	2 145	-
1997	32 465	1 366	1 639	2 026	4 477	4 292	3 364	5 871	4 003	3 112	2 315	5 001	17 242	7 237	2 985	-	6 130	13 722	10 496	2 117	-
1998	32 363	1 584	1 637	1 785	4 020	3 989	3 435	6 162	3 995	3 238	2 518	4 459	17 436	7 375	3 093	-	5 854	13 884	10 435	2 190	-
1999	23 657	1 293	1 389	1 365	2 648	2 667	2 598	4 418	2 759	2 343	2 177	3 200	12 590	5 651	2 216	-	4 036	10 126	7 984	1 511	-
2000	29 704	1 263	1 624	1 790	3 145	3 123	3 179	6 180	3 797	2 916	2 687	3 505	16 213	7 152	2 834	-	4 479	12 906	10 271	2 048	-
2001	31 586	1 298	1 568	1 760	3 193	3 112	3 177	6 960	4 408	3 152	2 958	3 313	17 197	7 972	3 104	-	4 335	13 924	10 996	2 331	-
2002	31 758	1 270	1 489	1 692	3 399	2 833	2 928	7 000	4 772	3 179	3 196	3 121	17 460	8 058	3 119	-	4 106	14 198	11 133	2 321	-
2003	32 824	1 331	1 526	1 705	3 317	3 008	2 582	7 148	5 188	3 476	3 543	2 936	18 483	8 227	3 178	-	3 874	15 058	11 488	2 404	-
2004	33 060	1 283	1 477	1 625	3 293	3 074	2 663	6 994	5 439	3 609	3 603	2 940	18 426	8 490	3 204	-	3 790	15 078	11 717	2 475	-
2005	31 288	1 157	1 337	1 493	3 154	2 837	2 408	6 089	5 521	3 549	3 743	2 792	17 156	8 169	3 171	-	3 530	14 043	11 276	2 439	-
2006	31 415	1 280	1 400	1 441	3 225	2 984	2 594	5 681	5 479	3 679	3 652	2 961	16 845	8 342	3 267	-	3 717	13 706	11 379	2 613	-
2007	31 129	1 376	1 488	1 373	2 906	2 838	2 492	5 424	5 480	3 975	3 777	1 912	13 195	7 136	3 297	5 589	2 663	10 520	9 808	2 661	5 477
2008	31 300	1 555	1 440	1 635	2 814	2 759	2 367	5 148	5 493	4 181	3 908	1 736	11 599	6 623	3 246	8 096	2 400	9 047	9 172	2 707	7 974
2009	29 133	1 523	1 467	1 392	2 603	2 464	2 236	4 771	4 933	3 899	3 845	1 453	9 728	5 703	2 832	9 417	2 061	7 551	7 826	2 394	9 301
2010	30 783	1 358	1 618	1 620	2 797	2 440	2 328	4 997	5 098	4 213	4 314	1 423	9 113	6 104	3 009	11 134	1 842	7 206	8 027	2 663	11 045
2011	28 113	1 182	1 299	1 486	2 662	2 285	2 119	4 440	4 188	4 156	4 296	1 122	7 782	4 929	2 815	11 465	1 594	6 024	6 487	2 538	11 470
2012	26 402	1 071	1 153	1 271	2 738	2 219	1 944	4 424	3 935	3 710	3 937	987	6 694	4 158	2 612	11 951	1 296	5 168	5 494	2 491	11 953

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Příloha č. 61: Počet rozvodů podle věku mužů a žen a průměrný věk při prvním rozvodu v ČR v letech 1990–2012

Rok	Věk muže									Věk ženy									Průměrný věk při 1. rozvodu	
	-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55+	-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55+	muži	ženy
1990	71	3 435	6 351	6 136	6 080	4 862	2 705	1 136	1 279	454	6 414	6 745	5 599	5 385	4 131	1 954	726	647	-	-
1991	70	3 105	6 169	5 324	5 336	4 557	2 501	1 097	1 207	423	5 950	6 461	4 700	4 930	3 706	1 834	714	648	-	-
1992	58	3 079	6 180	4 978	4 974	4 351	2 729	1 135	1 088	429	5 813	6 399	4 577	4 540	3 564	1 996	719	535	34,7	31,9
1993	71	3 118	6 465	5 407	5 315	4 527	2 989	1 327	1 008	359	6 002	6 905	4 967	4 739	3 746	2 195	804	510	34,7	32,0
1994	50	3 139	6 387	5 689	5 110	4 696	3 307	1 508	1 053	306	6 005	6 809	5 248	4 717	3 992	2 395	950	517	35,0	32,3
1995	32	3 056	6 145	5 953	5 056	4 815	3 385	1 583	1 110	203	5 849	6 695	5 596	4 577	4 153	2 503	1 004	555	35,1	32,5
1996	27	2 845	6 483	6 541	5 236	4 989	3 850	1 866	1 276	138	5 674	7 343	6 136	4 709	4 346	2 851	1 289	627	35,5	32,9
1997	9	2 514	6 253	6 455	5 140	4 958	3 753	2 024	1 359	102	5 074	7 248	6 125	4 737	4 224	2 882	1 332	741	35,8	33,2
1998	20	2 182	5 876	6 459	5 091	4 934	4 005	2 248	1 548	108	4 442	7 118	6 158	4 797	4 235	3 163	1 548	794	36,3	33,7
1999	7	1 351	4 297	4 629	3 831	3 409	2 934	1 873	1 326	42	2 830	5 443	4 351	3 496	3 034	2 376	1 354	731	36,7	34,1
2000	7	1 378	5 361	5 964	5 200	4 255	3 623	2 267	1 649	49	3 054	7 096	5 733	4 728	3 644	2 944	1 639	817	36,8	34,3
2001	9	1 157	5 390	6 306	5 856	4 568	4 010	2 527	1 763	41	2 655	7 370	6 346	5 364	3 974	3 143	1 709	984	37,1	34,7
2002	5	875	5 048	6 313	6 115	4 665	4 097	2 644	1 996	35	2 248	7 082	6 595	5 549	4 024	3 227	1 861	1 137	37,7	35,2
2003	6	784	4 808	6 471	6 436	4 882	4 397	2 809	2 231	29	2 043	6 728	7 072	5 937	4 358	3 410	1 964	1 283	38,2	35,6
2004	5	641	4 163	6 803	6 432	5 365	4 260	2 993	2 398	23	1 648	6 309	7 587	6 012	4 732	3 238	2 092	1 419	38,5	36,0
2005	4	435	3 439	6 277	6 027	5 547	4 085	2 996	2 478	24	1 317	5 293	7 171	5 965	4 896	3 043	2 140	1 439	39,1	36,5
2006	4	432	3 086	6 481	6 140	5 636	3 959	3 051	2 626	23	1 222	5 003	7 421	6 037	4 931	3 145	2 112	1 521	39,3	36,7
2007	3	370	2 759	6 233	6 088	5 746	4 035	3 077	2 818	22	1 166	4 438	7 331	6 078	5 172	3 122	2 162	1 638	39,7	37,1
2008	4	347	2 592	6 092	6 350	5 775	4 077	3 051	3 012	26	1 088	4 313	7 091	6 402	5 323	3 146	2 129	1 782	40,0	37,4
2009	2	331	2 111	5 334	6 175	5 400	4 019	2 815	2 946	25	991	3 554	6 325	6 478	4 805	3 224	1 957	1 774	40,3	37,7
2010	4	304	1 929	5 167	6 784	5 605	4 636	2 918	3 436	19	912	3 408	6 303	7 208	5 110	3 721	2 118	1 984	40,8	38,2
2011	4	218	1 580	4 386	6 143	5 145	4 495	2 754	3 388	13	771	2 869	5 457	6 564	4 883	3 505	1 982	2 069	41,4	38,7
2012	0	180	1 427	3 886	6 021	5 023	4 180	2 509	3 176	11	641	2 664	4 835	6 492	4 701	3 426	1 733	1 899	41,4	38,8

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování